

Jorma Pihkala

Maailmanuskonnoista

Jorma Pihkala

Maailmanuskonnoista

Kristillisiä näkökulmia

- luonnonuskontoihin
- shamanismiin
- shintolaisuuteen
- hindulaisuuteen
- joogaan
- buddhalaisuuteen
- mindfulnessiin

2020

Hausjärvi

Sisällysluettelo

<u>ESIPUHE.....</u>	<u>4</u>
<u>JOHDANNOLLISTA.....</u>	<u>5</u>
<u>Krishna, Buddha, Muhammed, Jeesus - keneltä löytyy totuus?.....</u>	<u>5</u>
<u>Yhteyttä etsivä ihminen.....</u>	<u>11</u>
<u>Kristinuskon ainutlaatuisuus.....</u>	<u>13</u>
<u>LUONNONUSKONNOT.....</u>	<u>19</u>
<u>SHAMANISMI.....</u>	<u>30</u>
<u>SHINTO.....</u>	<u>34</u>
<u>USKONNON VAIKUTUS KULTTUURIIN JAPANISSA.....</u>	<u>40</u>
<u>HINDULAISUUS.....</u>	<u>43</u>
<u>Ex-joogi löysi taivaan tien Virpi Kurvinen, Uusi Tie.....</u>	<u>53</u>
<u>BUDDHALAISUUS.....</u>	<u>55</u>
<u>MAHAYANA BUDDHALAISUUS JAPANISSA.....</u>	<u>58</u>
<u>MIKKYOO.....</u>	<u>61</u>
<u>JAPANILAISEN KÄSITYS KUOLEMASTA Masanori Katsumoto.....</u>	<u>63</u>
<u>AIKAMME YLEISUSKONTO Maria-Kaarina Marttila.....</u>	<u>64</u>
<u>MINDFULNESS - länsimaalaisille jalostettua buddhalaista meditaatiota Maria- Kaarina Marttila.....</u>	<u>65</u>
<u>Kirjallisuutta:.....</u>	<u>68</u>

.ESIPUHE

Työskennellessäni Japanissa lähetyssaarnaajana jouduin luonnollisesti kohtaamaan sekä maan sekulaarilta vaikuttavan yhteiskunnan että sen moninaisen uskonnollisuuden. Japanin tekninen kulttuuri muodostaa vain ohuen yläkerroksen ihmisten elämässä ja maahan saapuneen vierailijan se saattaa so-kaista, vaikka hän näkeekin ympärillään paljon kauniita sinto- ja buddhalaistemppeleitä, Buddhan pat-saita ja monenlaisia uskonnollisia rituaaleja ja juhlia. Vaikka vain 25% japanilaisista on aktiivisesti us-konnollisia eli osallistuvat säännöllisesti jonkun uskonnon toimintaan, japanilaisen ns. uskonnottomaksi ilmoittautuvan ihmisen maailmankuva on syvästi uskonnollinen. Se ilmenee varsinkin suurina juhlapäivi-nä kuten uutena vuonna tai kesän *obon*-juhlassa siten, että väestöstä yli 80% osallistuu temppeleikäyn-teihin ja uskonnollisiin menoihin. Kristillistä sanomaa Jeesuksen kärsimisestä, kuolemasta ja ylösnou-semusta julistaessani jouduin tietenkin suorittamaan rajankäyntiä Japanin varsin suvaitsevaisen uskon-nollisuuden ja evankeliumin ehdottomien totuusväitteiden välillä.

Lähtiessämme Japaniin vuonna 1972 Suomi eli vielä varsin voimakkaasti kristillisen yhtenäiskulttuurin loppujaksoa, mutta palatessamme ensimmäiseltä 17 vuoden jaksolta Suomeen 1989 kohtasimme Uu-den Aikakauden (New Age) liikkeen voimakkaan mairinnousun idän uskonnollisuuteen avoimesti suh-tautuneeseen nuoreen polveen. Shamanismia oli elvytetty ja joogasta oli tullut monille tärkeä osa hei-dän elämäänsä. Idän uskonnollisuuteen työni kautta perehtyneenä sain useita pyyntöjä tulla puhumaan idän uskontojen luonteesta nimenomaan raamatullisen kristinuskon näkökulmasta.

Kun sitten lähdimme toiselle 17 vuoden jaksolle Japaniin vuonna 1999, palatessamme Suomeen 2017 löysimme maan, jossa hindulais-buddhalainen uushenkisyys oli muuttunut lähes kansallisuususkonoksi. Samalla aikoinaan ennen hyvinä ihmisinä pidetyt uskovat kristityt, jotka edelleen pitävät kiinni Raama-tusta, ovatkin muuttuneet kansan silmissä ”äärikristityiksi”, joita suvaitsevaisuuden nimissä pyydetään olemaan hiljaa omista uskonkäsityksistään. Uususkonnollisuus, uusateismi ja niihin liittyvä relativistinen etiikka ovat valloittaneet maamme synnyttäen kyllä samalla tietynlaisen vastareaktion perinteisiin arvoi-hin vielä pitäytyvien ihmisryhmien keskuudessa niin politiikassa kuin luterilaisen kirkonkin sisällä.

Tämän kirja perustuu luentoihin, joita olen 1990- luvulta alkaen pitänyt eri puolilla Suomea. Pysin niissä antamaan mahdollisimman totuuden mukaisen kuvan eri uskonnollista järjestelmistä ja arvioimaan niitä Raamatun sanoman valossa. Lainaan myös useita uskontojen keskellä eläneiden kokemuksia niin Ja-panissa kuin Suomessa. Käsittelyn ulkopuolelle olen jättänyt juutalaisuuden ja islamin, joista on saata-villa paljon hyvää materiaalia. Tunnustan sen, että maailman uskonnot ovat niin laaja valtameri, etten kykene kuin hyppäämään vain sen muutamille rantakiville. Toivon, että ajatukseni voisivat kuitenkin olla jollekin avuksi ajassamme, joka velloo ristiaallokossa vailla selkeää suuntaa.

Olen kiitollinen niille eri lehdissä julkaistuille artikkeleille, joita lainaan.

Ryhtylässä 3.9.2020

Tekijä

.JOHDANNOLLISTA

.Krishna, Buddha, Muhammed, Jeesus - keneltä löytyy totuus?

Tarkkaavainen lukija huomaa, että otsikon neljän nimen joukossa yksi ei sovi joukkoon. Kuka heistä? - Tietenkin Krishna, joka ei suinkaan ole historiallinen henkilö niin kuin kaikki kolme muuta, vaan eräs lukemattomista hindujumalista, jotka tietenkin viime kädessä ovat yhtä kaikkeuden panteistisen ykseyden kanssa. Mutta ymmärrettävästi Krishna on päässyt luetteloon edustamaan hindulaisuutta, joka on vuosisatojen saatossa muovautunut uskonto vailla ketään yksittäistä perustajaa. Gautama Buddhan, Muhammedin tai Jeesuksen historiallisuutta ja heidän merkitystään kunkin uskonnon murtautumisessa historiaan ei kukaan historiaa tunteva aseta kyseenalaiseksi. En puutu heidän elämäntarinoihinsa, vaikka se, mitä ihmiset opettavat ja tekevät on pyrittävä näkemään heidän oman elämänsä kokonaisuudesta käsin.

Mikä on totuus?

Keneltä uskonnonperustajalta tai laajemmin mistä näistä uskonnoista löytyy totuus? Miten perustelemme uskomme Jeesukseen ainoana Jumalan inkarnaationa, kun hindutkin väittävät Krishnan olevan jumala ihmishahmossa ja kun maailmasta Rabbi Maharajin arvion mukaan löytyy tänäänkin noin 500 itseään Messiaaksi eli jumalan inkarnaatioksi väittävää ihmistä. Opettavatko kaikkien uskontojen perustajat sittenkin samaa totuutta, niin kuin moni suomalainen tänään vakavissaan väittää. Miksei Muhammed olisi yhtä oikeassa kuin Jeesuskin niin kuin jotkut arvovaltaiset liberaaliteologitkin julistavat? Millä perusteella Jeesus on ainoa tie Jumalan luo?

Koska uskovan kristityn tulee arvioida kaikkia asioita Raamatulla, joka on hänen uskonsa ja elämänsä viimeinen auktoriteetti, voisimme heti käydä raamatullisin mitoin osittamaan, mitä ei-kristilliset uskonnot ovat luonteeltaan. Viime kädessä niin onkin tehtävä. Mutta kristillinen lähetystyö niin ulkokentillä kuin kotimaassakin tapahtuu käytännössä tilanteessa, jossa toinen osapuoli joko ei edes tunne Raamattua tai sitten ei omista lähtökohdistaan tunnusta sitä todeksi. Siksi meidän on lähdettävä liikkeelle tasolta, jolla evankeliumia julistava ja sitä kuuleva voivat kohdata toisensa.

Mitä esimerkiksi sanalla totuus tässä yhteydessä ymmärretään? Voi olla, että nämä neljän suuren maailmanuskonnon perustajaa eivät samassa pöydässä keskustellessaan välttämättä pääsisi yksimielisyteen edes siitä, mitä totuudella tarkoitetaan puhumattakaan siitä, mitä se sitten pitää sisällään. Löytyykö mitään yhteistä mitta, jolla totuutta voitaisiin mitata ja sitten katsoa kuinka lähelle hindulainen, buddhalainen, islamilainen tai kristillinen mittaus osuu? Löytyykö yhteisestä inhimillisestä kokemuksesta mitään keinoa suhteuttaa toisiinsa eri uskomusjärjestelmien edustamia totuusväitteitä, vaikka ne ovat ristiriidassa keskenään.

Pelkkä eri uskontojen kuvaileminen niiden omasta itseymmärryksestä käsin ei tuo vastausta tähän ongelmaan - varsinkaan kun se ei ole edes mahdollista. Itseymmärrystä voi olla vain sillä joka on kyseisen uskonnon edustaja. Kukaan ei voi olla saman aikaisesti kristitty, muslimi, hindulainen ja buddhalainen. Tällaista akrobatiaa kuitenkin esimerkiksi monet uskonnon oppikirjat kuvittelevat voivansa tehdä - vaikka todellisuudessa ne kuvailevatkin uskontoja tieteellis-humanistisen maailmankuvan mittapuilla. Kuvailusta ei muodostu uskontoja suhteuttavaa mitta.

Katsomusten mitattavuudesta

On siis kyettävä löytämään sellainen mitta, jolla eri maailmankatsomukset ja uskonnot voitaisiin suhteuttaa toisiinsa. Kun sillä on suoritettu arvio ja uskomusjärjestelmistä on sitten löydetty uskottavin, sitä tulisi tarkastella vielä sen sisäisillä mittapuilla kuten, onko se sisäisesti eheä ja totuudellinen. Jos ja kun sitten on löydetty totuus, niin siitä käsin voi sitten arvioida kaikkia muita totuuden nimellä kulkevia ilmiöitä.

Jeesuksen Kristuksen kohdanneet ovat jo löytäneet totuuden, joten he luonnollisesti arvioivat kaikkea muuta Jeesuksesta ja erityisestä ilmoituksesta, Raamatusta, käsin. Mutta jos vastapuoli on jonkin eikristillisen järjestelmän sisällä, kristityn on suostuttava kulkemaan hänen kanssaan koko tie hänen järjestelmänsä kestättömyyden osittamisesta aina Kristukseen asti.

Käytännössähän evankeliointi ja lähetystyö ei yleensä sillä tavalla tapahdu, pikemminkin päinvastoin. Oman uskonnollisen järjestelmänsä sisällä oleva kuulee evankeliumin, joka tarttuu häneen syvemmältä kuin hänen uskonnollisen järjestelmänsä tasolla - yleisen ilmoituksen ja omantunnon tasolla. Hän kohtaakin ikään kuin yllättäen Jeesuksen Kristuksen. Sen jälkeen hän joutuu reivaamaan entisen uskomusjärjestelmänsä uuteen uskoon. Paljon entistä romahtaa, kun Jumalan Pyhän Hengen valo pääsee tunkeutumaan hänen sisimpäänsä. Tässä usein pitkässä ja kivuliaassakin prosessissa saattaa olla suureksi avuksi, jos hänen kanssaan voidaan kulkea tie, jossa hän pääsee mittaamaan entisen uskomusjärjestelmänsä ja kristillisen suhdetta. Tähän tarvitaan mittaa. Tällaiseksi mitaksi viime kädessä osoittautuu yleinen ilmoitus ja se mitä eri uskomusjärjestelmät tekevät sille. On näet mahdollista osoittaa, että Jeesusta Kristusta lukuun ottamatta kaikki muut uskonnot joutuvat polkemaan jalkoihinsa sen kaikille yhteisen ja kieltämättömän, jota me nimitämme yleiseksi ilmoitukseksi.

Tärkeimmät uskomusjärjestelmät

Maailmasta löytyy ainakin 30 000 erilaista uskonnollista ryhmittymää. Lukumäärän suuruus ei kuitenkaan merkitse sitä, että todellisia uskonnollisia vaihtoehtoja olisi kovinkaan paljon. Pikemminkin on kysymys siitä, että uskontojen sosiaaliset vaikutukset näkyvät suurena määränä jakautuneisuutta.

Uskonnollisten ryhmittymien ainekset muodostuvat useimmiten alla lueteltujen kahdeksan pääryhmän oppien erilaisista yhdistelmistä. Vaikka käytän sanaa "pelastus" järjestelmien tavoitteesta, se tarkoittaa jokaiselle varsin erilaista asiaa.

Animismi:	Pelastus sopusoinnussa henkien kanssa. Esimerkiksi <i>shamanismi,shintolaisuus</i>
Ritualismi:	Pelastus oikeiden rituaalien suorittamisella <i>Brahmalaisuus, pappistaidot</i>
Ateismi:	pelastus elämällä niin, että tulee onnelliseksi <i>Epikurolaiset, ateistit, eksistentiaalistit</i>
Buddhalaisuus:	pelastus luopumalla kaikista haluista <i>Buddhalaisuus, munkki-ihanne</i>
Etisismi:	pelastus oikein teoin <i>Konfutselaisuus, stoalaiset, humanistit, liberaali juutalaisuus</i>
Monismi:	pelastus yhtymisenä kaikkeuden absoluuttiin <i>Taolaisuus, uusplatonilaisuus, sufismi, idealismi, uushenkisyys</i>
Deismi:	pelastus kunnioittamalla jumalaa ja elämällä oikein <i>Deismi</i>
Teismi:	pelastus pääsemällä yhteyteen persoonallisen jumalan kanssa <i>Juutalaisuus, kristinusko, islam</i>

Mahdollisia mittauskeinoja

Kirjassaan "Christian Apologetics" Norman L. Geisler hahmottaa maailmankuvien vertailuun tarvittavan mittajärjestelmän luomisprosessin. Hän käy ensin lävitse kaikki kuviteltavissa olevat totuuden mittausmenetelmät kuten agnostismin, rationalismin, fideismin, experimentalismin, evidentalismin, pragmatismia ja kombinatorismin. Hän osoittaa jokaisen niistä kestäättömäksi menetelmäksi erilaisten maailmankäsitysten suhteuttamiseen. Sitten hän löytää yhteisen mitan kieltämättömyydestä, johon hän sisällyttää määritelmällisen kieltämättömyyden ja olemuksellisen kieltämättömyyden. Tällä kieltämättömyyden mitalla hän sitten käsittelee jokaista tärkeimmistä maailmankatsomuksista (deismia, panteismia, panenteismia, ateismia ja teismia). Hän päätyy siihen, että vain teismi osoittautuu kestäväksi totuudeksi.

Teismin sisällä käden vääntö tapahtuu sitten kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin välillä. Koska kristinusko kykenee parhaiten selittämään historiallisen ja muun todistusaineiston, se osoittautuu lopulta kiisan voittajaksi. Hän tulee selkeään johtopäätökseen: Jeesus on totuus.

Agnostismi:	Mitään varmaa tietoa ei ole olemassa. <i>Ei siis voi olla varma tietoa siitäkään, että mitään varmaa tietoa ei ole olemassa. Tuhoaa oman väitteensä.</i>
Rationalismi:	Ihmisjärki on kaiken mitta. <i>Riittämätön.</i>
Fideismi:	Ihmisen usko ratkaisee. <i>Uskon mitta puuttuu.</i>
Experimentalismi:	Kokemus ratkaisee. <i>Kokemusta voi tulkita monella tavalla.</i>
Evidentalismi:	Todisteet ratkaisevat. <i>Todisteen arvo määräytyy maailmankuvan sisällä.</i>
Pragmatismi:	Toimivuus ratkaisee. <i>Ei todista totuutta, vaan sen mikä näyttää toimivan.</i>
Kombinationalismi:	Yhdistää edellisistä kaksi tai useampia totuuden testejä <i>"Monta vuotavaa venettä ei tee yhtä pitävää."</i>
Totuuden mitta:	Kieltämättömyys on maailmankuvan totuudellisuudenmitta ja vahvistamattomuus on sen epätotuudellisuuden mitta. Kieltämättömyys sisältää määritelmällisen kieltämättömyyden ja olemassaolon kieltämättömyyden. Kieltämättömyys on itse asiassa sama asia kuin Jumalan yleisen ilmoituksen sisältö.

Maailman kuvan täytyy lisäksi täyttää sisäisen eheyden vaatimukset. Lisäksi sen tulee kyetä kattamaan kaikki todellisuuden osa-alueet. Muuten se romahtaa sisältä käsin. Tässä tullaan tietysti siihen perusvaikeuteen, että yksikään äärellinen ihminen ei voi koko todellisuutta hallita. Näin ollen ihmisen on pakko tyytyä siihen, että mikä on parhaiten yhteen sopivaa ja parhaiten johdonmukaista.

Kenestäkään ihmisestä ei tule kristittyä pelkästään sillä, että hän tulee älyllisesti vakuuttuneeksi kristinuskosta ainoana riittävänä ja uskottavana maailmankäsityksenä. Usko syntyy Jumalan Hengen työnä evankeliumin sanan vaikuttaessa ihmisen sydämeen huolimatta hänen väärästä maailmankuvastaan ja uskonnostaan. Jumalan luomana ihminen on yhdenlainen. Hän ei voi sille mitään, että Jeesus kykenee saamaan viestinsä perille vastustavaankin sydämeen.

Yleisen ilmoituksen vaikutuksesta jokaisella ihmisellä on intuitiivinen tietoisuus siitä, että ympärillämme on todellisuus, jota voidaan yrittää tulkita mitä moninaisimmilla tavoilla, mutta josta voi olla vain yksi oikea tulkinta. Tätä oikeaa tulkintaa, johon kaikki todellisuuden osat jäsentyvät ja joka kykenee selittämään kaiken todellisuudessa tapahtuvan, voitaisiin nimittää totuudeksi.

Eksyksissä hapuileva ihminen

Ongelmaa lähestyttäessä on pakko ottaa huomioon se, että niin ihmisen järki, tunne kuin tahtokin vääristyi ja sokaistui syntiinlankeemuksessa. Kristilliseltä kannalta on siksi ymmärrettävää, että vaikka ihmiset kohtaavatkin saman ulkoisen ja sisäisen todellisuuden - tietenkin varsin subjektiivisessa paikallisessa ympäristössä ja kokemusmaailmassa - hän ei kykene tulkitsemaan sitä oikein. Hän löytää useita keskenään ristiriitaisia selitysmalleja ja häneltä on omista lähtökohdistaan "pallo hukassa". Hän tekee ehkä monia ja kokonaisvaltaisiakin yrityksiä todellisuuden hahmottamiseksi, mutta epäonnistuu joka kerta.

Kun hän huomaa itsessään olevat materiaaliset tarpeet kuten nälän, terveyden, turvallisuuden ja seksuaaliset tarpeet, hän yrittää hahmottaa todellisuutta niistä käsin, ja päätyy ehkä käytännön materialismiin. Mutta törmätessään kärsimyksen ja kuolemaan materialismi ei enää riitä hänelle. Tarvitaan lisämalli. Edelleen syyllisyys ja moraaliset ongelmat pakottavat häntä kolmanteen malliin jne. Kaiken keskellä hän mittaa todellisuutta omista kokemuksistaan käsin ja todellisuus hajoaa hänen käsiinsä. Ulkopuolisen luomakunnan suurenmoisuudesta ja pelottavuudesta ja oman omantuntonsa puheesta käsin hän tajuaa Jumalan olemassaolon - Jumalan, joka vaatii häneltä sellaista, mihin hän ei pysty, Jumalan, jota hän pohjimmiltaan vihaa. Kun hän toisaalta tajuaa, että hän ei kykene omaa tilannettaan yrityksistään huolimatta hallitsemaan ja huomaa sisimmässään jonkinlaisen halun hakeutua itseään viisaamman ja väkevemmän johdatettavaksi, hänessä syntyy ehkä halu lähteä etsimään ulkoisia tukia omaan sisäiseen eksyksissä oloon.

Kaos ja lankeemus

Ihmisen sisäinen peruskaos on yhtäpitävä kristillisen käsityksen kanssa ihmiskunnan lankeemuksesta ja ihmisen syntymisestä syntiseen sukukuntaan. Ihmisellä on jonkinlainen taju Jumalan olemassaolosta, hänellä on jollain lailla toimiva omatunto ja hänellä on luontainen kaipaus turvata ja luottaa johonkin itseään suurempaan. Lisäksi hänellä on kaoottinen kokemusmaailma itsessään riehuvista haluista ja himoista, jotka ovat ristiriidassa hänen omantuntonsa kanssa, ympärillään vallitsevasta ja itsessään kokemasta pelon, syyllisyyden, valheen, väkivallan ja kuoleman todellisuudesta. Hänellä on kaiken tämän keskellä suunnaton rakkauden jano, kysely sellaisen sydämen puoleen, jonka lähellä hän voisi löytää turvan ja levon.

Kaikki tämä samoin kuin suurenmoisen kauneuden ja hellyyden kokemukset, luonnon ihmeelliset lainalaisuudet ja julmuudet, muodostavat sen kieltämättömän kokemusmaailman, jolle synnin sumentamalla aivoillaan ihminen pyrkii etsimään selitystä ja tarkoitusta. Kun sitten ilmestyy joku, joka antaa uskottavan tuntuksen selitysmallin joistakin kunkin ihmisen tai kulttuurin korostamalla osa-alueella, ihminen on usein valmis seuraamaan tällaista osittaismallia. Hän saattaa jopa häikäpäisesti tarrautua siihen senkin jälkeen, kun hän itsekin on jo nähnyt tai kipeästi kokenut, että se ei enää riitä. Hän osaa tietyillä tekniikoilla torjua kaiken malliansa horjuttavan yllättävän pitkiksiin ajoiksi, kunnes jokin asia järkyttää hänen tasapainonsa ja tuskallinen tiedostamisprosessi pääsee jatkumaan.

Yliluonnollinen

Kaiken tämän keskellä hän joutuu ehkä kerta toisensa jälkeen kohtaamaan asioita, jotka ylittävät kaikki hänen selitysmallinsa. Näille ilmiöille - olivat ne sitten ihmeperänemisiä, kummittelua tai merkillisiä transsikokemuksia jne - hän antaa omia nimityksiään. Alkaa toisaalta pelätä ja toisaalta ehkä uskonnollisesti turvautua niihin. Hän alkaa rakentaa uskonnollisia selitysmalleja. Kun toisilla ihmisillä näyttää olevan enemmän uskonnollista kokemusta kuin muilla, heistä tulee helposti muiden esikuvia tai auktoriteetteja. "Minä itse en ymmärrä, mutta se ja se ymmärtää ja tietää. Seuraan häntä, koska se mitä, hän opettaa, tuntuu uskottavalta ja tuo turvallisuutta ja toimii käytännön elämän keskellä." Toisaalta on myös muita kilpailevia selitysmalleja, jotka jatkuvasti pelkällä olemassaolollaan ja valloitushalullaan muodostuvat hänelle uhaksi. Siksi noita vääräksi leimattuja vastaan ollaan valmiit käymään taisteluun joko fyysisin tai henkisin keinoin. Totuuden puolella olo muuttuu identiteettiä luovaksi voimaksi ja motivoi urotekoihin tai hirveyksiin.

Kaiken yhteisen kokemusmaailman keskellä ihmisten perustunto on, että jokin on pahasti vialla. Joko se todellisuus, jossa hän elää, on paha ja vahingollinen, tai sitten ihmisissä itsessään on jotain olennaista vikaa, todennäköisesti molemmissa. Ihmisellä on siksi voimaksi halu johonkin parempaan.

Päänsärky - stressi, flunssa, aivokalvon tulehdus vai aivokasvain?

Tällaisen kieltämättömän ja ihmiskunnalle yhteisen kokemusmaailman keskelle ilmaantui ensin Buddha, tosin Krishnan ja hindulaisuuden ja pitkään muokkaamalle maaperälle, sitten Jeesus ja sitten Muhammed. Mikä oli heidän itse kunkin selitysmalli ihmisten kaoottiseen kokemusmaailmaan, jossa yhteisenä nimittäjänä on jano rakastavan sydämen luo, syyllisyys ja kuolemanpelko sekä taju Jumalan olemassaolosta? Mikä oli heidän selityksensä todellisuudesta ja lääke sen ongelmiin?

Hindulaisuus ja buddhalaisuus

Hindulaisuus ja buddhalaisuus näkivät varsinaisen ongelman ihmisen loputtomassa elämän janossa, joka tuottaa tuskaa *karman*, syyn ja seurauksen lain muodossa. Ihmisen kuolema ja syyllisyys ovat siis seurausta loputtomasta elämänjanosta, janosta rakastavan sydämen luo. Jano täytyi saada sammumaan. Silloin *karman* aiheuttama loputon kiertokulku loppuisi ja ihminen joko sulautuisi kaikkeuden henkeen hindulaisittain tai pääsisi elämän janon ja kokemustensa harhasta *nirvanaan*, ei olevaiseen - varsinaiseen olevaan, buddhalaisittain.

Hindulaisuuden tie kulki itsensä kiduttamisen, gurujen johtaman mietiskelyjen ja transsien kautta, todelliseen tietämiseen ja vapauteen *karman* kahleista. Buddhalaisuudessa teitä on löytynyt vuosisatojen saatossa lähes joka lähtöön, mutta alun perin mitään jumalaa tai ulkopuolista apua ei tarvittu. Valaistuminen ja sen mukainen kohtuullinen elämä veisi vapauteen jälleensyntymisen kierteestä. Buddhalaisuuden lääke voitaisiin kuvata näinkin: "Katso omaa todellista minuuttasi joka on ei-olevaista, ei-olevaisen peilistä, niin valaistut. Näet kokemustodellisuuden harhana ja löydät varsinaisen todellisuuden."

Niin hindulaisuudessa kuin buddhalaisuudessaakin on siis viime kädessä kysymys kokemusmaailman kieltämisestä toisen ja paremman saavuttamiseksi, vaikka ei enää henkilökohtaisella tasolla. Puhdas buddhalaisuushan ei usko ihmisen sieluun tai persoonan jatkuvuuteen, vain karman jatkuvuuteen, ja ei-olevan lopullisuuteen. Hindulaisuudessa taas persoona sulautuu kaikkeuden ykseyteen. Molemmissa on siis viime kädessä kysymys ihmisen persoonallisuuden ja sielun ikuisuusluonteen kieltämisestä.

Niin buddhalaisuus kuin hindulaisuuskin kohtasivat ongelmat, mutta eivät kyenneet löytämään mitään todellista vastausta kieltämättömän kokemusmaailman piirissä. Siksi ne kielsivät kokemusmaailmamme todellisuuden ja konstruivat uuden kokemusmaailman, johon tietyillä tavoilla sitten on päästävä nykyisestä kierteestä pois. Sen, että uushenkisyydessä jälleensyntymisestä ja karmasta on tehty myönteisiä asioita, joilla syyllisyys ja kuolema pyritään selittämään pois, ei pidä antaa johtaa harhaan. Uushenkisyys on eri uskonto kuin hindulaisuus tai buddhalaisuus, vaikka liittymäkohdat ovatkin runsaat.

Islam

Muhammed kohtasi samaisen kieltämättömän kokemusmaailman, sai sopivan annoksen juutalaista ja hiukan kristillistäkin vaikutusta. Hän ei pyrkinyt pakenemaan kokemustodellisuudesta, vaan lähti tarkomokkaasti käsittelemään ongelmia. Ihmisen ongelmat eivät hänen mielestään olleet kovinkaan vakavia. Suuntautumalla tietynlaiseen toimintaan, erityisesti tarttumalla ulkopuolisen maailman ongelmiin ja piddättäytymällä tietyistä sisäisistä paheista ihmisellä olisi kohtuullisen hyvät edellytykset selvittää tästä elämästä paratiisiin, jossa hänen halunsa saisivat lopullisen tyydytyksen. Kun Muhammedin ohjelma oli käytännöllinen ja höystetty ilmeisen aidoissa ilmestyksissä saadulla "jumalallisella" auktoriteetilla, se myi hyvin. Marssi maailman valloitukseen oli alussa hämmästyttävä.

Mutta ongelmat eivät ratkenneetkaan. Muhammedin vapauttava "pyhä sota" tuppasi nostattamaan vastustusta. Kaaos ainakin maan päällä näytti lisääntyvän. Syyllisyyden sijaan tuli syvä epäpuhtauden, saastaisuuden tunto. Elämänjanoa ei tyydyttänyt neljäskään vaimo. Kuoleman jälkeisestä paratiisista ei löytynyt mitään lopullista varmuutta.

Jeesus Kristus

Onneksi Jeesus Kristus ehti tulla jo ennen Muhammedia. Hän ei kieltänyt kokemustodellisuutta. Tosin hän osoitti, että ymmärsimme sen ja itsemme sen osina vain kovin pinnallisesti hengellisen sokeutemme vuoksi. Hän osoitti ihmisen ja syntiinlankeemuksen koko hirvittävyuden. Hän osoitti myös, että ihmisellä itsellään ei olisi mitään keinoa ongelmiansa ratkaisuksi. Pako todellisuudesta ei onnistu, paraskaan toimeliaisuus sen muuttamiseksi ei auta, koska ihminen on pahuutensa orja, petetty, voimaton ja syyllinen olento. Vain Jumalan asioihin puuttuminen toisi ratkaisun. Siksi Jeesus tuli itse ratkaisemaan kysymykset. Hän sovitti syyllisyyden ristillä, kukisti kuoleman vallan ylönousemuksellaan ja avasi tien rakastavan taivaallisen Isän sydämelle.

Jeesus ei siis tullut vain tuomaan tosiasioita vastaavaa selitysmallia kieltämättömälle kokemusmaailmallemme, vaan tuli myös antamaan avun ihmisen viimeisiin kysymyksiin. Vain Jeesuksen selitys kohtaa koko todellisuuden ja kykenee suhteuttamaan kaikki osat yhteen. Vain Jeesus tuo sekä ajallisen että iankaikkisen avun ihmisen kysymyksiin.

Ylönousemus takeena

Krishnan on myyttinen jumaluus niin kuin koko hindulaisuus laajemminkin. Buddha eli rikkaan ruhtinaan poikana ja näki vääryyden ja kärsimyksen rehottavan. Hän yritti löytää askeettisesta hindulaisuudesta vastauksen, mutta ei löytänyt. Valaistuttuaan hän lähti julistamaan uutta oppia, joka levisi kuin kulovaalke. Lopulta hän kuoli vanhana syötyään liian vahvan annoksen sianlihaa. Muhammedin taas kerrotaan jättäneen tämän ajan lempivaimonsa sylissä. Jeesus ei tullut tähän aikaan vain opettamaan totuutta, jotta ihmiset noudattaisivat sitä, vaan kärsimään ja kuolemaan ihmisten puolesta. Hän tuli itse tekemään sen, mihin kukaan ihminen ei kyennyt.

Kristinuskon ainutlaatuisuus ei ole Jeesuksen eettisten oppien korkeassa ihanteellisuudessa - hänen vaatimustensa suuruutta voidaan inhimillisestä näkökulmasta pitää epärealistisena. Hindulaisuus ja buddhalaisuus ja islam tarjoavat myös jaloja opetuksia - ja vielä tasolla, jolla niitä ihminen kykenee jopa noudattaa! Kristinuskon ainutlaatuisuus ei ole myöskään siinä, että Jeesus opetti pelastusta eli pääsyä Jumalan yhteyteen pelkästä armosta. Amida-buddhalaisuus opettaa myös pelastusta Amidan lahjana, mutta pelastusta karman kierteestä, ei elämän yhteyteen! Kristinuskon ainutlaatuisuus ei ole edes sii-

nä, että Jeesus saattoi itseensä viitaten lausua: "Minä olen tie, totuus ja elämä!" Samaa väittävät monet tämänkin päivän uskonnonperustajat ja messiashahmot.

Kristinuskon ainutlaatuisuus on viime kädessä Jeesuksen historiallisessa persoonassa ja hänen historiassa tapahtuneessa ruumiin ylösnousemuksessaan. Jeesuksen voitto kuolemasta oli sinetti Golgatan työlle ja ainutlaatuinen osoitus siitä, että Jeesus Kristus on todellisuudessa ainoa, joka on myös väitteidensä ja opetuksensa mittainen, todellinen ihminen ja todellinen Jumala. Kysymys Jeesuksen ruumiillisesta ylösnousemuksesta on siksi avainkysymys. Kuvattuaan ensin miten yli 500 henkeä todisti Jeesuksen ruumiillisen ylösnousemuksen Paavali totesi:

"Mutta jos Kristus ei ole noussut kuolleista, meidän saarnamme on turha, ja turha on myös teidän uskonne. Silloin nähdään, että me olemme vääriä Jumalan todistajia, kun olemme todistaneet Jumalaa vastaan, että hän on herättänyt Kristuksen, jota hän ei ole herättänyt - jos kerran kuolleita ei herätetä. Ellei kuolleita herätetä, ei Kristustakaan ole herätetty. Mutta jos Kristusta ei ole herätetty, teidän uskonne on turha, ja te olette vielä synneissänne. Siinä tapauksessa Kristuksessa kuoloon nukkuneetkin olisivat kadotettuja. Jos olemme panneet toivomme Kristukseen vain tämän elämän ajaksi, me olemme sääliävämpiä kuin ketkään muut ihmiset. Mutta nyt Kristus on herätetty kuolleista esikoisena kuoloon nukkuneista." (1.Kor.15:14-20)

Kuoleman ongelmaan ei ole mitään muuta ratkaisua kuin se, että joku kuolee ja kuoltuaan nouse ylös sillä tavalla, että sen jälkeen hän ei enää kuole koskaan. Mikään muu ei ole muuta kuin kaunista puhetta kuolemanjälkeisyydestä ilman, että se mahtaisi mitään itse kuoleman majesteetille. Kysymys Jeesuksen ylösnousemuksesta ei ole siis kristitylle vain uskon asia, vaan historiallinen tosiasia, josta koko usko uskomme on riippuvainen. Ilman kuoleman ratkaisua ei ole vastausta syyllisyyden ongelmaan eikä mitään tietä äärettömän rakastavan Persoonan sydämelle.

Tänä päivänä taistelu lännessä käydään ylösnousemuksen ja jälleensyntymisopin välillä. Uushenkisyydessä jälleensyntymistä tarjotaan vastaukseksi kysymykseen kuolemasta. Ylösnousemusopin kompassuskuvi on siinä, että se vaatii ihmisen tekemään parannuksen. Sen johdonmukaisena seurauksena on tuomio, jota kukaan ei voi paeta. Läntisen ihmisen pako parannuksesta ikuisesti pyörivään jälleensyntymisen kehään tuntuu hämmästyttävältä, kun tietää, että hindu ja buddhalainen näkevät juuri siinä ihmisen pahimman vihollisen.

Yleinen ilmoitus ja uskonnot

Kun Jeesus tuli, Hän tuli ilmoittamaan ihmisille, millainen Isä on. Ja Hän tuli itse valmistamaan ihmisille pääsyn tämän Isän luo, jonka olemassaolon jokainen ihmisen syntymänsä perusteella tietää ja tuntee, sillä yleistä ilmoitusta kukaan ei pääse pakoon.

Mitä sitten Buddha ja Muhammed tulivat tekemään? Tekivätkö he syvällä uskonnollisella neroudellaan - muutenhan heillä ei varmaan olisi sitä määrää seuraajia kuin on - johtopäätöksiä niin sanotusta yleisestä ilmoituksesta. Pyrkivätkö he luonnossa havaitsemansa ja omassatunnossaan kuulemansa perusteella luomaan mahdollisimman aidon ja oikean kuvan elävästä Jumalasta. Oliko heidän uskonnollisuutensa siis yritys päästä niin pitkälle totuuden tiellä, kuin se heidän lähtökohdistaan oli mahdollista. Ellei sitä, niin mitä sitten?

Buddhan ei pyrkinyt viemään ketään ihmistä Jumalan tuntemiseen tai Jumalan luo. Hänhän ei ollut oikeastaan edes kiinnostunut siitä, onko Jumalaa edes olemassa. Hänen valaistuksensa oli pohjimmiltaan paratiisin lankeemuksen jatketta, yritystä päästä sellaiselle tiedon ja tietoisuuden tasolle, että hän itse kykenisi hallitsemaan maailmankaikkeuden salaisuudet.

Entä sitten Muhammed, joka tunsikin erityistä ilmoitusta. Hänhän korotti omat kokemuksensa kaiken mitaksi ja loi uskonnon, jolla ihminen selviäisi suhteellisen vähällä Jumalan edessä. Islamissa ovat selkeät juutalais-kristillisen harhan tuntomerkit. Uskonnollinen valta, yhteisöllinen islam korotettiin koko totuuden mitaksi ja sen voimalla käytiin ankaraan hyökkäykseen itse totuutta vastaan.

Itse asiassa uskonnot ovat synnin järkyttävin ilmenemismuoto. Niissä ihminen lähtee joko johdonmukaisesti tukahduttamaan yleisen ilmoituksen valon niin kuin hindulaisuudessa ja buddhalaisuudessa tai jopa myös saamaansa erityisen ilmoituksen valoa niin kuin islamissa.

Sen sijaan Jeesus tarttuu ihmisten jo saamaan yleiseen ilmoitukseen. Hän kaivaa sen kaikenlaisen uskonnollisen painolastin alta esiin. Hän osoittaa ihmisen järkyttävän turmeluksen, mutta avaa myös synnissään sokean silmät, vapauttaa hänet syyllisyyden ja kuoleman alta, vie hänen Saatanan vallasta Jumalan valtakuntaan ja iankaikkisen pelastuksen yhteyteen.

Vastoin modernin ihmisen suvaitsevaisuuden oppia, jonka mukaan muissa uskonnoissa löytyy jotain valoa, vaikka ehkä kristinuskosta hiukan enemmän, joudumme Jeesuksen ylösnousemuksen historiallisesta tosiasiasta lähtien julistamaan: hindulaisuus, buddhalaisuus ja islam ovat Sielunvihollisen valheittejä. Totuus on vain Jeesuksessa.

Kuka on totuus?

Mutta Jeesuksen tuoma totuus on niin vapauttava, että sen kanssa voi lähteä rohkeasti syvimmänkin pimeyden keskelle. Evankeliumi Jeesuksesta kykenee pelastamaan ihmisiä hindulaisuuden, buddhalaisuuden ja islamin pauloista.

Totuus Jeesuksessa ei ole kohtaa meitä aatteen tai opin tasolla, vaan elävän ylösnouseksen Jeesuksen kohtaamisessa. Hänet kohdannut, syntinsä anteeksi saanut, rakkauden löytänyt ja kuolemasta vapautettu, voi avatuin silmin katsella kieltämätöntä todellisuutta. Hän ei itse kykene sen kaikkea moninaisuutta käsittämään, mutta hän tietää, että nyt hän tuntee sen Jeesuksen, joka ymmärtää kaiken ja josta kaikki riippuu. Totuus osoittautuukin persoonaksi, jonka kanssa voi puhua, joka ilmoittaa itseään ja kulkee yhtä matkaa elämän läpi.

.Yhteyttä etsivä ihminen

Keskenään taistelevat uskonnot

Monissa uskonnollisissa ryhmittymissä ihmiset tosin pyrkivät löytämään juuri sitä läheisyyden ja yhteisyyden kokemusta niin jumaluuksien kuin toisten ihmisten kanssa, jonka uskonnollinen synty heissä aiheutti. Mutta tuloksena on ollut joukko voimakkaasti toisiaan vastaan taistelevia uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä. Tämä keskinäinen kilpailu, vallan tavoittelu ja väkivaltaisetkin keinot oman uskomusjärjestelmän levittämiseksi ovat halki vuosisatojen ilmenneet niin uskonsotina, pakkokäännätyksenä, painostuksena kuin toisten uskonjärjestelmien tukahduttamisena. Uskonto on aina enemmän tai vähemmän kansallistunteen, taloudellisten ja emotionaalisten etujen tavoittelun kanssa liitossa. Jokainen sota on syvimmiltään uskonsota, vaikka niitä mielellään pidettäisiin poliittisina eli tahtojen ja etujen ristiriidoista nousevina.

Kun Raamattu määrittelee ihmisen varsinaiseksi synniksi epäjumalanpalveluksen eli ihmisen uskonnollisen luopumisen elävästä Jumalasta, ei ole mitenkään hämmästyttävää, että kaikkalainen jakautuminen keskenään kilpaileviin uskonnollisiin ryhmittymiin on seurausta siitä. Syntihän erottaa aina ihmisen sekä Jumalasta että lähimmäisistä.

Pyrkimys takaisin yhteyteen

Maailman pirstoutuneisuus ja varsinkin viime vuosisadan katastrofaaliset sodat ovat ajaneet monia kyselemään, löytyisikö uskonnoista sellaisia elementtejä, jotka voisivat koota pirstoutuneen ihmiskunnan jälleen yhteen. Tällä linjalla on tosin edetty paljossa kahta eri tietä. Toisaalta on islamilainen malli, jota myös järjestäytynyt kristinuskko on soveltanut aikanaan omalla tavallaan valtiokirkkona. Sen mukaan koko maailma tulee yhdistää yhden ja saman Allahin suoran hallintavallan alle. Yhdistämisen keinoina käytetään maallisen vallan ja islamin lujaa liittoa, joka on tilanteesta riippuen pehmeämmällä tai kovemmalla strategialla pyrkinyt maailman uskonnolliseen ja poliittiseen valtaan. Sana missionäärisyys yhdistetään varsinkin maamme rajojen ulkopuolella, mutta viime aikoina lisääntyvässä määrin myös Suomessa, tällaiseen enemmän tai vähemmän aggressiiviseen käännäytämismalliin.

Toinen suurta suosiota maailmalla saavuttanut malli on pyrkimys kaikkien uskonnollisten järjestelmien yhdistämiseen yhdeksi suureksi uskonnollisuudeksi, joka sitten kykenisi yhdistämään ihmiskunnan jälleen yhdeksi. Lähtökohdana on ajatus siitä, että pohjimmiltaan ihmisen uskonnollisuus on samaa,

vaikka sen ilmentymismuodot ovatkin erittäin moninaiset. Pääsemällä yhteisen uskonnollisen kokemuksen tasolle kaikki uskonnot voivat hyväksyä toistensa erilaisuuden tarvitsematta luopua omista rakkaiksi tulleista korostuksista tai opeista. Itse asiassa Baabelin torni edusti ensimmäistä ekumeenisisynkretististä yritystä yhdistää kaikki ristiriitaiset järjestelmät ja pitää ihmiskunta koossa. Tämä synkretistinen malli on levinnyt laajalle jälkikristillisiin länsimaihin muun muassa uushenkisyyden liikkeiden muodossa. Se on hapattanut myös kristillisiin kirkkoihin levinnyttä ekumeenista liikettä samoin kuin katolista kirkkoa.

Jeesus - ei ainoaa vaan yksi pelastaja

Voidakseen päästä täysin rinnoin tähän koko ihmiskunnan yhdistävään synkretistiseen liikkeeseen mukaan, kristilliset kirkot ovat joutuneet tosin luopumaan eräästä Raamatun keskeisestä totuudesta eli kristinuskon ainutlaatuisuudesta. Jeesus Kristus ainoana pelastajana ei enää kelpaa maailmalle. Ekumeeninen siipi ei ole pitänyt sitä kohtalokkaana, sillä Jeesus Kristushan kelpuutetaan nyt entistä laajemmin kuitenkin yhdeksi pelastajaksi, eikä kristittyjen tarvitse luopua hänestä vaikka hyväksyvätkin myös muiden uskontojen pelastustiet. Ongelma on kuitenkin siinä, että sillä hetkellä kun Jeesus muutetaan ainoasta Pelastajasta yhdeksi Pelastajaksi, samalla hän muuttuu aivan toiseksi Jeesukseksi kuin Raamatun Jeesus. Uususkonnollinen Jeesus onkin tänä päivänä laajasti hyväksytty tänään niin kristinuskon, hindulaisuuden kuin buddhalaisuudenkin parissa. Shamanismi taas on valmis korottamaan Jeesuksen eräksi poikkeuksellisen voimakkaaksi shamaaniksi.

Olemme ajautumassa tilanteeseen, jossa vastakkain ovat ainoan muuttumattoman totuuden omistava Islam, joka pyrkii yhdistämään maailman, ja hindulais-buddhalais-kristillinen synkretistinen koalitio, joka yhteisen uskonnollisen kokemuksen tasolla pyrkii yhdistämään rikkiäisen maailman. Näiden kahden suuntauksen välinen yhteenotto on jo tapahtuvaa todellisuutta. Kysymys on vallasta, sillä vain yhteinen hallintavalta kykenee yhdistämään rikkiäisen ihmiskunnan ja pelastamaan sen sitä uhkaavalta tuholta.

Molemmissa vaihtoehdoissa ihmiskunta pyrkii siis poistamaan elävästä Jumalasta luopumisen seurauksena syntyneitä kaaosta uskonnollisin keinoin. Mutta molemmissa malleissa halutaan tiukasti pysyä ihmisen perussynnissä: uskonnollisessa ylpeydessä ja Jumalan ilmoituksen hylkäämisessä. Yritetään siis paikata synnin seurauksia uskonnollisin keinoin palaamalla Jumalan yhteyteen parannuksessa ja uskossa Jeesukseen Kristukseen.

Kolmas tie

Kolmas tie, aito kristillinen usko, merkitsee paluuta ainoa elävän Jumalan yhteyteen. Mutta myös siinä on kysymys myös vallasta - seurakunta on Jumalan valtapiiri, jossa Hän pääsee totuutensa ja rakkautensa välityksellä hallitsemaan ihmisiä sydämistä käsin, siis niitä, jotka ovat vapaaehtoisesti luovuttaneet itsensä Herran rakkauden hallintaan. Kristillinen seurakunta ei kuitenkaan voi kirkkojen murheellisesta historiasta huolimatta levittää valtapiiriään muuten kuin evankeliumin sanalla. Siksi raamatullisessa merkityksessä missionäärisyys ei voi toteutua väkivaltaisilla keinoilla yhtä vähän kuin painostamallaakaan. Kristus-usko näkee myös selkeästi, että mikään uskonnollinen ihmiskunnan yhdistyminen ei tuo mitään todellista apua ihmiskunnan hätään. Lopullista vastausta ei kykene tuomaan kukaan eikä mikään muu kuin historiaan kerran tullut Jeesus Kristus, kun hän palaa suuressa kirkkaudessa ottamaan lopullisen vallan maan päällä.

Väkivallattomuuden vetovoima

Kun läntisen ihmisen historia on ollut erittäin aggressiivista, sotaista ja väkivaltaista, idän uskonnollisuus on koettu varsin rauhanomaiseksi ja väkivallattomaksi, varsinkin kun sekä hindulaisuudessa että buddhalaisuudessa korostetaan väkivallattomuutta. Kun animismi ja shamanismikin ovat lännessä saaneet luonnon tasapainoa ja harmoniaa korostavan leiman, niin läntisillä markkinoilla näiden yhdistelmän eli uushenkisyyden myynti on ollut taattua.

Kuitenkaan se, että jokin uskonto korostaa jotain asiaa ei tarkoita, että se todellisuudessa olisi juuri sillä kohdalla onnistunut. Japanin shintolaisuuden harmonian korostus kertoo pikemminkin siitä, että ihmissuhteissa harmonian löytäminen on ollut kaikkea muuta kuin helppoa. Lännessä ei tunneta hyvin esimerkiksi Japanin historian hirveyksiä ja väkivaltaisuutta, jonka taustalla oli paljossa kilpailevien buddhalaisten munkkikuntien veriset yhteenotot. Japanin käymä Tyynenmeren sota oli myös uskonnollinen luonteeltaan kaikkine hirveine verilöylyineen. Sitä motivoi keisarinpalvontaan tiivistynyt

shintolaisuus. Sodan uskonnollinen luonne näkyy edelleen siinä tavassa, jolla suurin osa japanilaisista palvoo jumalina sodassa kaatuneiden sieluja.

Läntinen yksilöllisyyden korostukseen ei välttämättä kerro, että läntinen ihminen on onnistunut yksilöllisyydessään, pikemminkin siitä on tullut monelle yksinäisyyteen johtava tuskallinen ongelma. Samoin uskonto, joka korostaa rakkauden tärkeyttä, saattaa sillä kertoa lähinnä sen, että rakastaminen on todella vaikeaa, vaikkakin äärimmäisen tärkeää.

Hindulaisuuden ja shikien tai hindujen ja muslimien jatkuvasti käyvät veriset yhteenotot Intian niemimaalla luetaan myös mielellään ääri-ilmiöiksi. Kuitenkin lähempi tarkastelu osoittaa, että kysymyksessä on mitä aidoin uskonnollisesti motivoitu toiminta.

Stereotyypit ja todellisuus

Kun suomalaisessa koulussa annetaan opetusta muista uskonnoista, se kuvaa pikemminkin läntisiä stereotyppejä näistä uskonnoista kuin niiden todellisuutta. Oppikirjat sivuuttavat lähes tyystin uskontojen todelliset ilmenemismuodot eli kansanuskonollisuuden ja pyrkivät esittelemään vain kunkin uskonnon oppijärjestelmiä.

Lähetystyössä joudutaan kohtaamaan uskontojen todelliset kasvot. Uskontojen kohtaamisessa tarvitaan mahdollisimman paljon ensikäden tietoa. On siksi tunnettava niiden opit ja pyrittävä mahdollisimman hyvin ymmärtämään, millaisia kokemuksia ihmisillä on heidän uskonnoissaan. Sekään ei vielä riitä. Todellista tietoa uskonnoista emme saa, ellemmme suhteuta niitä totuuden mittaan, Raamatun sanaan, emmekä tyydy vain näiden uskontojen edustajien itseymmärryksen kuvailemiseen tai kritiikittömään vastaanottoon.

Lähetystyöntekijä on lääkärin asemassa siinä, että hänen on toki kuunneltava, millaisia oireita ja sisäisiä tuntemuksia ihmisillä on, mutta lisäksi hänen on suoritettava kokeensa saadakseen oikean ja objektiivisen kuvan uskontojen todellisesta luonteesta. Juuri tämä uskontojen todellisen luonteen paljastavan totuuden mitan tämän päivän suomalainenkin pyrkii kieltämään. Vain Raamattu kädessä saadaan uskonnoista oikeaa ja luotettavaa tietoa. Tämä ei tienkään tarkoita, ettei jouduttaisi opiskelemaan uskonnon omia lähteitä, mutta tekemällä totuus suhteelliseksi ei lopulta päästä mihinkään.

.Kristinuskon ainutlaatuisuus

Kysymys kristinuskon ainutlaatuisuudesta on noussut Suomen kirkolle todelliseksi haasteeksi, kun kirkkomme jäsenistön enemmistö ei enää pidä kristinuskoa muita uskontoja kummempana, vaikka itse historiallisista syistä edustaakin kristinuskoa.

Usein kuulee käsityksiä, jotka kulkevat jotenkin seuraavaan tapaan: "Kyllä Jumala toki työskentelee ei-kristillisten uskontojenkin keskellä ja niissä on paljon sellaista totuutta, jota meidän kristittyjen tulee nöyrästi kuunnella ja siitä oppia. Kuitenkin meidän tulee nöyrästi mutta päättäväisesti pitää kiinni siitä, että kristinuskon sanomassa on jotain enemmän ja ainutlaatuista verrattuna muihin uskontoihin." Tällainen ajatus on täsmälleen samalla linjalla kuin hartaan buddhalaisen vastaus kysymykseen buddhalaisuuden suhteesta muihin uskontoihin. Hän on valmis tunnustamaan, että niin kristinuskossa kuin muissakin ei-buddhalaisissa uskonnoissa on paljon kunnioitettavaa opetusta, jota kannattaa nöyrästi kuunnella, mutta buddhalaisuudessa on jotain niin ainutlaatuista, että kaikessa nöyryydessä sitä on kuitenkin pidettävä kaikkein korkeimpana uskontona.

Kysymykseen kristinuskon ainutlaatuisuudesta kiertyy joukko erittäin tärkeitä kysymyksiä: Mitä ei-kristilliset uskonnot ovat luonteeltaan? Toimiiko Jumala ei-kristittyjen parissa? Mikä kuuluu Jumalan yleisen ilmoituksen piiriin ja mikä ei? Kuinka pitkälle ihminen Jumalan yleisen ilmoituksen varassa voi päästä? Voiko ihminen pelastua ei-kristillisissä uskonnoissa, jos hän ei ole kuullut evankeliumia Kristuksesta? Miten on suhtauduttava ei-kristillisissä uskonnoissa esiintyvään "etsintään"?

Uskontoystävällinen vastaus

Kun suvaitsevaisuudestaan ylpeilevä ja totuuden suhteellistamiseen sortunut suomalainen etsii vastauksia näihin kysymyksiin, hänellä on itse asiassa vastaus jo valmiina. Hän on lähes varma siitä, että kristinuskolla ja ei-kristillisillä uskonnoilla ei ole pohjimmiltaan mitään eroa. Ne ovat vain saman uskonnollisen elämän ilmentymiä, joista meidän on iloittava tai joita meidän on siedettävä riippuen siitä, kuinka rauhassa uskonnolliset naapurin antavat toistensa elää. Uskontojen selkeästi ristiriitaisia opetuksia ei tarvitse käydä erikseen erittelemään, sillä kaikessa elämässähän on erilaisia käsityksiä totuuden luonteesta. Pääasia on yhteinen uskonnollinen kokemus ja uskonnon nostattama energia, jota voi käyttää hyvään, mikä tuon hyvän mitta eli kriteeri sitten lieneekin. Tietysti uskonnollisen energian tuhoisaa käyttöä on vastustettava.

Vastausmalli on tätä nykyä varsin uskontoystävällinen verrattuna vielä takavuosien lähes sokeaan tiedeuskoon, mutta sen ydin sisältää ajatuksen: "Asiani ovat uskonnollisessa suhteessa kunnossa, älä häiritse minua. En minäkään häiritse sinua. Kaikki ihmiset pelastuvat tai tulevat autuaiksi uskollaan, sillä eihän pääasia ole se, mitä uskotaan, vaan se, että ihmisen uskonnolliset tarpeet saavat tyydytyksensä." Näin kristinuskon ainutlaatuisuus, jos niin vielä ajatellaan, ei ole sen enempää kuin pienoista kansallista tai länsimaalaista ylpeyttä siitä, että Jeesus oli hieno uskonnollinen opettaja ihan kansainvälisessä vertailussakin, vaikka meistä ei aina ole ollutkaan ihan hänen oppiansa noudattajiksi. Mutta kristinuskon on onneksi armouskonto, jossa pärjää vähän heikompiakin ja kohtuullisin pienin ponnistuksin kuka tahansa.

Uskonto – tie Jumalan luo?

Kun kysyy uskovalta suomalaiselta, mikä kristinuskossa on hänen mielestään ainutlaatuista, saa monenlaisia vastauksia. Eräs tyyppillinen kuuluu: "Kaikki muut uskonnot ovat ihmisen yritystä omin keinoin päästä Jumalan luo, kristinuskon Jumalan tuleminen ihmisen luo Jeesuksessa Kristuksessa." Vastauksen jälkiosa on kyllä aivan totta, mutta pyrkiikö ihminen ei-kristillisissä uskonnoissa todella Jumalan luo, onkin sitten jo toinen asia. On nimittäin kysyttävä, minkä jumalan luo ei-kristitty pyrkii, jos hän todella jumalan luo yrittää. Väittäisin, että ei-kristillisissä uskonnoissa ihmiset eivät pyri Jumalan luo, vaan pyrkivät käyttämään omaksi edukseen niitä jumalia tai jumalaa, jonka he ovat itsellensä valinneet.

Monille yhtä vähän kuin suomalaiselle luonnonpalvojalle jumalan luo pääseminen ei ole välttämättä edes mikään ongelma. Sopivilla rukouksilla, uhreilla, pyhiinvaelluksilla jumalat ovat toki milloin tahansa käytettävissä ja saavutettavissa. Suomalaisen luonnonpalvojan ei tarvitse kuin lähteä kävelylle metsään ja siinä Jumala on jo paikalla. Monissa uskonnoissa kuten buddhalaisuudessa ei kysymys jumalista edes välttämättä kiinnosta. Pikemminkin on päästävä mahdollisimman syvälle minuuteen tai ei-olevaiseen.

Jumala lähellä, mutta ihminen ei etsi Häntä

Raamattu on tässä kohden varsin yksiselitteinen. Paavali osoittaa kuuluisassa Areiopagin puheessaan Ateenassa, että Jumala on todellakin paikallisesti ajatellen lähellä ihmistä:

"Ja hän (Jumala) on tehnyt koko ihmiskunnan yhdestä ainoasta asumaan kaikkea maanpiiriä ja on säättänyt heille määrätyt ajat ja heidän asumisensa rajat, että he etsisivät Jumalaa, jos ehkä voisivat hapuilemalla hänet löytää - hänet, joka kuitenkin ei ole kaukana yhdestäkään meistä; sillä hänessä me elämme ja liikumme ja olemme..." (Apt 17:26-28)

Jumala on lähellä ihmisiä, jotta ihmiset voisivat löytää hänet. Mutta ihmisen todellinen tragedia on siinä, että kuvitellessaan etsivänsä Jumalaa hän todellisuudessa vain pakenee hänestä yhä kauemmaksi pois. Synti on hänet niin täydellisesti sokaisnut. Paavali lainaa Roomalaiskirjeessä Vanhaa testamenttia näin: *"Ei ole ketään vanhurskasta, ei ainoatakaan, ei ole ketään ymmärtäväistä, ei ketään, joka etsii Jumalaa;..." (Room. 3:10-11)*

Yksikään ihminen ei luonnostaan etsi Jumalaa ei-kristillisissä uskonnoissa yhtä vähän kuin kristinuskossakaan. Uskonnollinen etsintä on uskonnollista tapaa paeta elävää Jumalaa. Mitä paremmin ihminen Jumalaa alkaa tuntea, sitä pelottavamaksi Jumala hänelle tulee ja sitä mieluummin hän vaihtaa elävän Jumalan epäjumaliin. Luonnollisessa tilassaan hän ei ainoastaan ole etsimättä Jumalaa, vaan aktiivisesti vastustaa Jumalan etsivää rakkautta. Ainoa mahdollisuus ihmiselle onkin se, että Jumala saa kadonneen ja eksyneen kiinni tämän vastustuksesta huolimatta.

Luonnollisessa uskonnollisuudessa ihminen ei nimittäin halua tehdä sitä ainoaa, joka voisi viedä hänet elävän Jumalan luo ja se on parannus. Edellä lainaamassani Areiopagin puheessa Paavali jatkaa: *"Noita tietämättömyyden aikoja Jumala on kärsinyt, mutta nyt hän tekee tiettäväksi, että kaikkien ihmisten kaikkialla on tehtävä parannus."* (Apt. 17:30)

Mutta juuri parannus, jossa koko ihmisen sydämen, omantunnon, ajattelun, tahdon, käytöksen ja uskonnollisuuden on muututtava ja ne on asetettava Jumalan pyhän tutkivan silmän alle, on luonnolliselle ihmiselle kauhistus. Ei-kristitty ei siis etsi Jumalaa vaan pakenee häntä.

Kristinusko - ainoa armoukonto?

Joku toinen suomalainen uskova antaa taas kysymykseemme vastauksen: "Kristinusko on ainoa todellinen armoukonto, jossa riittää pelkkä usko Jumalan pelastustyöhön. Kaikissa ei-kristillisissä uskonnoissa ihmisen on itse pelastettava itsensä omilla ponnistuksillaan. Ne ovat lakiuskontoja." Jälleen vastaukseen sisältyy totuutta sikäli, että usko Kristuksen sovitusyöhön riittää ihmisen pelastukseen. Mutta ainoa armoukonto kristinusko ei ole. Esimerkiksi Amida-buddhalaisuudessa esiintyy pelastajabuddha, jonka nimen lausuminen ja siinä ilmaistu usko riittää pelastamaan kenet tahansa.

Eri asia on sitten, mitä tuolla pelastuksella sitten tarkoitetaan eri uskonnoissa. Sanahan on sinänsä käypää tavaraa lähes kaikissa uskonnoissa. Japanilaisessa kielenkäytössä se voi tarkoittaa pääsemistä hankalista elämäntilanteista, sairaudesta tai karman lain vaatimasta kärsimyskierrosta eroon tai muuttumista kuoleman jälkeen *shintō*-hengeksi. Useimmissa ei-kristillisissä uskonnoissa omat ponnistukset riittävät mainiosti siihen, mitä tavoitellaan. Ihmisen ei tarvitse luopua synnynnäisestä ylpeydestään. Monen ei-kristityn mielestä kristinusko on aivan liian vaikea uskonto, kun siinä ei selviä omin uskonnollisin harjoituksin.

Historiassa ruumiillisesti ylösnoussut Kristus

Kristinuskon ainutlaatuisuus ei ole myöskään siinä, että Raamatun mukaan Jeesus Kristus on Jumalan lähettämä Pelastaja. Raamatun ennustuksen mukaisesti on noussut paljon uususkontoja, joissa sen perustaja on julistanut itsensä maailman Valoksi, ihmiskunnan Pelastajaksi jopa Kristukseksikin. Toisin sanoen Jeesuksen esittämät väitteet itsestään: "Minä olen tie, totuus ja elämä", eivät ole suinkaan harvinaisia tämän päivän maailmassa.

Kristinuskon ainutlaatuisuus on viime kädessä Jeesuksen historiallisessa persoonassa ja Hänen historiassa tapahtuneessa ruumiin ylösnousemuksessaan. Jeesuksen voitto kuolemasta oli sinetti Golgatan työlle ja ainutlaatuinen osoitus siitä, että Jeesus Kristus on todellisuudessa ainoa, joka on myös väitteidensä ja opetuksensa mittainen, todellinen ihminen ja todellinen Jumala. Paavali kirjoittaa asiasta:

"Sillä hän (Jumala) on säätänyt päivän, jona hän on tuomitseva maanpiirin vanhurskaudessa sen miehen kautta, jonka hän siihen on määrännyt; ja hän on antanut kaikille siitä vakuuden, herättämällä hänet kuolleista." (Apt 17:31)

Kristinuskon pelastus on pelastusta ei suinkaan elämän ahdistuksista, vaan Jumalan vihasta ja tuomiosta syntisiä ihmisiä kohtaan. Sellaista pelastusta ei-kristitty ei luonnostaan etsi. Etsiessään vapautusta omantuntonsa vaatimasta rangaistuksestakin ei-kristitty on varsin vakuuttunut siitä, että hän kykenee miinuksensa korvaamaan sopivilla plus -toimenpiteillä. Eihän hän mielestään ole edes pohjimmiltaan paha vaan ainoastaan heikko. Pelastusta etsiessäänkin ei-kristitty taistelee koko ajan Jumalan valmistamaa pelastusta vastaan.

Onko Jumala kaikkien ihmisten Jumala?

Mutta eikö Jumala olekaan sitten kaikkien ihmisten Jumala, ainoastaan kristittyjenkö? Eikö Jumala toimikaan niiden ihmisten elämässä jotka vastoin omaa syytänsä ovat syntyneet hindulaisuuden tai buddhalaisuuden tai islamin keskelle ja joilla ei yksinkertaisesti ole ollut koskaan mitään tilaisuutta kuulla evankeliumia Jeesuksesta Kristuksesta tai vaikka ovatkin sen kuulleet, ovat ymmärtäneet sen aivan väärin? Eikö Raamattukin puhu selvästi niin sanotusta Jumalan yleisestä ilmoituksesta, joka kohdistuu koko ihmiskuntaan? Jos niin on, niin eivätkö ei-kristilliset uskonnot ole ihmisen haparointia Jumalaa kohti sen yleisen ilmoituksen "kelmeässä" valossa, joka heillä vasta on. Eikö evankeliumi olekin sitten se lopullinen valo, joka vie nuo ihmiset täyteen totuuteen? Emmehän me saa aliarvioida

kuun valoa vain siitä syystä, että aurinko on niin ratkaisevasti kirkkaampi. Eikö lopulta kuunkin valo on auringon valon heijastusta?

Nämä kysymykset sekoittavat keskenään kaksi aivan eri asiaa. Toinen on Jumalan yleinen ilmoitus ja toinen on ei-kristilliset uskonnot. Raamattu osoittaa todella aivan selvästi, että Jumala toimii ei vain kristittyjen vaan myös kaikkien luomiensa ja ylläpitämiensä ja Kristuksessa lunastamiensa ihmisten parissa, koko luomakunnassaan. Hänen toimintansa eräs tärkeä puoli on yleinen ilmoitus. Se on Jumalan sellaista toimintaa, jolla hän ilmoittaa kaikille ihmisille, millainen hän itse on. Tämä Jumalan vaikutus menee ihmisen sisään asti siitä huolimatta, että ihminen syntiinlankeemuksessa on joutunut eroon Jumalan henkilökohtaisesta tuntemisesta ja hän on pohjaan myöten turmeltunut ja sen vuoksi Jumalan tuomion ja vihan ansaitseva. Jumala saa siis yleisen ilmoituksen "radioaallot" kuuluviin sellaisessakin vastaanottimessa, joka on rikki. Yleinen ilmoituskin niin kuin muukin Jumalan työ on sellaista, että ihminen itse ei sitä kykene mitenkään itsessään saamaan aikaan. Yleinen ilmoitus tapahtuu Jumalan teoissa luonnossa ja omassatunnossa sekä ihmiskohtaloissa ja kansojen vaiheissa. Paavali kirjoittaa siitä:

"Sillä Jumalan viha ilmestyy taivaasta kaikkea ihmisten jumalattomuutta ja vääryyttä vastaan, niiden, jotka pitävät totuutta vääryyden vallassa, sen tähden että se, mikä Jumalasta voidaan tietää, on ilmeistä heidän keskuudessaan; sillä Jumala on sen heille ilmoittanut. Sillä hänen näkymätön olemuksensa, hänen iankaikkinen voimansa ja jumalallisuutensa, ovat, kun niitä hänen teoissansa tarkataan, maailman luomisesta asti nähtävinä, niin etteivät he voi millään itseänsä puolustaa, koska he, vaikka ovat tunteneet Jumalan, eivät ole häntä Jumalana kunnioittaneet eivätkä kiittäneet, vaan ovat ajatuksillansa turhistuneet, ja heidän ymmärtämätön sydämensä on pimentynyt." (Room. 1:18-21)

Vähän myöhemmin hän lisää: *"Sillä kun pakanat, joilla ei lakia ole, luonnostansa tekevät, mitä laki vaatii, niin he, vaikka heillä ei lakia ole, ovat itse itsellensä laki ja osoittavat, että lain teot ovat kirjoitetut heidän sydämiinsä, kun heidän omatuntonsa myötätodistaa ja heidän ajatuksensa keskenään syyttävät tai myös puolustavat heitä - sinä päivänä, jona Jumala on tuomitseva ihmisten salaisuudet Kristuksen Jeesuksen kautta, minun evankeliumini mukaan." (Room. 2:14-16)*

Jumalan olemassaoloa ei tarvitse todistaa

Yleisen ilmoituksen vaikutuksen näkee helposti lähetystyössä siinä, että kenellekään ihmiselle ei itse asiassa tarvitse Jumalan olemassaoloa todistaa. Yleisen ilmoituksen perusteella ihmiset tajuavat olevansa viime kädessä Jumalan hallintavallassa, vaikka he kuinka sen yrittäisivätkin kieltää.

Kuvaava esimerkki on eräs ystäväni Japanista, joka on erittäin uskonnollinen ihminen. Hän palveli innokkaasti erästä kissajumalaa. Kun sitten yllättäen eräs hänen läheinen sukulaisensa kuoli, hänen ensi reaktionsa oli: "Ei voi olla Jumalaa, kun tällaista tapahtuu!" Tämä hänen torjuntansa kohdistui ei suinkaan miljooniin *shinto*-jumaliin, joita hän oli palvellut, vaan yhteen ainoaan elävään Jumalaan. Tämä torjunta osoitti minulle, että elämän kriisitilanteessa Jumalan yleinen ilmoitus meni läpi, vaikka se ensimmäiseksi torjuttiinkin. Myöhemmin mies tuli melko toisenlaisiin ajatuksiin.

Jumalan ilmoitus voidaan torjua

Niin yleisen kuin erityisenkin ilmoituksen (jälkimmäinenhän tarkoittaa Raamatussa ja erityisesti Jeesuksessa Kristuksessa tapahtunutta ilmoitusta) tragediana on se, että vaikka Jumala saa ne molemmat "läpi" synnin turmelemaan ihmissydämeen asti ja kykenee siis vaikuttamaan ihmisen sisimpään asti, ihminen silti voi tukahduttaa Jumalan työn elämässään oli hän ei-kristitty tai kristitty uskonnolliselta taustaltaan. Edellä lainaamassani jakeissa Paavali sureekin sitä, että vaikka ihmiset kaikkialla voivat tietää Jumalasta muun muassa sen, että hän on näkymätön ja voimaltaan ääretön Persoona, joka on myös omantunnon vaatiman oikean ja väärän viimeinen mitta, he johdonmukaisesti tukahduttavat tämän valon ja totuuden elämässään pitämällä sitä vääryyden vallassa. Kysymys ei siis ole valon kirkkauden voimakkuudesta, vaan siitä, että ihmiset sammuttavat valon elämästään tekemällä vääryyttä. Pimeys ei siis suinkaan ala ensin tiedon tai ajattelun tasolla, vaan siitä, että ihminen rakastaa vääryyttä ja tekemällä vääryyttä lopulta menettää kykynsä ajatella oikein. Tätä vääryyden voimalla valon tukahduttavaa ihmistä kohtaa Jumalan viha.

Mikä kuuluu yleiseen ilmoitukseen?

Mikä nyt siihen kuuluu Jumalan yleisen ilmoituksen alueelle ja mikä ei? Kuuluvatko ei-kristilliset uskonnot siihen vai eivät? Raamatun ilmoituksen perusteella vastaus on selkeä. Ihmisen omantunnon toiminta sellaisenaan kuuluu Jumalan yleiseen ilmoitukseen, mutta se sisältö, joka omaantuntoon kasvatuksen ja kulttuurin ja ei-kristillisen uskonnon vaikutuksesta työnnetään, pyrkii erittäin tehokkaasti tuhoamaan omantunnon oikeaa toimintaa.

Jumalan yleiseen ilmoitukseen kuuluu myös ihmisen uskonnollisuus siinä merkityksessä, että jokainen ihminen synnynnäisesti etsii turvaa ja haluaa luottaa johonkin itseään suurempaan. Mutta jos ja kun tämän luottamuksen ja uskon kohteeksi tulee muu kuin elävä Jumala, yleinen ilmoitus ihmisessä tukahdutetaan. Kun Jeesus kehottaa ihmisiä lasten kaltaisuuteen, hän tarkoittaa ehkä myös sitä, että lapsi ei ole vielä ehtinyt kovin paljon tukahduttaa omantunnon kautta häneen kohdistuvaa Jumalan yleistä ilmoitusta. Lapsessa asuva synti yhdessä lapsen ulkopuolelta tulevan ei-kristillisen uskonnon kanssa pyrkivät nopeasti ja tehokkaasti vääristämään yleisen ilmoituksen kuvan Jumalasta ja omantunnon sisällön.

Ei-kristilliset uskonnot - synnin ilmenemismuoto

Ei-kristilliset uskonnot kuuluvat synnin ja sielunvihollisen valheen alueelle. Paavali kirjoittaa niistä seuraavasti: *"Mitä pakanat uhraavat, sen he uhraavat riivaajille eivätkä Jumalalle; mutta minä en tahdo, että tulette osallisiksi riivaajista."* (1.Kor. 10:20)

Ei-kristillisten uskontojen todellinen käytevoima on pimeyden valloissa, jotka haluavat tukahduttaa Jumalan yleisen ilmoituksen meissä.

Mihin asti yleinen ilmoitus auttaa?

Mutta voiko sitten ihminen tämän Jumalan yleisen ilmoituksen valossa pelastua? Tai voiko hän edes lähteä etsimään pelastusta erityisen ilmoituksen puolelta? Ensimmäiseen kysymykseen vastaus on: Ei. Yksikään ihminen ei voi pelastua muuten kuin Jeesuksen Kristuksen nimessä eli uskomalla ja turvautumalla hänen sovitusyöhönsä Golgatalla ja hänen ylösnousemuksensa voittoon. Yleinen ilmoitus, jota ei-kristilliset uskonnot pyrkivät tukahduttamaan, ei riitä pelastustieksi eikä Jumala ole sitä pelastustieksi tarkoittanutkaan. Sen sijaan se riittää ihmisten tuomitsemisen perusteeksi, kun tuomarina on itse Pelastaja Herra Jeesus Kristus, niin kuin Roomalaiskirjeen 2. luvun jae 16 osoittaa.

Viimeisellä tuomiolla ihmiset tuomitaan sen mukaisesti kuinka paljon heillä oli valoa. Tuomio määräytyy siitä, missä määrin ihminen noudatti Jumalalta saamaansa ilmoituksen valoa ja missä määrin hän sitä tukahdutti. Yleinen ilmoitus kuuluu siis lain piiriin käyttäksemme Lutherin jakoa evankeliumiin ja lakiin. Samalla tavalla kuin laki erityisenkin ilmoituksen puolella toisaalta toimii tuomion perusteena se samalla ajaa sen perusteella tuomituksi tullutta Kristuksen pelastuksen piiriin, samoin yleinenkin ilmoitus voi vaikuttaa ihmisessä tietoisuutta pelastuksen tarpeesta. Mutta vasta evankeliumin Kristus-saarna tarjoaa tämän pelastuksen yleisen ja erityisen ilmoituksen lainsaarnan "pehmittämälle" sydämelle.

Raamattu on täysin selkeä siinä, että jokainen ihminen uskonnollisesta taustastaan riippumatta on syntinen ja syntiensä tähden hän ansaitsee iankaikkisen kadotuksen. Kadotustuomio on oikeudenmukainen rangaistus jokaisen ihmisen synneistä. Siksi ihmisen pelastuminen tuomiosta on käsittämättömän suuri armon ihme, joka perustuu pelkästään Kristuksen sijaissovitukseen Golgatan ristillä. Jokainen, joka huutaa Jeesuksen nimeä avukseen pelastuu.

Miten käy niiden, jotka eivät kuulleet evankeliumia?

Eivätkö ne, joilla ei koskaan ollut mahdollisuutta kuulla evankeliumia, voi siis pelastua? Kun Jeesukselta kysyttiin, onko niitä monta, jotka pelastuvat, hän vastasi: "Kilvoitelkaa päästäksenne sisälle taivasten valtakuntaan!" Jeesus ei siis vastannut tähän kysymykseen, koska hän tiesi miltä pohjalta se nousi: uteliaisuudesta eikä todellisesta huolesta toisten tai omasta pelastumisesta. Herra vastasi mielellään kysymykseen: "Voinko minä pelastua ja miten minä voisin päästä sisälle taivasten valtakuntaan?" Samalla Jeesus korosti, että pelastettujen tehtävä on viedä kaikkialle maailmaan sanoma siitä, että yksikään Jeesuksen nimeen uskova ei huku.

Tunnen toki uskon tulleita japanilaisia, jotka vilpittömällä mielellä kyselevät evankeliumista osattomiksi jääneitten vainajiensa iankaikkisuusosaa. Heille olen vastannut seuraavaan tapaan: "Kristitty ei usko ensi sijassa oppia ja asioita, vaan suureen ja ihmeelliseen Henkilöön, Vapahtajaan ja Herraan.

Omaakohtaisesta kokemuksesta tiedämme, että kun asiat ovat Herran Jeesuksen käsissä, ne ovat luotettavissa käsissä. Herra tietää, miten hän pyhydessään ja armossaan menettelee näiden ihmisten kohdalla. Meidän ei tarvitse tietää kaikkea, kun tiedämme, että hän tietää ja hallitsee. Meidän tehtävämme on nyt Hänen rakkautensa sytyttäminä viedä sanomaa niille, jotka eivät sitä ole vielä kuulleet."

Entä ei-kristillisten uskontojen jalot opetukset?

Eikö Jumalan yleinen ilmoitus ole kuitenkin vaikuttanut ei-kristillisiin uskontoihinkin, vaikka ne valtaosaltaan olisivatkin ihmisen yritystä tukahduttaa elävän Jumalan työ elämästään. Onhan monissa uskonnoissa paljon opetusta ja käytöstä, joka on kristillisin mittapuinkin arvostettava korkealle?

Vastaus on jälleen kielteinen kahdesta syystä. Se, että Jumalan yleinen ilmoitus on ihmisten pakko ottaa huomioon esimerkiksi lainsäädännössä jne, on ilmeistä. Kun näin tapahtuu, se ei johdu ei-kristillisistä uskonnoista, vaan pikemminkin niistä huolimatta. Ihminen ja kansakunta tuhoutuu, ellei se jossain määrin ota huomioon Jumalan yleistä ilmoitusta.

Se taas, että yksittäiset uskonnon opetukset saattavat olla kristillisesti katsottuna oikeita ei tarkoita, että ne kyseisen uskonnon kokonaisuudesta käsin olisivat ollenkaan oikeita. Totuus muuttuu totuudeksi vain sellaisessa kokonaisuudessa, jossa asioiden suhteet toisiinsa ovat oikeat.

Esimerkiksi japanilaisen perhe-, yhteisö- ja yhteiskuntamoraalin kulmakivi on konfutselainen vanhempien kunnioittaminen. Voidaan sanoa siis, että maassa noudatetaan neljättä käskyä ja vielä jopa paremmin kuin useimmissa ns. kristillisissä maissa. Kuitenkin kun neljäs käsky on nostettu kunnia paikalle, samalla ensimmäinen käsky on sivuutettu sen kustannuksella siihen määrään asti, että vanhemmista ja esi-isistä tulee viime kädessä kumarrettavia vainajahenkiä. Näin väärinkäytetty neljäs käsky on valheen vallassa, vaikka se yhteiskunnallisesti tuottaakin kunnioitettavaa käytöstä.

Toinen usein toistettu lause kuuluu: "Eikö Buddha opettanut täsmälleen samaa kuin Jeesus Kristus, kun hän sanoi, että ei pidä tehdä lähimmäiselle sitä, mitä ei toivoisi lähimmäisten tekevän itselleen?" Vastaus tähän kysymykseen on jälleen kielteinen. Sillä viime kädessä buddhalainen ihanne merkitsee kaiken toiminnan lopettamista, siis passiivisuutta. Kun toiminta lakkaa, kun ollaan vuorella rukoilemassa ja muumioidutaan pikku hiljaa elävältä, siinä on puhtaimmillaan ihanne, jota edelleen noudatetaan.

Jeesuksen sanat olivat myönteinen käsky: "Tee toiselle sitä, minkä haluaisit itsellesi tehtävän!" Toisin sanoen mene lähimmäisesi luo, toimi aktiivisesti hänen hyväkseen, koska omista tarpeistasi käsin tiedät, mitä lähimmäisesikin tarvitsee, vaikka lähimmäisesi ei olisi tehnyt sinulle yhtään mitään. Buddhan opetuksen ja Jeesuksen opetuksen välinen ero on kuin yön ja päivän, kun ne sijoitetaan kokonaisuksiinsa eikä kiskaista irti yhteyksistään.

Ei-kristittyjen kohtaaminen

Yhä lisääntyvässä määrin suomalaisillekin on nousemassa käytännön kysymykseksi, miten tulee suhtautua ei-kristillisiin uskontoihin kuuluviin lähimmäisiin, jotka saattavat vielä erittäin suurella innolla puhua uskonnostaan ainoana totuutena. Pitäisikö meidän yleisen suvaitsevaisuuden ja uskonnonvapausajattelun mukaisesti jotenkin ottaa kaksijakoinen lähestymistapa. Sivuuetaan heidän uskonnollisuutensa ja uskonsa ja yritetään pitää yllä ihmissuhdetta muilla elämän alueilla, sikäli mikäli tämä yhteydenpito on välttämätöntä. Suomalainen suvaitsevaisuushan ajattelustaan huolimatta lopulta pyrkii välttämään erilaisia ja eri tavalla ajattelevia ihmisiä jonkinmoisina rauhanhäiritsijöinä. Usein lähetystyössäkin on pyritty korostamaan sitä, että me emme mene kohtaamaan uskontoja kristinuskolla, vaan syntisiä ihmisiä evankeliumilla.

Käytäntö on kuitenkin varsin selkeästi osoittanut, että tällainen kaksitasoinen lähestymistapa on mahdottomuus, jos ihmisten kanssa ylipäätään halutaan olla tekemisissä. Ihmisen uskonnollisuus on siinä määrin keskeisellä paikalla hänen persoonallisuuttaan, että sen sivuuttamalla, ohitamme lopulta koko ihmisen.

Lähetystyö uskontojen sitomien keskellä

Meidän on nähtävä, millaisilla uskonnollisilla kahleilla sielunvihollinen ja synti sitovat ihmisen. Uskonnollisuus osoittautuu synnin väkevimmän sitovaksi muodoksi siksi, että sitä ihmiset yleensä

kaikkein vähiten synniksi mieltävät tai tunnustavat. Lähetystyössä ei yleensä kuitenkaan ole mielekästä ensimmäiseksi lähestyä ei-kristittyä hänen uskonnostaan käsin, vaikka sen läsnäolo onkin jatkuvasti tiedostettava.

Liikkeelle lähdetään sitoutumalla rakkauden köysillä tuohon ihmiseen osoittamalla jatkuvaa ymmärtämystä, rakkautta ja huolenpitoa häntä kohtaan. Heti ensi tapaamisesta lähtien pidetään myös esillä evankeliumin hyvä sanoma Jeesuksesta Kristuksesta. Niin pian kuin ihminen alkaa ymmärtää Kristuksessa olevan totuuden ja armon ja alkaa kaivata pelastusta hänessä, joudutaan kuitenkin poikkeuksetta törmäyskurssille hänen alkuperäisen uskonnollisuutensa kanssa. Hänelle joudutaan juurta jaksan osoittamaan ei-kristillisen uskonnollisuuden sitova valta ja sen luonne synnin ilmenemismuotona, koska Raamatussa perussynti on epäjumalanpalvelus eli ensimmäisen käskyn rikkominen.

Totuus tekee vapaaksi

Voidakseen elää kristittynä ihminen joutuu tekemään selkeän ratkaisun, jossa hän sanoutuu irti ei-kristillisestä uskonnostaan ja sitoutuu yksin Jeesukseen ja hänen seurakuntaansa. Tämä taistelu on yleensä lähetystyön vaikein vaihe. Kompromissien tiellä Kristuksen seuraaminen ei onnistu. Kasteen jälkeen saattaa vielä kestää vuosia ennen kuin ihminen on päässyt kokonaan ei-kristillisen uskontonsa vaikutuksesta vapaaksi, sillä yleensä hänen ympäristönsä säilyy muuttumattomana ja sen arvomaailma ja uskonnollisuus sen mukaisena. Tässä prosessissa Kristuksen luo tullut tarvitsee jatkuvaa seurakunnan tukea.

Lähetystyöntekijöiden täytyy myös tuntea erittäin hyvin vallitseva uskonnollisuus, jotta he voisivat auttaa sen kahleissa olevia ja siitä vapautumassa olevia. Jos meillä on rakkautta lähimmäisiämme kohtaan, olemme valmiit kuulemaan heidän uskonnollisista käsityksistään aina siihen asti, että ymmärrämme, mitä he uskovat ja miten he uskonsa kokevat. Mutta tämä ei koskaan saa tapahtua tekemällä totuutta suhteelliseksi ja luopumalla Raamatun ehdottomasta totuudesta. Sillä vain Jeesuksessa oleva totuus voi vapauttaa ihmiset.

.LUONNONUSKONNOT

Luonnonuskonto korkeakulttuurissa

Japanin alkuperäisuskonto on shintolaisuus. Se kuuluu luonnonuskontoihin, vaikka onkin saanut vaikutteita ensin juutalaisuudesta, sitten buddhalaisuudesta ja myös kristinuskosta. Japanilaisessa uskonnollisuudessa totuuskyseminen ei kiinnosta, joten selkeästi keskenään ristiriitaiset opit ja käytännöt ovat käytössä tavaraa. Toimivuus on ratkaisevaa. Japanin uskonnollisuutta leimaakin laajasti suvaitsevuus eri uskontoja kohtaan. Monien uskonnollisten ryhmittymien joukkoon mahtuu tosin myös eksklusiivisia ryhmiäkin. Shintolaisuuden ymmärtämiseksi on hyvä tuntea laajemminkin luonnonuskontojen ominaisuuksia.

Nimityksiä

Englanniksi luonnonuskontoja nimitettiin aiemmin primitiivi uskonnoiksi, mutta nykyään käytetään ilmaisua primal religions, joka voitaisiin kääntää alkuperäisuskonnoiksi. Syy nimitysten muutokseen on se, että ajatuskulku siitä, että luonnonuskonnot olisivat olleet ihmiskunnan alkuperäisiä uskontoja, joista siten maailmanuskonnot ovat ajan mittaan kehittyneet kulkien moninaisten henkien palvonnan kautta pikku hiljaa yhden jumaluuden suuntaan. Tämä kehitysopillinen näkemys on kuitenkin osoittautunut vääräksi. Luonnonuskonnot - en henkilökohtaisesti pidä tätäkään nimitystä hyvänä - ovat osoittautuneet hyvinkin monimutkaisiksi ja pikemminkin ne edustavat kehityksen loppupäätä kuin sen alkua. Lähes kaikissa luonnonuskonnoissa tiedostetaan moninaisten jumalien ja henkien yläpuolella suuri jumaluus, joka useimmissa tapauksissa on jollakin tavalla toiminut maailman luoja. Tähän jumaluuteen ei kuitenkaan olla juurikaan kosketuksessa, vaan elämää hallitsevat lähempänä olevat jumalat ja henget.

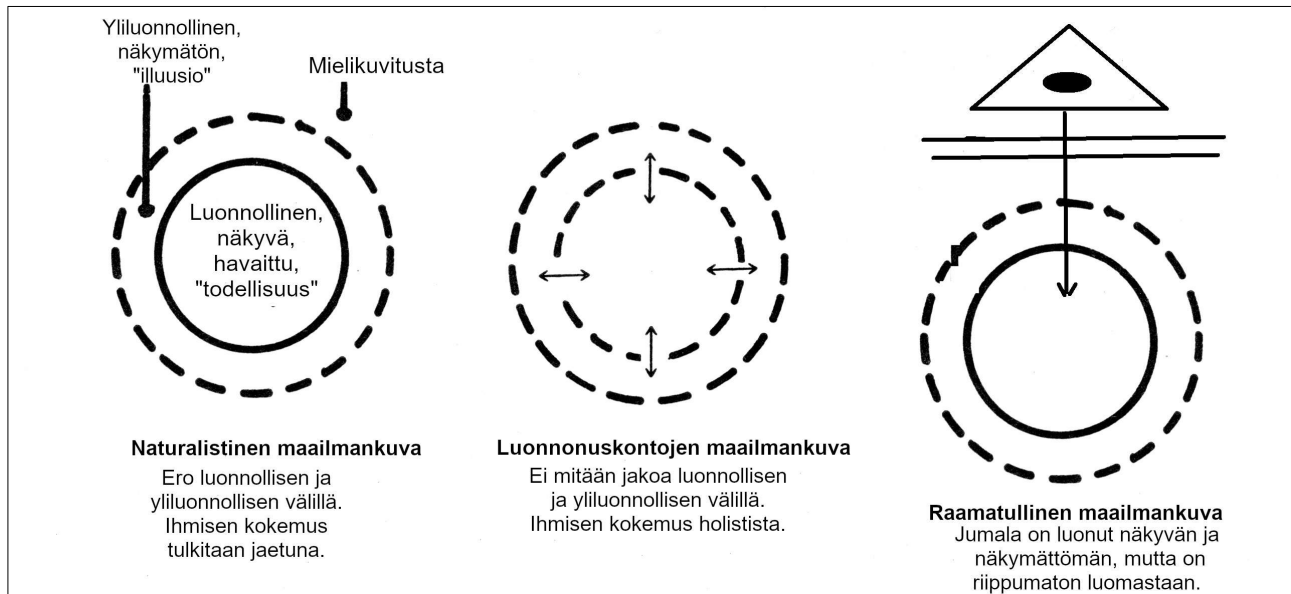
Raamatun näkökulmasta voidaan sanoa, että luonnonuskonnoissa ihmisten kyky tukahduttaa Jumalan luonnossa ja omassatunnossa havaittavaa yleistä ilmoitusta on kulkenut kauimmaksi, sillä kaikki uskon-

not myös ns. kulttuurikristillisyyt ovat ihmisten yritystä tukahduttaa Jumalan kaikille ihmisille kaikkialla antamaa yleistä ilmoitusta.

Maailmankuvat

- Luonnonuskontojen maailmankuva ei tee mitään erotusta luonnollisen ja yliluonnollisen välillä. Inhimillinen kokemus on holistista.
- Sekulaari maailmankuva pitää tieteellisesti tutkittavaa empiiristä todellisuutena ja yliluonnollista pidetään illuusiona, kuviteltuna.
- Raamatullinen maailmankuva näkee luodusta riippumattoman Luojan ja empiirisen lisäksi todellisena myös yliluonnollista luotua maailmaa, jossa ovat enkelit ja demonit.

Monet länsimaiset kristityt ovat supistaneet maailmankuvansa näkyvään luotuun ja luodusta riippumattomaan Luojaan ja hyljänneet luodun yliluonnollisen sillä seurauksella, että he eivät kykene vastaamaan luonnonuskontojen ja uususkonnollisuuden haasteeseen.

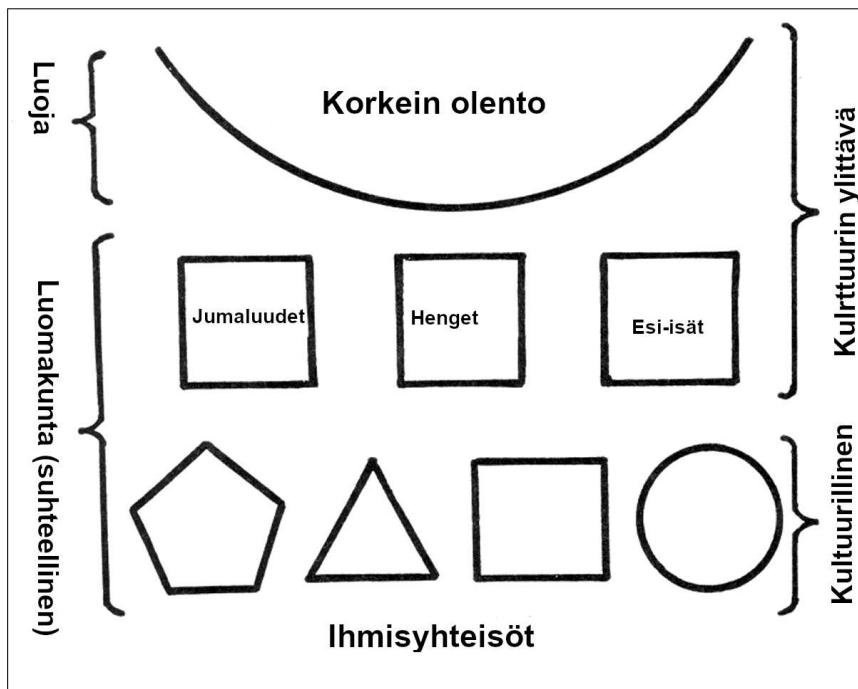

Luonnonuskontojen maailmankuvan piirteitä

1. Luonnollisen ja yliluonnollisen välillä ei ole mitään rajaa. Maailmankuva on siis avoin. Luonnollinen ja yliluonnollinen sekoittuvat toisiinsa. Kivillä ja puilla voi olla yliluonnollista voimaa (vrt. puiden halaajat) ja henget voivat ottaa myös inhimillisen muodon.
2. Materiaaliseen maailmaan vaikuttavat voimakkaasti jumalat ja henget.
3. Erilaisia ilmiöitä voidaan hallita merkeillä ja riiteillä. Magia on erityisten rituaalien käyttöä, jolla voidaan hallita erilaisia voimia ja saada ratkaisuja päivittäisiin ongelmiin kuten sato, sade, sairaudet jne.
4. Ihmiskunta nähdään osana universumia ja siksi sen on elettävä sopuinnassa ympäristönsä kanssa ja vältettävä häiritsemästä ympärillään vaikuttavien voimien tasapainoa. Luonnonuskonnot perustuvat perinteisiin ja tabuihin.

Magia	Uskonto
Manipuloivat tekniikat	Esirukoukset
Voima on keskeistä	Keskittyy persoonasuhteisiin
Käytännölliset tavoitteet	Yleiset tavoitteet
Henkilökohtaiset halut	Yhteisön tarpeet
Persoonaton	Persoonallinen, emotionaalinen
Hyvää tai pahaa	Yleensä hyvää sikäli kuin on kysymys omasta yhteisöstä

Raja magian ja uskonnon välillä on veteen piirretty. Esimerkiksi uususkonnollisuus Suomessa esiintyy paljolti magian harjoittamisena ilman, että muodostuisi uskonnollisia yhteisöjä. (Esimerkiksi Suomessa sanotaan olevan 500 000 joogan harjoittajaa, ilman että heistä muodostuisi yhteisöä.)

Yliluonnolliset voimat luonnonuskonnoissa

Manaksi kutsutaan persoonattomia voimia. Elämää hallitsevat monimuotoiset tabut. Niitä ovat esimerkiksi tabuuhmiset (kulttuurisesti saastaiset), papit, jotka käsittelevät yliluonnollisia voimia, ihmiset tietyissä tiloissa (vrt. Spitaaliliset), taburuoat (vrt. sika), tabuesineet, tietyt puut, tabunimet (nimenantoriitit, nimien merkitykset).

Jumalat ja henget

Kaikkialta luonnonuskontojen parista löytyy käsitys kaikkein suurimmasta olennosta (jumaluudesta). Usein sitä pidetään niin kaukaisena, ettei sitä yritetä lähestyä. Elämään katsotaan vaikuttavan epäluokainen määrä eritasoisia jumalia, joita palvotaan. Sen lisäksi esiintyy lukematon määrä henkiä, jotka ja kaantuvat luonnonhenkiin ja esi-isien henkiin. Niiden ja jumaluuksien välinen ero on häilyvä. Ne koetaan kuitenkin yleensä kaikkein läheisimpinä.

Ihmisen sielu

Kristillisen maailmankuvankaan sisällä ei ole itsestään selvää, millaisessa suhteessa henki, sielu ja ruumiis ovat toisiinsa? Ei liioin missä sijaitsevat mieli, tietoisuus, tahto ja tunteet? Kuitenkin ne muodostavat yhtenäisen ja kokonaisen persoonan.

Toisin kuin läntisessä maailmassa monissa luonnonuskonnoissa ihmisillä nähdään olevan useita mienuuksia, jotka ovat vain löyhästi sidoksissa toisiinsa. Joku niistä saattaa esimerkiksi unessa lähteä liikkeelle. Jotkut sairaudet saattavat johtua siitä, että joku osasielusta on joutunut eroon ruumiista. Viha nähdään joissakin tapauksessa yhtenä sieluna, joka on lähtenyt liikkeelle ja kohdistaa toimintaa joko vihan kohteeseen tai vihaajaan itseensä.

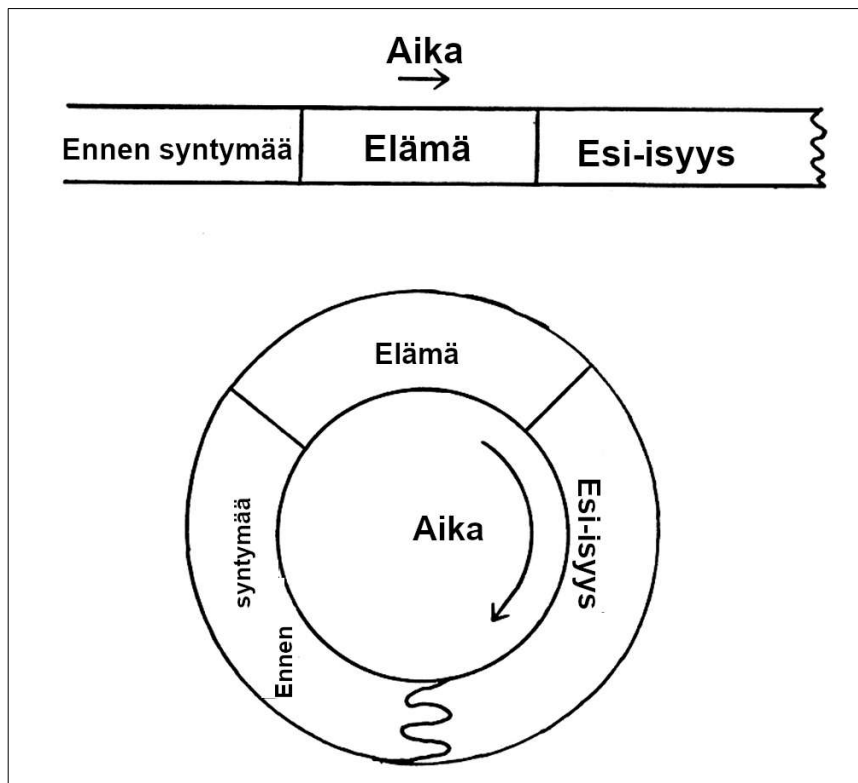
Kristinuskossa esiintyy kolme eri teoriaa siitä, miten sielu saa alkunsa: 1. Jumala luo sielun samalla kuin ruumiinkin. 2. Jumala on luonut sielun ensin ja se yhtyy ruumiiseen syntymässä. 3. Sielu syntyy siikiämisessä luonnollisena prosessina eräässä mielessä Aadamin ja Eevan jatkeena.

Monissa luonnonuskonnoissa samoin kuin hindulaisuudessa uskotaan sielunvaellukseen jossain muodossa. Tosin luonnonuskonnoissa kysymys on usein ns. puolittaisesta sielunvaelluksesta. Ihmisellä on ikään kuin kaksi sielua, joista toinen jatkaa eteenpäin.

Monissa luonnonuskonnoissa esim. shintolaisuudessa uskotaan jonkinlaiseen sielutavaraan. Ihmisen hius, napanuora, kynnet - niin jopa kuolleen vaatteet - saavat mukaansa jotain henkilön sielusta, tietynlaista voimaa, joka voi olla myös tuhoavaa.

Kummitukset ja esi-isien henget

Käsite kummituksista löytyy kaikista kulttuureista, vaikka se miten ne ymmärretään voi vaihdella suurestikin. Usein ne ymmärretään jollakin traagisella tavalla kuolleiden sieluiksi (murhatut, lapsivuoteessa kuolleet jne), jotka eivät kuoltuaan löydä rauhaa.

Oikealla tavalla kuolleista tulee esi-isien henkiä. Afrikkalaisessa ajattelussa heimo muodostuu sekä elävistä että esi-isien hengistä. (Vrt. kristinuskon taisteleva ja voittanut seurakunta). Esi-isien henget ovat päässeet vapaiksi ajallisista rajoituksistaan ja voivat auttaa heimoa tai myös vahingoittaa sitä, jos henkeä kohdellaan huonosti. Aikajanalla esi-isien henget voivat esiintyä joko lineaarisesti tai syklisesti. Monet afrikkalaisista ajattelevat, että he ovat esi-isiensä reinkarnaatioita, jälleensyntymisen uusia ruumiilistumia.

Idän uskonnoissa esi-isien palvonta on eräs kaikkein keskeisin osa uskonnollisuutta myös korkealle kehittyneissä kulttuureissa. Japanin buddhalaisuuden ja shintolaisuuden yhdistelmä keskittyy nimenomaan esi-isien palvontaan.

Toteemit

Toteemeissa on kysymys varsin monimutkaisista yhteisöllisistä ja maagis-uskonnollisista käytännöistä, joissa on kysymys liittymisestä tiettyyn yhteisöön tai heimoon. Esimerkiksi heimolla voi olla toteemieläimiä (vrt. partiolaisten vartioiden nimissä käytetyt eläinten nimet), kasveja jopa elottomia esineitä.

Toteemit vaikuttavat erityisesti avioliiton muodostumiseen. Jos kahden suvun tai klaanin edustajat menevät naimisiin, ongelmaksi muodostuu, mihin klaaniin lapset kuuluvat. (Vrt. Suomen sukunimikäytän-

nöt). Toteemit liittyvät usein myös tabuihin. Toteemin vahingoittaminen on kiellettyä ja koituu vahingoittajalle kohtalokkaaksi. Toteemeihin liittyy erilaisia rituaaleja.

Toteemeilla on merkitystä myös yksilölle esimerkiksi, kun hän samaistuu johonkin toteemieläimensä ominaisuuteen. Valetoteemeiksi voidaan kutsua esim. ryhmäsymboleja kuten lippuja, vaakunoita jne.

Ihmisen saastaisuus

Ihminen voi olla kahdessa eri tilassa joko puhdas tai saastainen. Vanhassa testamentissa löydämme useita eri puhdistussääntöjä. Alla on muutamia esimerkkejä hindulaisesta saastaisuudesta ja puhdistustavasta.

<i>Saastaisuuden syy</i>	<i>Puhdistumistapa</i>
Vahingossa kosketus epäpuhtaaseen ihmiseen	Kylpy
Yhdyntä toisen kastin naisen kanssa (miehelle)	Kylpy, uskonnollinen juhla, suullinen sovitus
Yhdyntä toisen kastin miehen kanssa (naiselle)	Kylpy, uskonnollinen juhla kastille, fyysinen kuritus
Apinan tappaminen vahingossa	Kylpy, apinan pienoispatsaan lahjoittaminen bramiinille
Lehmän tappaminen vahingossa	Kylpy, uskonnollinen juhla, rangaistus, suullinen sovitus
Lehmän tappaminen tahallaan	Kylpy, uskonnollinen juhla, kova rangaistus, fyysinen kuritus, pyhiinvaellus, lehmän pienoispatsaan lahjoitus bramiinille
Avioliitto kastittoman kanssa	Avioliiton purkaminen, kylpy, fyysinen kuritus, uskonnollinen juhla, kova rangaistua

Synnin käsite

Vaikka raamatullinen syntikäsite on vaikea monille luonnon uskontojen edustajille (esim. myös shintolaisille japanilaisille, jotka uskovat ihmisen hyvyyteen), kaikissa uskonnoissa silti on synti käsite jossain muodossa. Animistisissä yhteisöissä synti esiintyy seuraavilla tasoilla:

1. Epäsosiaaliset synnit klaania, heimoa tai yksityistä heimon jäsentä vastaan. Pahin synti on usein insesti. Edelleen pojan tottelemattomuus isälle, mustan magian käyttö oman heimon jäsentä vastaan. Vastaavat teot toista heimoa kohtaan eivät välttämättä ole syntejä, ellei heimojen välillä ole sopimusta.
2. Teologiset synnit heimon jumalia tai esi-isiä vastaan esim. laiminlyömillä tiettyjä palvelusmenoja. Monet onnettomuudet katsotaan sellaisista synneistä saataviksi rangaistuksiksi. (Kristityksi kääntyneet, jotka eivät suorita enää yhteisön edellyttämiä riittejä, katsotaan rikkojiksi.)
3. Yhteisön ulkopuoliset synnit kuten tietämättään tapahtuva tabujen rikkominen. Varsinkin kun yksilö on poissa oman heimonsa luota, tällaisiin synteihin voi helposti syyllistyä.

Syntien suuruusjärjestys voi erota suuresti läntisestä mittapuusta, jossa murha ja raiskaus ovat pahimmat, sitten tulevat varkaus ja muut ”pienemmät” synnit. Luonnonuskonnoissa järjestys on lähes päinvastainen. Suurimpia ovat esimerkiksi vieraanvaraisuuden laiminlyöminen. Sen sijaan heimon ulkopuolisten tappaminen ja raiskaaminen ovat pieniä syntejä.

Uhrit

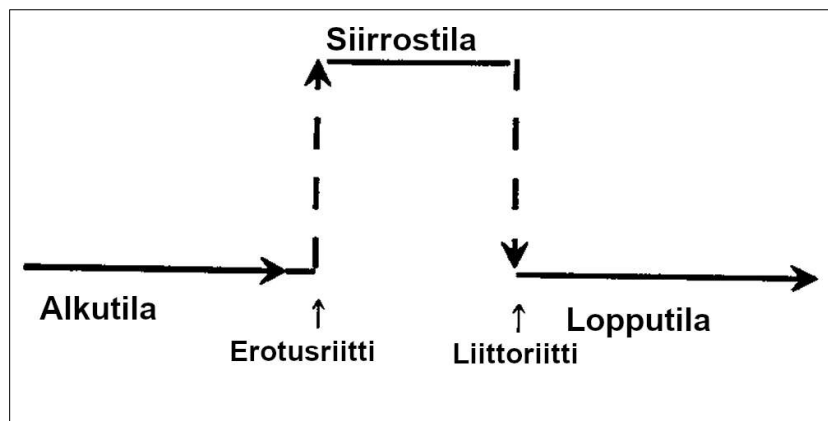
Jos saastaisuuden käsite on kaikille kulttuureille yhteinen, niin on myös uhrin, vaikka sen suoritustavat voivat vaihdella suurestikin.

1. Uhri on rituaali, joka suoritetaan joko jumalalle tai esi-isille. Kysymys on vastavuoroisuudesta. Antamalla lahja jumalille, ne ovat velvollisia antamaan lahjoja ihmisille. Eläimen uhraamisessa itse kuolema on uhri eli siinä eläimen metafysisinen olemus annetaan jumalalle ja sen jälkeen uhrattu liha keitetään ja syödään yhdessä.
2. Uhreja on monenlaisia, mutta eläin uhri on erityisesti Afrikassa yleisin vaikka kasvikkunnan tuotteitakin voidaan uhrata. Buddhalaisuudessa uhrit ovat yleensä kasvikkunnasta. Myös esineitä voidaan uhrata, erityisesti kuvina tai patsaina, joilla on suhde tehtyyn syntiin.

3. Uhraus tapa. Jos uhri on esimerkiksi eläin, rituaali sisältää ainakin neljä vaihetta. Eläimen luovuttaminen jumalalle, uhrin päälle tuhkan sirottaminen, rukous ennen eläimen surmaamista ja sitten surmaaminen. Uhraustavoissa on havaittavissa monia yhtäläisyyksiä Vanhan testamentin uhrikäytäntöjen kanssa. (Siksi Afrikassa monien on helpompi ymmärtää Vanhaa testamenttia kuin Uutta.)

Rituaalit

Rituaalit ovat näkyviä ilmenemismuotoja ihmisten uskolle. Ne ovat hyvin monimuotoisia ja eroavat eri kulttuureissa. Mutta niillä katsotaan olevan voiman, joka vaikuttaa tietyllä tavalla. Tyypillisiä rituaaleja ovat: kalenterirituaalit, siirrosrituaalit (syntymä, puberteetti, avioliitto, kuolema), kriisirituaalit, paikkaan liittyvät rituaalit (rakennustyön aloittaminen ja valmistuminen). Monien luonnonuskontojen rituaalit ja juhlat ovat hyvin moninaisia, niin että kristityksi kääntyessään he hämmästelevät rituaalien vähyyttä.

Tuntemattoman ennustaminen

Kaikkiin uskontoihin liittyy kysymys siitä, miten ihmiset tekevät päätöksiä? Läntinen ihminen pyrkii turvautumaan aiempaan kokemukseensa ja tietoon, mutta luonnonuskonnoissa ihminen tunnistaa helpommin rajoittuneisuutensa ja tarvitsee siksi yliluonnollista apua. Yhteisö pyrkii ennustamisella selvittämään ongelmien syyt ja keksiä sen mukaiset ratkaisut niihin.

Kaikissa yhteisöissä päätöksen teko tapahtuu monella tasolla. Apua haetaan usein ennustamisen ammattilaisilta seuraavissa tapauksissa:

1. Sairaudet:

Heimon jäsen selittää: "Tämä mies on sairas, koska joku on kironnut hänet mustalla magialla." Valkoinen tohtori vastaa: "Tämä mies sairastaa malariaa, koska hyttynen on sen häneen tartuttanut." Heimon jäsen jatkaa: "Niin kyllä, mutta kuka lähetti hyttysen?"

Ennustajan tehtävä on selvittää, mikä sairauden aiheutti. Oliko se mustan magian, noituuden, loukkaantuneen jumalan tai esi-isän aiheuttama vai jokin muu, johon tehoaisi länsimainen lääketiede.

	<i>Diagnoosi</i>	<i>Toimenpide</i>
Ennustaja	Kirous	Vastakirous, suojelevat loitsut
	Noituus	Noidan tunnustus
	Loukkaantunut jumala tai esi-isä	Hyvitys, uhri
	Muut	"Valkoisen miehen lääke"

2. Yleinen onnettomuus kuten nälänhätä, kuivuus, epidemiat: Usein ajatellaan, että joku suurehko jumaluus on suuttunut.

3. Yhteisölliset asiat: Avioliitto

4. Johtajien valinta

5. Maanviljelys

6. Rikkoneen selville saaminen

Ennustustapoja

Ennustamisessa käytetään astrologiaa ja merkkien lukemista. Ratkaisuja etsitään ennustajilta, shamaaneilta ja meedioilta, jotka pääsevät yhteyteen henkien kanssa.

Välittäjät jumalten ja ihmisten välillä

Jumaluuksien ja tavallisen kansan välillä välittäjinä toimivat papit. Heimoilla voi esiintyä yksittäisiä pappeja pienine temppeleineen tai jopa suuri papistoluokka komeine rakennuksineen. Pappien tehtäviin kuuluu rituaalien suoritus ja tabujen mukaan toimiminen.

Uskonnolliset paikat tarjoavat myös pääsyn jumaluuksien läheisyyteen. Sellaisia ovat esim. luonnon muovaamat pyhät paikat (vrt. seita Lapissa), ihmisten rakentamat uhripaikat ja temppelit.

Noituus ja musta magia

Noituus liittyy usein kysymykseen, mikä tai kuka aiheutti jonkin sairauden tai pahan. Se taustalla on ihmisten kateus ja viha.

Noituus ja musta magia voidaan erottaa toisistaan, vaikka niiden raja on usein häilyvä. Molemmissa on kysymys siitä, että ihminen voi käyttää yliluonnollisia voimia toisten vahingoittamiseksi.

Musta magia	Noituus
Tietoista toimintaa	Tiedostamatonta
Tahallinen teko	Tahaton teko
Käyttää tiettyjä tekniikoita	Ei käytä tekniikoita
Ulkoista	Henkilön sisäistä

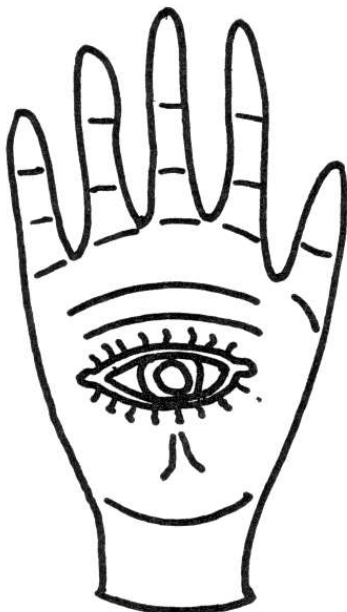
Noituus on useimmiten perinnöllistä. Mutta jotkut myös tietoisesti haluavat tulla noidiksi.

Noituuteen liitetään öiset lentämiset (jolloin siis yksi osasieluista lentää, vaikka noita nukkuisi vuoteellaan), öiset kokoontumiset, ihmissyönti. Noitien toiminnot aiheuttavat toisille vahinkoa.

Noitatorit eivät ole noitia, vaan he pyrkivät selvittämään, ketkä ovat noituuden aiheuttaneet ja keinot miten noituuden vaikutukset voidaan torjua. Mutta raja noidan ja tohtorin välillä voi olla häilyvä.

Euroopassa on pitkä historia noitavainoista.

Islamilaisessa maailmassa pelätään pahaa silmää, joka on siis eräs mustan magian muoto. Sitä vastaan suojaudutaan esimerkiksi Fatiman käsi nimisellä taikakalulla.

Noituutta vastaan käytetään loitsuja ja erilaisia taikakaluja ja rituaaleja. Voodoo nuket ovat tyyllillisiä välineitä mustan magian toteuttamisessa.

Onko musta magia todellista vai vain kuviteltua?

Raamattu kieltää sen yksikäsitteisesti syntinä, mikä tarkoittaa sitä, että se tunnustetaan vaaralliseksi asiaksi. Toisaalta kristityn ei tarvitse pelätä sitä. Raamattu edellyttää, että kaikki magiaan käytetyt esineet tulee hävittää. Edelleen sen uhriksi joutunutta on autettava Jumalan Hengen vapauttavalla voimalla.

Hengen vallassa olo eli riivaus

Yli 90% kaikista maailman yhteiskunnista tunnustetaan hengen valtaan joutuminen eli riivaus. Se ilmenee monella eri tavalla. Meediat esiintyvät ihmisten ja henkien välisinä välittäjinä. Shamaani taas työskentelee yhteistyössä henkien kanssa saadakseen yhteisöön parantumista. Transsissa tai mystisyyden haussa ihminen pyrkii yhteyteen jumaluuksien

tai henkien kanssa päästäkseen kokemaan ekstaattisia tunteita. Riivauksessa ihminen on kokonaan hengen vallassa.

<i>Luokka</i>	<i>Ihmisen rooli</i>	<i>Toiminnan tavoite</i>
Meediat	Välittävä	Yhteyteen pääseminen
Shamaani	Yhteistyö	Parantaminen
Mystiikka	Samaistuminen	Yhteys
Riivaus	Alistettu	Hengen hallinta

Nämä ilmiöt eivät ole keskenään poissulkevia, usein ne ovat päällekkäisiä.

Sairaus ja riivaus

Raamattu tekee eron sairauksien ja riivauksen välillä, vaikka demoni usein pyrkiikin tuhoamaan valtaansa saaneen ihmisen sekä psyykeen että fysiikan. Jeesuksen toiminnassa sairauksien parantaminen ja riivaajien ulos ajo pidetään aina selkeästi kahtena erillisenä asiana.

Eri kulttuureissa riivaustilaa tulkitaan monella eri tavalla. Jotkut tulkitsevat eläinten henkien asettumiseksi ihmisiin. Toiset paikallisten jumalien asettumiseksi ihmiseen. Edelleen se saatetaan nähdä esisien henkien toiminnaksi. Raamattu puhuu selkeästi pahojen henkien eli demonien asettumisesta ihmiseen.

Luonteenpiirteitä

- Monissa kulttuureissa riivaustilaa voidaan pitää joko hyödyllisenä tai vahingollisena. (Vrt. Apt. 16:16-18) Riivatulla voi olla yliluonnollisia kykyjä parantaa tai ennustaa, jolloin yhteisö saattaa nostaa demonin vallassa olevan merkittävään rooliin.
- Riivaustilaan ihminen voi joutua joko vapaaehtoisesti sitä etsien tai tahattomasti.
- Riivaus voi esiintyä myös kultillisen tanssin myötä lyhytkestoisena ryhmäriivauksena.

Monissa kulttuureissa harrastetaan demonien ulos ajoa eli eksorkismia. (Katolisessa kirkossa siihen osoitetaan tietyt papit.)

Raamatut ja demonit

Meille täällä Suomessa on pitkään ollut vaikeaa ymmärtää, mistä riivaajissa oikein on kysymys. Uususkonnollisuuden mukana riivaukset ovat viime aikoina kuitenkin alkaneet lisääntyä.

Raamattu osoittaa, että riivaajat, demonit ovat pahoja henkiä, langenneita enkeleitä, jotka ovat persoonallisia olentoja niin kuin sielunvihollinenkin. Ne tietävät joutuvansa lopulta iankaikkisen tulen rangais-tukseen, mutta sitä pelätessään ja odottaessaan ne pyrkivät löytämään hetken levon jonkun ihmisen tai eläimen sisältä. Ne pyrkivät valtaamaan itselleen asunnon, jossa ne myös pitävät armoitonta valtaansa. Siellä missä Jeesus liikkuu, hänen läsnäolonsa vapauttaa ihmisiä riivaajien vallasta, niin että näin vapautuneet voivat myös tehdä synneistään parannuksen, uskoa evankeliumiin ja saada Pyhän Hengen uudeksi ihanaksi hallitsijaksi sydämiinsä. Jos kuitenkin Jeesuksen riivaajista vapauttama ihminen jää tyhjäksi eikä ota vastaan uutta Herraa, niin riivaaja voi palata monen muun kanssa seurauksella, että ihminen joutuu vielä syvempään pimeyden valtaan. Se voi tapahtua myös kansallisella tasolla.

Tässä yhteydessä on todettava, että riivaajat eivät Raamatusta tarkoita sielullisesti sairaita ihmisiä. Riivaaja on henki, joka ottaa ihmisen valtaansa. Riivattu voi olla henkisesti aivan normaali ihminen. Hän voi omata myös merkillisiä yliluonnollisia kykyjä kuten ennustamisen taidon, kielilläpuhuminen taidon, kyvyn parantaa tiettyjä sairauksia ja kyvyn aiheuttaa merkillistä pahaa kiroamalla toisia. Riivattu voi olla jonkun uskonnon arvostettu johtajashamaani tai spiritismin harjoittaja. Shamanismi on yksi riivaajien työskentelymuoto. Paavali toteaa, että pakanat uhratessaan epäjumalille itse asiassa uhraavat riivaajille. (1.Kor. 10:20)

Raamattu osoittaa edelleen, että riivaajat voivat aiheuttaa ruumiillista sairautta kuten kuuroutta ja sokeutta. Riivaajan vallassa olevan ihmisen persoonallisuuskin voi hajota niin, että hän sairastuu myös sielullisesti, vaikka valtaosa sielullisesta sairaudesta juontaa juurensa muuhun kuin riivaajiin.

Riivaajien hyökkäys ihmisen kimppuun tapahtuu neljällä eri tasolla:

1. Riivaaja tekee ensimmäiset yritykset päästäkseen ihmiseen sisälle.
2. Riivaaja tekee voimakkaamman hyökkäyksen. Ihminen saattaa vastustaa sitä menestyksellisesti, mutta saattaa lopulta jäädä alakynteen.
3. Riivaaja pääsee asumaan pysyvästi ihmiseen ottaen hänet hallintaansa. Ihminen saattaa saada esimerkiksi merkittäviä kykyjä, niin kuin ennustajahengen vallassa ollut orjatar Filipissä. (Ap.t. 16)
4. Ihminen vapaaehtoisesti antautuu demonin valtaan. Hänestä saattaa tulla vainajahenkien nostattaja, shamaani tai noita riippuen kulttuurista.

Riivatun tuntomerkkejä ovat muun muassa seuraavat:

1. Riivaaja ilmenee ihmisestä erillisenä persoonana.
2. Ihmisessä alkaa vaikuttaa kykyjä ja voimia, joita hänellä ei entuudestaan ollut.
3. Ihmisen koko siveellinen arvojärjestelmä muuttuu. Hänessä ilmenee äärimmäistä pahantahtoisuutta ja ilkeyttä. Hän alkaa vihata Kristusta ja Raamattua. Häneltä katoaa kyky rukoilla Jeesusta.

Sielunvihollinen lupasi kiusatessaan Jeesusta antaa Hänelle kaikki maailman rikkaudet, jos Hän kumar-taisi sitä. Tämä lupaus ei ollut katteeton. Tänäkin päivänä riivaajan voimin ihmiset voivat myös päästä mammonaan käsiksi. Jeesus varoittaakin mammonan palvonnasta vastakohtana Jumalan palvomiselle. Epäjumalanpalvelus ja synty vievät pimeyden ja Saatanan valtaan, mutta seurauksena saattaa olla myös riivaajan valtaan joutuminen.

Jeesus osoittaa, että kun hän ja Jumalan seurakunta ajaa ulos riivaajat, se on merkki Jumalan valta-kunnan läheisyydestä. Jeesus ajoi ne ulos Jumalan sormella eli Pyhän Hengen voimalla. Apostolien teoissa seurakunta teki samalla lailla. Lähetyskentillä näemme, että sana ristiinnaulitusta ja ylösnous-seesta Jeesuksesta on Jumalan voima. Evankeliumin voimalla on riivaajien pakko tänäkin päivänä väis-tyä. Samalla kun kristillisellä seurakunnalla on valtuutus julistaa Jeesuksen nimessä syntejä anteeksi, sillä on myös oikeus Herran nimen voimassa ajaa ulos riivaajia.

Riivauksesta vapauttaminen

Huomioon otettavia asioita, kun uskova sielunhoitaja kohtaa riivauksen. Kysymys on aina vakavasta asiasta, vastassa on pimeyden voimat. Tilanteeseen tulee valmistautua rukouksella ja paastolla. Se on tehtävä vähintään yhden tai kahden muun uskovan kanssa. Nöyryys on välttämätöntä, ylimielisyys voi johtaa riivaajan rajuun hyökkäykseen sielunhoitajaa vastaan. Sielunhoitajan on myös tehtävä itse ensin parannus mahdollisista tietoisista synneistään. Hänen on myös varauduttava kärsimykseen ja taiste-luun. Suureksi avuksi on henkien erottamien lahja. Vapautustoimintaa harjoittavan on myös tunnettava hyvin Uuden testamentin asiaan liittyvät kohdat ja ilmiön moninaisuus.

Vapauttamistilanteessa on varmistettava, että henkilö, jossa demoni asuu, on valmis siihen, että hänet vapautetaan. Sitten on selvitettävä ihmisen tilanne, mistä hän on hengen saanut, hänen ihmissuhteen-sa jne. Sitten annetaan selkeä käsky riivaajalle: "Väisty tästä ihmisestä Jeesuksen nimessä äläkä enää palaa häneen!" Mitään huutamista ei tarvita, Jeesuksen läsnäolon voima riittää. Vapauttajan ei tule kos-kea riivattuun tässä vaiheessa, pelkkä sana ja rukous Herran nimessä riittää. Riivauksesta vapautumi-nen ei merkitse sitä, että ihminen olisi tullut uskoon. Sen lisäksi tarvitaan selkeä evankeliumin julistus, syntien anteeksi saaminen, sillä riivatuksi tuleminen usein liittyy tiettyjen syntien harjoittamiseen. Ulos-ajon yhteydessä voi esiintyä voimakkaita fyysisiä oireita kuten kaatumista ym. Vapautuneen puolesta lopuksi rukoillaan, että Pyhä Henki saisi tulla hänen asunnokseen.

Vapautettu saattaa tarvita vielä jälkihoitoa, yhteyttä uskoviin, opetusta ja irtisanoutumisen kaikista, mikä tilaan joutumiseen on liittynyt kuten taikakaluista. Lopulta hänestä voi kasvaa Herran todistaja.

Mystiset kokemukset

Mystiikka on ilmiö, jota esiintyy kaikissa niin luonnonuskonnoissa kuin myös suurissa maailmanuskon-noissa. Siinä on kysymys keinosta, joilla yksilö pyrkii pääsemään persoonallisella tavalla suhteeseen ju-maluuden kanssa. Ilmiö on yleisempi kristinuskossa, islamissa, juutalaisuudessa, hindulaisuudessa ja

buddhalaisuudessa kuin luonnonuskonnoissa, jotka keskittyvät enemmän käytännöllisen elämän kysymyksiin. Mystikko haluaa kokea todellisuuden, joka on vain yksi. Siksi sillä on taipumus viedä ihmisiä monismin suuntaan.

1. Luonteensa mukaisesti mystisyyttä on mahdotonta eritellä, koska se on äärimmäisen subjektiivista.
2. Sille on tyypillistä hakeutua korkeampiin tietoisuuden tiloihin.
3. On positiivista mystiikkaa, jossa näkyvä todellisuus hyväksytään ja rakkaudesta tulee sen päätepiste.
4. On negatiivista mystiikkaa, jossa ihminen etsii lopullista kielteisen kautta.
5. Mystiikassa esiintyy seuraavia tasoja:
  - a) Herääminen, mystikoksi kääntymiskokemus, halu päästä lopulliseen tuottaa iloa.
  - b) Puhdistautuminen, tietoisuus omasta epätäydellisyydestä. Parannus ja pahan kuolettaminen.
  - c) Valaistuminen, ilo saadusta lopullisen todellisuuden hyväksynnästä
  - d) Synkkä sielun yö, kun yhteys ilon jälkeen kadotetaan. Sen tavoitteena on luopuminen kaikesta.
  - e) Yhteys, mystiikan tavoite. Oma itse ei ole enää tärkeä vaan yhteys absoluuttiin.
  - f) Idän mystiikka menee vielä pykälän eteenpäin, yksilöllisyyden täydelliseen häviämiseen äärettömässä.

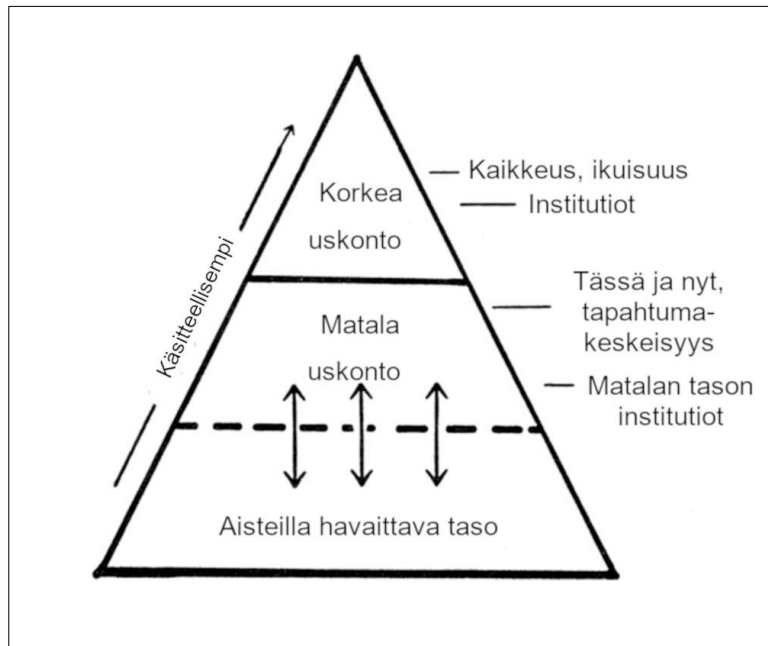
Keinoja tavoitteeseen pääsemiseen ovat mietiskely, hengityksen hallinta ja hymnit, musiikki ja tanssit ja transsitilat. Tiellä päämäärän saavuttamiseen avustavat Jumalan miehet, papit, gurut ja ihmeiden tekijät.

Kansanuskonnot ja profeettaliikkeet

Kun luonnonuskonnot kohtaavat suuret maailmanuskonnot, niin jälkimmäisten edustajien kulttuurin taso johtaa usein siihen, että yhteisöt jopa kokonaisina tai suurehkoina ryhminä omaksuvat maailmanuskonnon eräänlaiseksi yläkerrokseksi, mutta säilyttävät päivittäisessä elämässään entisen uskontonsa rituaaleja ja käytäntöjä niitä sopivasti uuteen sopeuttaen. Näin syntynyt kansanuskonollisuus on usein synkretististä.

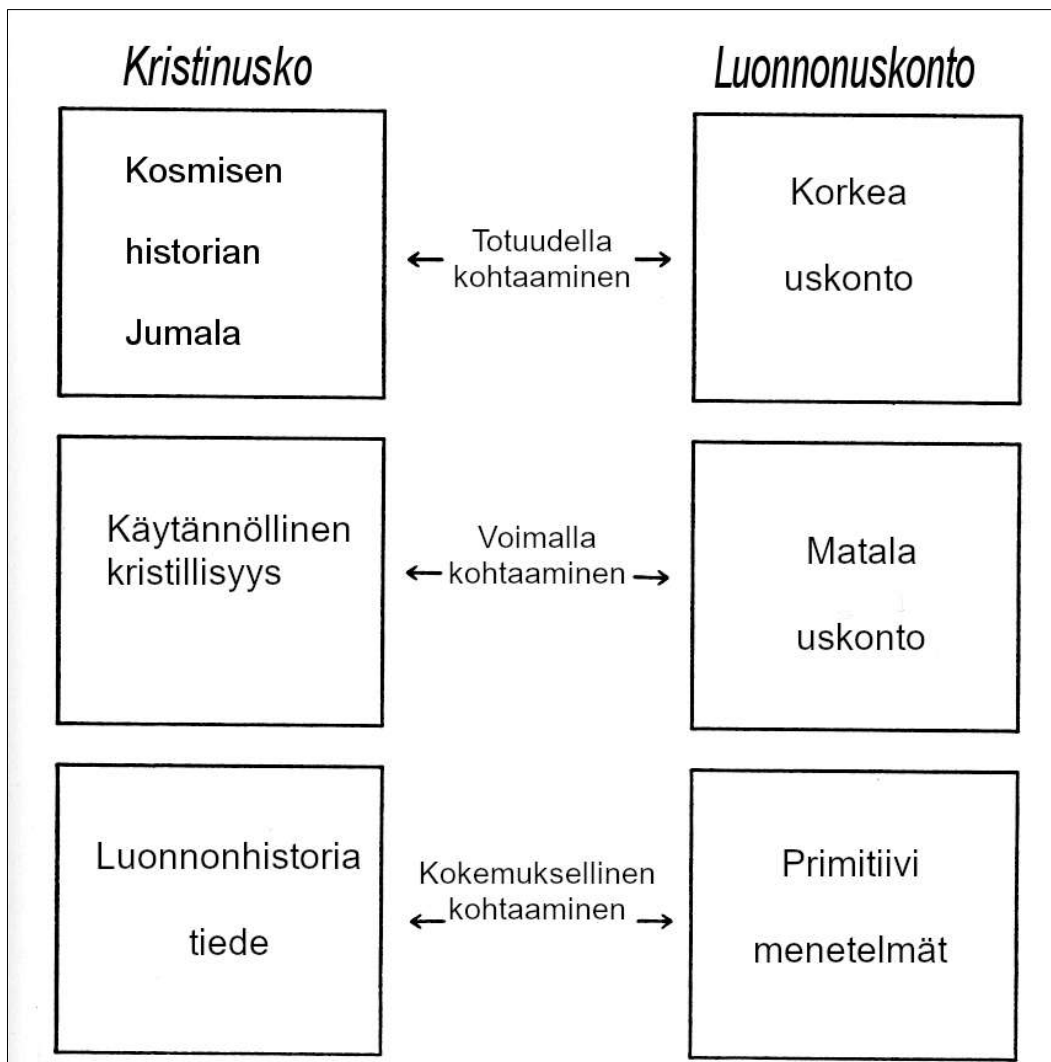
Jotkut ovat esittäneet jakoa korkeisiin ja mataliin uskontoihin seuraavaan tapaan:

<i>Korkea uskonto</i>	<i>Matala uskonto</i>
Vastaa kosmisiin kysymyksiin, maailmankaikkeuden alkuperästä, elämän tarkoituksesta	Tietoisuus päivittäisistä asioista sairaus, kuivuus, sota
Kirjoitetut tekstit, kiinteä uskomussysteemi	Ei kirjoitettuja tekstejä, myytit, rituaalit
Selkeät johtajuusroolit	Epäformaali, ei ammattilaisia
Keskeiset instituutiot: kirkko, moskeija, temppele. Muodollinen koulutus	Vähän instituutioita. Koulutus oppipoika periaatteella
Määritelty moraaliopetus	Ilman moraalialia, tilannekohtaisuus

Miten kristillinen lähetystyö kohtaa uskonnot

Tänä päivänä puhutaan paljon kokonaisvaltaisesta eli holistisesta lähestymistavasta lähetystyössä. Se tarkoittaa, että ihmisen kaikki tarpeet otetaan huomioon evankeliumia julistettaessa. Korkeitten uskontojen väitteet on kohdattava Jumalan totuudella, matalien uskontojen haasteet taas diakonialla ja voimalla voimaa vastaan kohtaamisella. Kansan opettamisella taas kohdataan koulutustason puutteet.

.SHAMANISMI

Shamanismin Luonteesta

Shamanismin perusilmiöhän on se, että kuolleen henki tai jokin muu henki joko hetkellisesti tai pysyvästi asettuu ihmiseen asumaan ja vaikuttaa ns. yliluonnollisia ilmiöitä. Jotkut tutkijat määrittelevät sen käsitteeseen vain ne ilmiöt, joissa shamaanin oma henki lähtee hänestä ulos henkimailmoihin. Mutta yleisesti ainakin Japanissa katsotaan shamanismin piiriin kuuluvaksi sekä henkien asettuminen ihmisiin kuin sitten myös "henkimatkojen" puoli.

Japanissa lähes jokainen uususkonto on syntynyt jonkun shamaanin ympärille, joka on saanut ilmoituksia hengiltä. Japanilaisissa shamanistisissa uskonnoissa tapahtuu jatkuvasti hämmästyttäviä määriä parantumisihmeitä, kielilläpuhumista, tulevaisuuden ennustusta ja lukematon määrä muita uskonnollisia ilmiöitä. Shamanismissa on kysymys sitä, että tietty ihminen tai ihmiset voivat tiettyjä *keinoja* hyväksi käyttäen *alistaa* nämä voimat omaan käyttöönsä ja oman tahtonsa alle. Yliluonnolliset voimat mielletään ihmistä selvästi voimakkaammiksi ja siis väärällä tavalla käsiteltyinä vaarallisiksi, tuhoa ja pahaa tuottaviksi. Toisaalta oikealla tavalla käsiteltyinä ne saadaan tuottamaan siunausta ja hyötyä ihmiselle. Näiden voimien välittäjinä ja / tai "kesyttäjinä" toimivat shamaanit.

Voimat, joiden vaikutusta shamaanit kokevat tai välittävät joko pysyvästi tai tietyissä tiloissa, voivat olla kuolleiden henkiä, jumalia, luonnonhenkiä jne. Suhde henkiin ei ole useinkaan persoonallista, niin että voitaisiin sanoa kuka tai mikä henki milloinkin vaikutti, mutta päinvastaisiakin esimerkkejä esiintyy. Ratkaisevaa on se, että saadaan se apu, jota kulloinkin ollaan hakemassa. Ihminen itse päättää, mikä on hänen tarpeensa, ja oikeilla menetelmillä (rukous, uhri, paasto, transsi, pyhiin vaellukset jne) hän saa avun ongelmansa näiltä yliluonnollisilta voimilta. Vaikka shamaani alun perin olisikin välittäjänä - hänen avullaan jumalallinen voima voidaan paikallistaa ja siis hyödyntää - hyvin helposti shamaani itse samaistetaan siinä määrin hänessä vaikuttavaan henkeen, että hän saa osakseen jumalallisen kunnioituksen. Näin tapahtuu myös hindulaisuudessa gurujen kohdalla.

Yliluonnollisten voimien katsotaan kuuluvan maailmankaikkeuteen sen luonnollisina osina, joten niiden paikallistaminen on luonnollista, vaikka se ei ehkä onnistukaan keneltä tahansa. Toisaalta voimien ja ihmisen voimavarojen välillä vallitsee vain suhteellista eroa.

Shamanismia esiintyy myös kristillisissä kulttuureissa ja silloin se ottaa kristilliset vaatteet. Suomessa sitä edustavat toisaalta yleisuskonnollisuuden alla esiintyvät näkijät ja verenpysäyttäjät ja toisaalta monet ns. profeettaliikkeet, joissa parantaminen ja kielilläpuhuminen ja ennustaminen esiintyvät yleensä jonkun shamaanin ympärille keskittyneinä. Ero raamatullisten armolahjojen käyttöön on selkeä, vaikka ilmiö päältä päin voikin näyttää kovin raamatulliselta.

Raamattu osoittaa, että shamanismissa on syvimmiltään kysymys ihmisten kyvystä päästä kosketuksiin pahoihin henkiin eli riivaajiin ja/tai riivaajien valtaan joutumisesta.

Shamanismin ongelmanasettelu

Shamanismi haastaa kristinuskon. Se on yhtä vanhaa kuin ihmisen syntiinlankeemuskin ja siksi se kohdattiin jo niin Vanhassa kuin Uudessakin testamentissa. Mooseksen laki tuomitsee sen ankarin sanoin ja sen harjoittajille langetettiin kuolemantuomio. Vaikka Uuden Testamentin menettelytapa ei ole maallisen lainsäädännön käyttäminen pimeyden voimien rajoittamiseksi, silti Jeesuksen ja Paavalin suhde shamaaneihin ei ollut vähimmässäkään määrin hyväksyvä tai ymmärtävä. Jeesus vaiensi riivaajat ja ajoi ne ulos. Paavali joutui tekemään rajuja hyökkäyksiä shamaaneja vastaan.

Kuolema

Kaikissa uskonnoissa ja kaikissa kulttuureissa ihminen pelkää kuolemaa, koska hänen omatuntonsa todistaa hänet sylliseksi. Shamanismi tarjoaa ihmiselle vapautusta kuolemanpelosta ilman, että ihmisen tarvitsee luopua synnistään ja palata Jumalan yhteyteen. Shamaani toimii kuolleen hengen oppaana manan majoille. Shamaani kykenee toimimaan myös vainajahengen ja jälkeen jääneiden välillä yhteydenottokanavana, meediona. Kuoleman maailmasta tehdään osa kaikkeutta. Vainajahenkien ja elävien suhde on todellinen ja tarkasti rituaalein määritelty. Kuolemaa ei lopulta olekaan.

Jos ja kun henkien pelätään joutuvan kuoleman jälkeen kiirastuleen, niin siihenkin voidaan niille antaa apua shamanistisin keinoin. Helvetti - johon uskotaan hyvin laajasti - on lopulta tila, josta voidaan päästä pois. Kuolemasta tehdään osa tätä nykyistä elämää ja näin kuoleman pelosta saadaan suuri osa hävvenemään. Tuomiota ei tarvitse pelätä, Jumalaa ei tarvita, kukaan ei kuole, kukaan ei joudu lopulliseen vastuuseen elämästään.

Ajalliset tarpeet

Kun vainajahenget ja muut henget ovat läheinen osa kaikkeutta, on luonnollista, että ajallisen elämän eri kriiseissä henkien vaikutus on ratkaiseva. Terveiden, menestyksen ja hyvien ihmissuhteiden takaamiseksi on tärkeää, että eletään sopuoinnussa hyvien henkien kanssa ja toisaalta kyetään torjumaan rauhattomien ja pahojen henkien vaikutus. Shamaani kykenee saamaan hyvien henkien voimat kriisiin joutuneen avuksi tai kykenee, jos hänessä asuva henki on kyllin voimakas, ehkä karkottamaan pahoja henkiä kauemmaksi. Shamaanit kykenevät tarjoamaan ennustuksia, joiden mukaan toimiessaan ihminen kykenee manipuloimaan tulevaisuuttaan. Shamaanit kykenevät myös välittämään voimia, jotka parantavat sairauden tai takaavat ajallisen menestyksen.

Ihminen ei tarvitse näin elävää Jumalaa, vaan hän kykenee shamanistisin keinoin takaamaan itse ajallisten tarpeittensa tyydyttämisen. Modernissa suomalaisessa shamanismissa "henkimatkoja" käytetään luovuuden tai ihmissuhdekykyjen parantamiseen.

Näyttö yliluonnollisesta

Kieltämätön tosiasia on, että shamanismissa tapahtuu hämmästyttävän paljon ihmeparantumista, voimakasta uskonnollista kokemusta ja ennustusten toteutumista. Vaikka suurikin osa siitä olisi selitettävissä plasebo efektinä tai kulttuuriin sopeutuneen terapian vaikutuksiksi - siis ns. luonnollisen paranemisen muodoiksi - niin paljon selittämätöntä ja ilmeistä voimavaikutusta shamanismin piirissä esiintyy, että on pakko myöntää, että kysymys on todellisista ja ns. luonnollisen ylittävistä voimista, jotka usein shamanismissa vaikuttavat. Shamanistiset voimavaikutukset tarjoavatkin ihmisen uskonnollisuudelle näytön yliluonnollisen todellisuudesta, yliluonnollisen, jossa ei pohjimmiltaan tuonpuoleista Luojaa, elävää Jumalaa tarvita.

Jokaisen ihmisen elämään kuuluu niin paljon ahdistavia ja pahoja kokemuksia, että ne riittävät pitämään shamanismin harjoittajan tietoisena pahojen henkien olemassaolosta ja hyvien henkien avun tarpeesta. Vaikka kielteiset kokemukset vievätkin pelkoon, se vain vahvistaa shamanistisiin voimiin turvautumisen tarvetta. Pahakin siis tukee shamanistista maailmankuvaa.

Shamanistinen näyttö toimii useimpien maailmanuskontojenkin taustalla. Mikä tahansa oppijärjestelmä saadaan uskottavaksi, kun sen keskellä on aitoa näyttöä yliluonnollisista ilmiöistä. Toimivuus korvaa totuuden.

Shamanismin raamatullinen kohtaaminen

Jeesuksen tarjoama malli pimeyden valtojen kukistamiseksi on yksinkertainen: *"Jos te pysytte uskollisina minun sanalleni, te olette todella opetuslapsiani. Te opitte tuntemaan totuuden, ja totuus tekee teistä vapaita."* Totuuden sanan julistus on se voima, jonka edessä pimeyden henkivaltojen on pakko paeta ja väistyä. Evankeliumi, sana ristiinnaulitusta ja ylösnousseesta Jeesuksesta, on Jumalan voima, joka vapauttaa ihmiset shamanismin vallasta niin kuin kaikesta muustakin synnistä.

Totuuden sanan soveltaminen ja vaikutus tapahtuvat kuitenkin tilanteesta riippuen hyvinkin eri tavoin. Siitä muutama esimerkki lähinnä Apostolien teoista, missä shamanismi tuli Paavalia vastaan niin pian kuin hän siirtyi juutalaiselta maaperältä puhtaan pakanalliselle (ei-juutalaiselle).

Oikea maailmankuva

Jumala paransi Paavalin sanojen kautta ramman Lystrassa.

"Kun ihmiset näkivät, mitä Paavali oli tehnyt, he huusivat lykaonian kielellä: »Jumalat ovat ihmishahmossa tulleet alas meidän luoksemme!» He kutsuivat Barnabasta Zeukseksi, Paavalia taas Hermekseksi, koska hän oli heistä kahdesta se, joka puhui. Kaupungin ulkopuolella olevan Zeuksen temppelin pappi toi härkiä ja seppelait portille toimittaakseen uhrin yhdessä väkijoukon kanssa. Mutta kun apostolit, Barnabas ja Paavali, kuuluivat tästä, he repäisivät vaatteensa ja ryntäsivät väkijoukon keskelle huutaen: »Mitä te oikein teette? Ihmisiä me vain olemme, samanlaisia kuin te. Me julistamme teille hyvää

sanomaa ja kehotamme teitä luopumaan näistä tyhjänpäiväisistä jumalista ja kääntymään elävän Jumalan puoleen, hänen, joka on luonut taivaan ja maan ja meren ja kaiken, mitä niissä on. Menneiden sukupolvien aikana hän on sallinut kaikkien kansojen kulkea omia teitään, mutta silti hän ei ole jättänyt antamatta todistusta itsestään. Hän on tehnyt teille hyvää, hän on antanut vettä taivaalta ja sadon ajallaan, hän on ravinnut teidät ja täyttänyt teidät ilolla.» Näin puhuen he vaivoivat kansan estetyksi uhraamasta heille." (Apt 14:11-18)

Kun ihmiset reagoivat näkemäänsä ja kokemaansa ihmeeseen shamanistis-maagisen uskonnollisuutensa väärällä maailmankuvalla ja selitysmallilla, Paavali ja Barnabas lähtivät oikomaan heidän käsityksiään. He vaativat kansaa kääntymään epäjumalistaan elävän - heidät itsensä luoneen - Jumalan puoleen. Vaikka Jumala oli heille puhunut yleisen ilmoituksensa kautta, he olivat kulkeneet tyhjänpäiväisiä harhateitään Jumalan sallimaan aikaan asti. Nyt oli aika kääntyä sen Jumalan luo, joka oli osoittanut heille jo monella tavalla hyvyyttään.

Paavali osoitti heille siis, että maailma ei ollut vain näkyvä ja sen ylittävä yliluonnollinen jumalineen ja henkineen, vaan että kaikkeuden tuolla puolen oli Luoja, joka ei ollut riippuvainen luomastaan, mutta josta kaikki luodut olivat riippuvaisia. Kuulijoiden käsitys maailmasta ja maailmankaikkeudesta ja Jumalasta oli oikaistava, jotta he pääsisivät vapauteen. Ihmisten on avattava sydämensä ensin totuudelle Luojusta ja maailmasta ennen kuin he ymmärtävät evankeliumin mullistavan merkityksen.

Idän kulttuureissa esievangeliointiin joudutaan käyttämään erittäin paljon aikaa ja voimavaroja. Mutta tähän ongelmaan törmäämme lisääntyvässä määrin myös kehitysopin ja uskonnollis-monistisen maailmankuvan vääristämässä kotoisessa ilmastossammekin. Ikävää on, että padot uskonnollis-monistiselle maailmankuvalle on avannut pitkälti läntisen kristinuskon sitoutuminen humanistis-tieteelliseen maailmankuvaan, joka kavensi raamatullisesta maailmankuvasta pois luodun yliluonnollisen eli enkelit ja pahat henget ja tyytyi vain näkyvään luotuun ja tuonpuoleiseen Jumalan todellisuuteen. Näin se menetti kykynsä nähdä, että ihmiset voivat todella päästä kosketuksiin luotuun yliluonnolliseen - erityisesti pahoihin henkiin. Kyvyttömänä selittämään todellisuutta se avasi ovet uususkonnollisille väärille tulkintoille, jotka puhuvat sellaisesta todellisuudesta, jonka se vastoin Raamattua selitti pois. Voidakseen voittaa taistelussa ihmissieluista kristinuskon on palattava raamatulliseen maailmankuvaan ja hyljättävä onneton naimakauppansa humanistis-tieteellisen maailmankuvan kanssa.

Kohtaaminen totuudella - harhaopit

Shamanismi esiintyy pahimmassa mahdollisessa muodossa kun se liittoutuu Raamatun ilmoitusta vääristävään harhaoppiin. Niin juutalaispohjaiset kuin kristillispohjaiset harhat, joilla on näyttöä toimivuudesta, muodostivat haasteen jo Paavalillekin. Heti ensimmäisen lähetysmatkansa alussa hän törmäsi tähän ongelmaan Pafossa Kyproksen saarella:

"Siellä he tapasivat Barjesus-nimisen juutalaisen miehen, joka oli noita ja väärä profeetta. Tämä oleskeli saaren käskynhaltijan Sergius Pauluksen luona, joka oli viisas mies. Käskynhaltija kutsui Barnabaan ja Saulin luokseen ja halusi kuulla Jumalan sanaa. Mutta tuo tietäjä - sitä hänen toinen nimensä Elymas tarkoittaa - vastusti heitä ja yritti estää käskynhaltijaa tulemasta uskoon. Silloin Saul - eli Paavali - täynnä Pyhää Henkeä katsoi mieheen tiukasti ja sanoi: »Sinä Paholaisen sikiö, vilpin ja petoksen pesä, sinä kaiken hyvän ja oikean vihollinen! Etkö jo lakkaa vääristämästä Herran suoria teitä! Nyt Herra nostaa kätensä sinua vastaan. Sinä tulet sokeaksi etkä näe aurinkoa ennen kuin määrä on.» Siinä samassa noidan ylle laskeutui synkkä pimeys, ja hän asteli haparoiden sinne tänne ja etsi taluttajaa. Kun käskynhaltija näki, mitä tapahtui, hän ihmetteli Herran opin voimaa ja uskoi." (Apt. 13:6-12)

Pyhän Hengen täyttämänä Paavali hyökkäsi pelastuksen ja seurakunnan ulkopuolella olevaa ihmistä vastaan. Miksi Pyhä Henki toimii näin merkillisellä tavalla? Elymas oli tietäjännoita, jossa sekoittuivat sen ajan korkein oppineisuus ja okkultististen, shamanististen voimien hyväksikäyttö. Nämä voimat ovat todellisia ja Elymas kykeni käyttämään niitä hyväkseen. Mutta ne ovat kotoisin sielunvihollisesta, niin kuin Paavalin sana "sinä perkeleen sikiö" osoittaa. Elymas oli myös juutalainen väärä profeetta. Hän tunsu Vanhan testamentin, mutta opetti tietoisesti sen vastaista valhetta. Väärän profeetan vastuu Jumalan edessä on hirvittävä. Se osaltaan selittää Paavalin vihastumisen syvyyttä.

Harhaopit ja niihin liittyvä okkultismi on yhdistelmä, joka on paljastettava. Niissä sidottujen ihmisten motiivit on tuotava valoon, sillä he ovat kuoleman vaarallisia vaikutusvallassaan. Pyhän Hengen täyteys

varustaa kristityn pimeyden murskaavalla totuudella ja voimalla. Pelkällä valistustoiminnalla ei pimeyttä voi valaista.

Voimalla voimaa vastaan

Ns. power encounter, voimalla voimaa vastaan- ajattelu on noussut keskeiseksi lähetysteologiseksi keskustelunaiheeksi viime vuosina. Se lähtee liikkeelle siitä, että shamanistisen uskonnollisuuden tarjoamia väärän yliuonnollisuuden ihmeitä vastaan on kristillisen seurakunnan Pyhän Hengen voimassa sen keskellä vaikuttavien armolahjojen kautta annettava näyttöä Jumalan suuremmasta voimasta. Vaikka nämä suuremmat ihmeet sinänsä eivät ihmisiä pelasta - vain evankeliumin sanan uskomisen pelastaa, silti niitä tarvitaan, jotta pimeyden voimien sitomat ihmiset ylipäänsä kallistaisivat korvansa evankeliumin julistukselle. Jo Mooses joutui käymään "kilpalaulantaa" noituuden harjoittajien kanssa, vaikka silloin olikin kysymys tuomion ihmeistä. Armon ihmeitten osalta Filipissä ja Efesossa kohtaamme vastaavia esimerkkejä:

"Kun taas olimme menossa rukouspaikalle, kohtasimme orjatytön, jossa oli tietäjähengi ja joka ennustamalla hankki isäntävälleen hyvät rahat. Tyttö lähti Paavalin ja meidän muiden perään ja huusi: »Nämä miehet ovat Korkeimman Jumalan palvelijoita ja osoittavat teille pelastuksen tien!» Näin hän teki useana päivänä, kunnes Paavali menetti kärsivällisyytensä, kääntyi ja sanoi hengelle: »Jeesuksen Kristuksen nimessä minä käsken sinua: lähde hänestä!» Siinä samassa henki lähti." (Apt 16:16-18)

Orjattaren kyky ennustaa oli pahan hengen antama, mutta ennustuksen sisältö oli itsessään aivan totta. Silti se kiusasi Paavalia ja kun Pyhä Henki antoi hänelle valtuutuksen, hän ajoi hengen työstä Jeesuksen nimessä ulos. Jeesuksen läsnäolon edessä hengen oli pakko väistyä.

Lisäksi tapahtuma osoittaa, että alkuseurakunta oli erittäin tarkkana siitä, että itsessään oikea sanoma tuli myös oikeasta lähteestä. Riivaajien julistama totuus on viime kädessä tarkoitettu pimeyden vaikutusvallan takaamiseen ja ihmisten kääntämiseen pois pelastuksesta. Ei riitä, että julistetaan evankeliumia ja pelastusta. Myös julistajan itsensä tulee olla pelastettu ja totuudessa.

Toinen vielä dramaattisempi esimerkki samasta asiasta on Efeson herätyksen keskeltä:

"Jumala teki ennennäkemättömiä voimatekoja Paavalin käten kautta. Jopa päälliinoja ja muita Paavalin käyttämiä vaatekappaleita vietiin sairaiden päälle, ja taudit kaikkosivat ja pahat henget lähtivät pois. Myös jotkut kiertelevät juutalaiset henkienmanaajat alkoivat loitsiessaan lausua Herran Jeesuksen nimeä. Karkottaessaan sairaista pahoja henkiä he sanoivat: »Minä vannotan teitä sen Jeesuksen nimessä, jota Paavali julistaa.» Näin tekivät myös juutalaisen ylipapin Skeuaksen seitsemän poikaa, mutta paha henki vastasi heille: »Jeesuksen minä tunnen ja Paavalinkin tiedän, mutta keitä te olette?» Ja mies, jossa paha henki oli, ryntäsi heidän kimppuunsa, nujersi heidät kaikki ja runteli heitä niin, että heidän oli alasti ja verissä päin paettava talosta. Tämä tuli Efesoksessa sekä juutalaisten että kreikkalaisten tietoon, ja pelko valtasi kaikki ja Herran Jeesuksen nimeä ylistettiin suuresti. Monet uskon tulleet kävivät avoimesti tunnustamassa, mitä kaikkea olivat tehneet, ja useat, jotka olivat harjoittaneet taikuutta, kokosivat kirjansa yhteen ja polttivat ne kaikkien nähden. Kun kirjojen arvo laskettiin, päädyttiin viiteenkymmeneentuhanteen hopearahaan. Näin Herran sana osoitti voimansa ja levisi yhä laajemmalle." (Apt 19:11-20)

Kun kansalle tuli ilmeiseksi, että Jeesus ei suostu synkretismin yhdeksi jumaluudeksi eikä hänen nimensä toimi shamanismin taikasanana, aiemmin uskon tullut ja kastettu kansa alkoi tunnustaa salaisen taikuudenharjoituksensa ja hylkäsi sen julkisesti polttorovioidin. Tällä taas oli vaikutus, joka levitti evankeliumin hyvin nopeasti yli miljoonan ihmisen korviin.

Shamanistinen uskonnollisuus jää helposti kristinuskoon kääntyneiden elämään salaiseksi harrasteeksi. Mutta puolinaisella kristillisyydellä ei ole voimaa kestää ei-kristillisten kulttuurien paineissa. Siksi shamanismi on uskallettava kohdata myös omissa riveissä. Maagisesta uskonnollisuudesta on tehtävä julkinen parannus. Silloin seurakunta pääsee kasvamaan ja voittaa uusia ihmisiä evankeliumin piiriin.

Kärsivällisyys

Japanissa, missä kaikki uususkonnot ja uususkonnot ratsastavat shamanistisella näytöllä, parantumisilla ja taloudellisen menestyksen lupauksilla ja niiden toteutumisella, kristinuskon uskottavuus ei sillä lisääntyisi, että kristillisissä kirkoissa näkyisi enemmän voimavaikutuksia kuin muissa uskonnoissa. Siksi

Jumala on valinneet siellä evankeliumin voiman osoitukseksi ne, jotka ovat joutuneet vuosikausia sairastamaan ja kärsimään, mutta siitä huolimatta säteilevät onnea ja iloa. Näiden julkisuuden valokeilaankin nousseitten kristittyjen todistus on otettu hyvin laajasti vastaan. Totuus tulee näkyviin siinä, että se voittaa kärsimyksen keskellä.

Tästä klassinen esimerkki on tietysti se tilanne, mihin tietäjähengen vallassa olleen tytön vapauttaminen Paavalin ja Silaan johti (Apt. 16). He löysivät itsensä vankilan syvimmästä tyrmästä jalkapuissa ja verille ruoskittuina. Mutta Kristuksen läsnäolo synnytti heissä ylistyksen Herralle!

Vaikka shamanismi kykenisi marssittamaan kuinka paljon näyttöä menestyksestään, se ei kykene täyttämään ihmistä riemulla ja ylistyksellä hirvittävän kivun ja tuskan keskellä. Vain Kristus sen voi. Siksi kärsimyksen keskellä voittava rakkaus ja Herran ylistys on väkevä ase kohdattaessa shamanismin sitomia ihmisiä. Brutaaleinkin totuuden vastustus murtuu palvelevan rakkauden välittämään pelastuksen sanomaan ristiinnaulitusta, mutta tänään elävästä Ylösnousesta.

Evankeliumin voima

Voimateot, valheelliset rakennelmat kaatava opetus, sydämen salatut paljastava hyökkäys, Jeesuksen nimessä tapahtuva riivaajan ulosajaminen ja kärsimyksen keskellä ylistävä sydän ovat ne kanavat, joilla shamanismin harjoittajatkin alkavat kysellä totuutta. Mutta mikään niistä ei häntä vielä kykene pelastamaan synnin vallasta. Siihen hänen on saatava kuulla pelastuksen sanoma evankeliumi. Vasta evankeliumi, armon sana Jeesuksen nimessä ja veressä, viesti ylösnousemuksen voitosta ja Pyhän Hengen lahjasta, pelastaa ihmisen, kun hänen sydämensä avautuu ottamaan sen vastaan. Vain evankeliumi riittää herättämään hengellisesti kuolleen elämään, mutta sen evankeliumi myös tekee. Siksi meidän tulee julistaa rohkeasti lyhentämätöntä evankeliumin totuutta. Se on Jumalan vapauttava voima.

.SHINTO

Japanin alkuperäisuskonnolla shintolla ei ollut ennen 1800-luvun loppua minkäänlaista virallista opetusta toisin kuin suurilla maailmanuskonnoilla. Sen sisältö kyllä siirtyi sukupolvelta toiselle sadunomaisten "muinaistarujen" muodossa. Shinton varhaisista muodoista on saatu tietoja lähinnä arkeologisissa hautojen tutkimuksella. Niitä Akihiro Watanabe kuvaa näin:

Japanilaisten hautaustavat ovat muinaisuudesta lähtien käyneet läpi monen tasoisia muutoksia. Jomon aikakaudella (1000-300 eKr.) ruumiin jalat ja kädet sidottiin tiukasti yhteen ja se haudattiin istuvaan asentoon yksinkertaisesti kaivettuun kuoppaan. Sitä kutsutaan "kyykkyhautaukseksi". Arkeologit tulkitsevat sen johtuvan siitä, että pyrittiin estämään ruumiista poistuneen maan päällä vaeltavan sielun aiheuttamasta ihmisille vahinkoa. Tullessa Yayoi kulttuuriin (300 eKr. - 300 jKr.) ruumis pantiin kookkaaseen arkkuun maan päälle. Sen ylle kasattiin maata ja sille asetettiin kivi merkiksi haudasta. Sitä kutsutaan arkkuhautaukseksi.

Sitten tultiin kumpuhautakauteen. Sen aikana keisareille ja muille valtaapitäville klaaneille rakennettiin laaja-alaisia kumpuja, jotka olivat edestä muodoltaan suorakaiteen muotoisia mutta toisesta päästään pyöreitä. Niihin pantiin myös paljon arvokkaista esineitä vainajan mukaan. Vähitellen kun hautakammioiden rakentaminen levisi keskiluokkaan asti ja sai tietyt muodot, kumpuhaudat poistuivat kuvasta. Siinä vaiheessa maahan saapui buddhalaisuus (noin 650 jKr.) ja alkoi uusi hautaustyyli.

Buddhalaisuutta edeltäneistä tavoista voimme oppia muinaisten japanilaisten käsityksiä kuolleista. Ensinnäkin heillä oli pelko siitä, että kuolleiden henget voisivat aiheuttaa vahinkoa. Tämä pelko on jatkunut jälkimaailmalle.

Vietäessä arkkua ulos tänä päivänäkin huolehditaan siitä, ettei kuolleen henki tai siihen liittynyt paha henki palaisi takaisin. Sitä varten tehdään erityinen ovi ulos, arkun poistuttua huone lakaistaan luudalla, matka haudalle tehdään kiertoteitä myöden ja sille sirotellaan suolaa. Kuolleille uhrattavan erityisen ruoan tarkoituskin on se, ettei henki tulisi ottamaan itselleen elävien osuutta....

Toiseksi muinaiset japanilaiset tunsivat kaipausta kuolleita kohtaan. Se vaikuttaa olevan ristiriidassa pelon kanssa, mutta esiintyi kuitenkin saman aikaisesti. Kun tietty aika kuolemasta kului, henki asettui omalle paikalleen lepoon yhdeksi esi-isien hengistä. Jakso näyttää olleen sen pituinen kuin tarvittiin ruumiin täydelliseen häviämiseen.

Niistä tuli kami-jumaluuksia ja ne menettivät esi-isäidentiteettinsä. Siitä edelleen niistä tuli koteja ja koti-seutua varjelevia jumaluuksia, jotka huolehtivat lastenlastensa onnesta ja turvallisuudesta. Esi-isien henget eivät poistuneet jonnekin kaukaisuuteen, vaan jäivät lähistölle varjelemaan lastenlasten elämää. Sitten ne vuosittain palasivat tietynä ajankohtana koteihinsa. Silloin lastenlapset ilahduttivat niitä ruoka-uhreilla.

Momotaroo

Eräs kaikkein rakastetuimpia "muinaistaruja" tämän päivän Japanissa on kertomus Momotaroosta. Vaikka se saattaa vaikuttaa melko typerältä suomalaisen korvissa, mutta siihen on kätkeyty tämänkin päivän japanilaisen yhteiskunnan perususkomukset:

Olipa kerran ukko ja akka, jotka asuivat vuoristossa. Ukko kävi päivittäin keräämässä heinää vuorilta ja akka pesemässä pyykkiä joella. Eräänä päivänä kun akka oli pesemässä pyykkiä joella, suuri persikka ui virran mukana häntä kohti. Koska se oli suuri ja herkullisen näköinen hedelmä, hän ajatteli, että ukko ilahtuisi saadessaan syödä sitä, ja vei sen kotiin. Kun ukko tuli päivällä vuorelta syömään lounasta, ja näki herkullisen persikan, hän ilahtui iki hyväksi. Mutta kun ukko ja akka alkoivat paloitella sitä, heidän hämmästykseksen sen sisältä ilmestyikin terve pikkupoika.

Koska ukolla ja akalla ei ollut lasta, he iloitsivat, että jumalat olivat lahjoittaneet heille pojan. He antoivat pojalle nimeksi Momotaroo (Persikkapoika). Kun akka keitti ruokaa Momotaroolle, hän söi sitä ällistyttävän paljon. Niin hän kasvoi nopeasti isoksi.

Vaikka Momotaroosta kasvoi voimakas ja iso, hän oli laiska. Päivästä toiseen hän vain söi ja nukkui. Kun kylän muut pojat menivät vuorille keräämään polttopuita, Momotaroo ei tehnyt mitään. Ukko ja akka olivat huolissaan ja pyysivät kylän muita poikia kutsumaan Momotaroon mukaansa. Pojat tulivat kutsumaan häntä mukaansa: "Momotaroo, etkö lähtisi meidän kanssamme keräämään polttopuita." Mutta Momotaroo vastasi, ettei hänellä ollut tarvittavaa koria ja jäi päiväunille.

Seuraavana päivänä poikien tullessa taas kutsumaan häntä mukaansa, hän vastasi, ettei hänellä ollut ruokosandaleja eikä voinut siksi lähteä. Sitä seuraavana päivänä lopulta akka suuttui ja niin Momotaroo lähti kuin lähtikin kylän poikien mukaan vuorille.

Mutta sillä aikaa kun muut pojat keräsivät polttopuita, Momotaroo nukkui päiväunia. Kun muut olivat saaneet puunsa kerätyksi ja olivat palaamassa, Momotaroo heräsi ja sanoi: "Minäkin kerään polttopuita ja palataan sitten yhdessä." Mutta muut sanoivat, ettei enää niin myöhään ehtisi keräämään puita. Silloin Momotaroo tarttui vahvaan puuhun ja veti sen juurineen maasta. Kylän pojat ällistyivät näkemästään. Momotaroo palasi muiden kanssa kylään kantaen puuta mukanaan. Kun ukko ja akka näkivät sen, he hämmästyivät ylen määrin.

Kun sen alueen linnanhera sai kuulla asiasta, hän toivoi saavansa tavata Momotaroon. Kun Momotaroo meni linnanherran luo, tämä pyysi:

"Jo pitempään ovat ilkeät onit (paholaiset) hyökkäilleet kyläläisten kimppuun ja varastelleet kaikenlaista heiltä. Kun olet noin voimakas, etkö lähtisi rankaisemaan heitä." Ja niin Momotaroo lähti matkalle kukistamaan oneja.

Matkaa varten ukko ja akka paistoivat hirssipötköjä Momotaroolle eväiksi. Lähdettyään matkaan Momotaroo tapasi koiran. Se kysyi:

"Mihin olet matkalla Momotaroo?"

"Olen menossa paholaissaarelle kukistamaan onit."

"Mitä sinun vyötäröltäsi riippuu?"

"Japanin parhaita hirssipötköjä."

Koira pyysi saada yhden sellaisen ja lupasi lähteä matkaan mukaan. Ja niin Momotaroo antoi yhden koiralle.

Kun he olivat jatkaneet yhdessä matkaa jonkin aikaa, he tapasivat apinan, joka kysyi:

"Mihin olet matkalla Momotaroo?"

"Olen menossa paholaissaarelle kukistamaan onit."

"Mitä sinun vyötäröltäsi riippuu?"

"Japanin parhaita hirssipötköjä."

Apina pyysi saada yhden sellaisen ja lupasi lähteä matkaan mukaan. Ja niin Momotaroo antoi yhden apinalle. Kun Momotaroo, koira ja apina olivat jatkaneet yhdessä matkaa jonkin aikaa, he tapasivat fasaanin, joka kysyi: "Mihin olet matkalla Momotaroo?"

"Olen menossa paholaissaarelle kukistamaan onit."

"Mitä sinun vyötäröltäsi riippuu?"

"Japanin parhaita hirssipötköjä."

Fasaani pyysi saada yhden sellaisen ja lupasi lähteä matkaan mukaan. Ja niin Momotaroo antoi yhden fasaanille.

Momotaroo, koira, apina ja fasaani saapuivat meren rannalle. Päästäkseen paholaissaarelle he nousivat veneeseen ja alkoivat soutaa. Mutta vaikka kuinka he sousivat, saari ei tullut näkyviin. Silloin fasaani nousi lentoon ja ilmas-ta käsin sai saaren näkyviin ja ohjasi veneen oikeaan suuntaan. Ja niin he saapuivat paholaissaarelle. Saarella oli suuri linna. Linnan portti oli tiukasti kiinni. Apina kipusi taitavasti muurin yli ja irrotti portin sulkupuomin sisältä päin ja avasi portin. Mitään aavistamatta onit rypiskelivät viinaa ja laulaa holottivat. Silloin Momotaroo huusi kovalla äänellä:

"Olen Momotaroo ja olen tullut teitä kurittamaan."

Onit nauroivat, sillä pikkumies ja koira eivät heidän mieles-tään mihinkään pystyisi. Mutta koira söi Japanin parhaan hirssipötkön ja hyökkäsi uusin voimin oneja puremaan. Momotaroo heilutti miekkaansa ja lyhyessä ajassa hän sai tovereineen onit kukistetuksi.

Onit pyysivät armoa:

"Palautamme kaikki ryöstämämme aarteet. Emme tästä lähtien enää tee pahaa. Säästä siksi henkemme."

Niin Momotaroo tovereineen palasivat ja toivat aarteet takaisin kyläläisille. Ukko ja akka, jotka olivat olleet kovin huolissaan, olivat iloisia. Ja niin Momotaroo eli hyvin kauan onnellisena yhdessä ukon ja akan kanssa.

Tarinan ja siis Japanin arvot löytyvät seuraavaan tapaan: Suuri persikka ja sen sisältä ilmestyvä poika, persikkapoika, Momotaroo tuli vuorilta virran mukana eli hän oli vuorten *luonnonhenkien lahja*. Mutta tämä lahja annettiin palkaksi ukon ja akan *ahkeruudelle*. Momotaroo oli aluksi laiska eikä aluksi tehnyt mitään perheensä auttamiseksi. Siinä ilmeni *syntisyys*, vaikka shinto uskoo, että *ihminen* on pohjimmiltaan *hyvä*. Pohjimmaisena hyvän esiin kutsumiseksi tarvitaan *yhteisöllistä* apua. Kylän poikien kutsu ja akan suuttuminen sai lopulta Momotaroon liikkeelle, vaikka hän olikin esittänyt erilaisia *tekosyitä* laiskuudelleen. Vuorilla puunhaussa kävi ilmi, että Momotaroo oli äärimmäisen *voimakas*. Kun linnanherra sai kuulla asian, hän pyysi Momotaroon kukistamaan onit (pirut), jotka kiusasivat yhteisöä. *Kuuliaisuus ylemmille* (pystysuorien ihmissuhteiden kulttuuri) sai Momotaroon lähtemään liikkeelle. Akan tekemät hirssipötköt kertovat siitä, että *yhteisössä kaikki ovat tarpeen* ja riippuvia toisistaan (yhteisöllinen kulttuuri). Momotaroo otti seuralaisikseen koiran, apinan ja fasaanin, joiden *johtajaksi* hän asettui. Mutta johtajan velvollisuus on *huolehtia alamaisistaan* pystysuorissa ihmissuhteissa jakamalla heille omastaan. Onien kuritusretkellä jokaista tarvittiin, yhteisössä *ei kenenkään panosta pidä vähätellä*. Kun Momotaroo oli kurittanut oneja, ne kaikki katuivat ja he palauttivat ryöstämänsä ja heistä tuli yhteistyöhaluisia. Japanin kulttuuri edellyttää rikkeen tekijöiltä *julkista anteeksipyyntöä ja lupausta asioiden korjaamisesta*, joilla usein asiat kuitataan. Oneista (piruista) tuli lopulta hyviä, mikä vahvistaa opetusta siitä, että ihminen on pohjimmiltaan hyvä.

Momotaroon tarina on vuosisatojen ajan välittänyt shintolaisuuden arvomaailmaa. Sen sisältämät arvot hallitsevat tänäänkin hyvin pitkälle japanilaista kulttuuria ja myös sen uskonnollisuutta.

Auringon nousun maa

Japanin nimi Nippon tai Nihon (jälkimmäinen on yleisempi ääntämys) kirjoitetaan kahdella merkillä, joista ensimmäinen tarkoittaa aurinkoa ja jälkimmäinen alkuperää (ja myös kirjaa, joka on tiedon alkuperä). Nimittäessään omaa maataan Auringon nousun maaksi japanilaiset tarkoittavat sitä, että heidän maansa ja kansakuntansa on auringon jumalattaresta Amaterasu-oomikamista, shintolaisuuden tärkeimmästä jumalasta kotoisin. Vastoin historiallisia tosiasioita Japanin keisarien sanotaan ja uskotaan polveutuvan suoraan alenevassa polvessa Jinmu keisarista, joka tulee taas auringon jumalattaresta. Shintolaisuudessa on Amaterasu-oomikamin lisäksi kahdeksan miljoonaa muutakin kami-jumaluutta eli henkeä. Japanilaisille luku tarkoittaa sitä, että shintohenkiä on lukematon määrä.

Ei totuus vaan toimivuus

Japanilaisen uskonnollisuuden keskeisimpiä piirteitä on se, että totuuskysymys ei kiinnosta. Mikä tahansa asia tai käytäntö, jota on harjoitettu riittävän pitkään tai jota harjoittaa riittävän moni ihminen, muuttuu uskonnollisesti merkittäväksi. Keskenään ristiriitaista opetusta omaksutaan vaivatta, koska ratkaisevaa ei ole se mitä uskotaan, vaan se miten se vaikuttaa, mitä uskotaan. Toimivuus on uskonnollisuuden mittari. Käytännössä se tarkoittaa, että uskonnon tulee tarjota vaurautta, terveyttä, hyviä ihmisuhteita ja muita elämän tarpeita.

Shintolaiset jumalatarinat ovat pitkälti sadunomaisia. Silti niihin sisältyvä mystinen ja tuonpuoleinen kantaa uskonnollisen sisällön, johon kohdistetaan vahvasti maagistyyppinen usko. Shintolaisuuden maaginen luonne näkyy siinä, että on tärkeämpää suorittaa uskonnollisia menoja ja rituaaleja kuin uskoa niihin. Menojen laiminlyöminen voisi aiheuttaa kohtalokkaita seurauksia, siksi niitä noudatetaan varmuuden vuoksi, vaikka niiden sisältöön ei uskottaisikaan.

Uskoa kansakuntaan

Shinto eli shindoo (jumalten tie) on tyyppinen kansalliskonto. Oikeastaan vain japanilainen voi olla shintolainen. Sitä voitaisiin nimittää myös Japani-uskoksi. Kansakunta on jumalallinen luonteeltaan. Se on koko maailmassa ainutlaatuinen ja sillä on siksi oikeus hallita kaikkia muita kansoja.

Shintolaisuus on siis japanilaisen isänmaanrakkauden ja nationalismin taustalla. Se motivoi japanilaisen erittäin ahkeraan työhön ja on siis myös japanilaisen taloudellisen menestyksen taustalla. Se antoi voiman myös japanilaiselle militarismille. Tyynen meren sodan taustalla oli käsitys suuresta rauhasta, jonka japanilaiset kykenisivät antamaan Aasiaan ja maailmaan. Usko japanilaisuuden rauhantahtoon on tänä päivänäkin erittäin luja historiallisista tosiasioista huolimatta.

Vaikutteita juutalaisuudesta

Silkkitie Kiinasta muinaiseen Persiaan ja aina Eurooppaan asti toimi kulttuurien ja uskontojen keskinäisen vaikutuksen kanavana jo Israelin pakkosiirtolaisuuden aikana. Juutalaiset kauppiat ja kotimaansa menettäneet juutalaiset ryhmittymät kulkeutuivat aina Japaniin asti paljon ennen ajanlaskumme alkua. Shintolaisuudessa onkin merkittäviä piirteitä, jotka juontavat juurensa juutalaisuuteen. Shinto-temppelit ovat rakenteeltaan saman tyyppisiä kuin Jerusalemin temppeli. Kami-jumaluuksia kannetaan temppelijuhlissa, *matsureissa* joko olkapäillä korentojen varassa tai erityisvaunuissa. Shintolaisuudessa ei esiinny myöskään epäjumalien kuvia tai patsaita toisin kuin buddhalaisuudessa. Jumalia edustavat valkoiset paperikuviot, miekat tai peilit.

Keisari

Keisari, yksi merkittävimmistä shinto-jumalista, muodostaa suureksi perheeksi mielletyn kansakuntaperheen pään. Perhe muodostaa suuren pyramidin, jonka huipulla keisarilla on tärkeä uskonnollinen merkitys. Hän ei vain symbolisoi kansan yhtenäisyyttä niin kuin länsimaiset kuningashuoneet, vaan on kansakunnan korkein uskonnollinen auktoriteetti. Keisarin tärkein tehtävä on suorittaa vuosittain epäluokainen määrä shinto-seremonioita varmistaakseen kansakunnan menestyksen ja onnen. Hän on siis sekä keskeinen jumala että kansakuntansa ylipappi. Japanilaisille ihmisarvo ei perustu yksilön luovuttamattomaan arvoon vaan siihen, että hän kuuluu kansakuntaan, jonka yläpuolella on keisari.

Nykyiseen Naruhito-keisariin asettuivat edesmenneitten keisarien henget asumaan Daijoosai-nimisessä shinto-seremoniassa lokakuuisessa yössä vuonna 2019. Vaikka hän on shinto-jumala, hän on myös ihminen. Ihmisen ja shinto-hengen välinen ero on syvemässä tarkastelussa vain suhteellista. Kenestä tahansa voi viimeistään 50 vuoden kuluttua kuoleman jälkeen tulla shinto-henki, jos jälkeen jääneet hoitavat sitä ennen tarvittavat buddhalaiset palvelukset. Sodassa kaatuneet tai esim. virantoimituksessa kuolleet poliisit muuttuvat välittömästi kuolemansa jälkeen shinto-hengiksi. Heitä palvotaan erityisesti Yasukuni-temppelissä Tokiossa. Temppelillä on erityinen kansallinen merkitys japanilaisessa ajattelussa.

Uusivuosi

Uusivuosi eli *shoogatsu* on shintolaisuuden tärkein juhla. Sen vastapainona buddhalaiseksi pääjuhlaksi on muodostunut *obon*, jota vietetään elokuun 13.-15. päivinä. Uudenvuoden aamuna mahdollisimman moni japanilainen pyrkii meren rannalle ei vain ihaillemaan vuoden ensimmäistä auringonnousua vaan

myös kumartamaan nousevaa aurinkoa ja siinä asuvaa Amaterasu-jumalatarta. Kumarrus auringolle merkitsee samalla sitoutumista keisarinpalvontaan, koska keisari on juuri auringonjumalasta kotoisin.

Keisari vai Kristus

Ennen sotaa japanilainen lainsäädäntö tulkitsti uskonnonvapauden niin, että japanilainen saa uskoa mihin uskontoon tahansa esimerkiksi kristinuskoon kunhan vain hän asetti keisarin kaiken muun yläpuolelle. Kieltäytyminen keisarin kumartamisesta oli majesteettirikos, joka vei monet ihmiset vankeuteen ja marttyyriuteen. Vaikka lainsäädäntö on tänään länsimainen, ihmisten asenteet ovat pitkälle entiset. "Et ole japanilainen, ellet aseta keisaria kaiken yläpuolelle." Kristinusko on tässä asiassa törmäyskurssilla kansallistunteen ja shintolaisuuden kanssa.

Vuoden ensimmäinen tempelikäynti

Vuoden ensimmäinen käynti temppelissä (*hatsumoode*) on tärkein shintoseremonia. Kaikki jotka vain kynnelle kykenevät käyvät temppeleissä. Jopa 85 miljoonaa ihmistä käy uudenvuodenjuhlan kolmena päivänä varmistamassa siunauksen alkaneelle vuodelle, hankkimassa ennustukset alkaneelle vuodelle ja ostamassa uudet amuletit vuoden tarpeisiin. Liikkeellä olevat suuret massat syventävät japanilaisten yhteenkuuluvuuden tuntoa.

Yhteisöä luova uskonto

Shinton yhteisöllinen luonne ei rajoitu kuitenkaan vain kansalliselle tasolle. Shintojumalat muodostavat samantyyppisen pyramidin kuin japanilainen yhteiskuntakin. Valtakunnallisesti merkittävissä temppeleissä asuvien henkien alapuolella ovat alueellisesti merkittävät jumalat. Seuraavan tason muodostavat sitten kyläkuntien jumalat ja lopulta kotijumalat. Henget elävät harmoniassa, sopusoinnussa keskenään ja kullakin tasolla on sitten omat temppeleijuhlansa. Käytännössä tärkein yhteisöä luova merkitys on kyläkuntien keväisillä ja syksyisillä temppeleijuhlilla, *matsureilla*. Niissä temppeleiden jumalat otetaan *omikoshi* nimisessä kantotuolissa kierrokselle kyläkunnan pelloille ja kylän keskelle. Näin pyritään takaamaan henkien suosio ja siunaus pelloille ja kyläläisille.

Luonnonhenget

Shintohenget ovat toisaalta luonnonhenkiä ja toisaalta edesmenneitten keisarien ja muiden esi-isien henkiä. Vaikka shintohenget ovat paikallisesti rajoittuneita (*torii*, temppeleiportti, todennäköisesti alun perin kertoi, mistä alkoi kunkin temppelin ja siinä asuvien henkien vaikutusalue), niitä on niin paljon ja niiden sisältö niin epämääräinen, että eräissä suhteissa shintolaisuus lähenee myös panteismia, kaikkijumalaisuutta.

Auringon lisäksi henkiä asuu kuussa, tähdissä, meressä, joissa, järvissä, vuorilla ja lähes missä vain. Puissa asuu omat henkensä, maassa omat "maahisensa" jne. Metsätöihin lähdeettäessä on ensin suoritettava shintoriitti, jolla kaadettavista puista henget opastetaan uusiin asuinpaikkoihin. Talon rakentaminen aloitetaan shintoriitillä, jolla maassa asuvat henget saadaan sopusointuun tulevan rakennuksen kanssa. Maantie otetaan käyttöön vasta kun tien varren henget on saatu sopusointuun liikenteen kanssa. Uudet autot viedään temppeleihin siunattaviksi ja amuleteilla pyritään takaamaan liikenneturvallisuus. Henkiä asuu myös keittiön astioissa ja vuosittain saatetaan pitää kiitos palvelus kattoiloille tai neuvoille, jotka ovat palvelleet kotia.

Elämän uskonto

Shintolaisuus ei tunne sanan varsinaisessa merkityksessä synti käsitettä. Silti ei ole itsestään selvää, että ihmiset pysyvät sopusoinnussa shinto-henkien kanssa. Niiden palvelemisen laiminlyönnit voivat johtaa rajujen luonnonvoimien tuhoisaan toimintaan. Tulivuorten, maanjäristysten ja taifuunien maassa luonnonhengille on siksi osoitettava riittävää kunnioitusta. Shinto-seremoniat ovat kuitenkin suhteellisen helppoja suorittaa ja niiden määrä on suhteellisen rajallinen. Shintolaisuuden imago onkin valoisa.

Vaikka shinto-henget ovat niin salattuja, että niitä ei voi varsinaisesti tuntea ja siksi myös pelottavia ja jopa mielivaltaisia, niitä pidetään suhteellisen hyväntahtoisina, jos niitä on muistettu oikeilla rituaaleilla. Siksi shintolainen voi odottaa palvomiltaan hengiltä siunausta, terveyttä, menestystä, ystäviä ja kaikkea mitä ihmiset elämässä kaipaavat.

Shintolaisuus keskittyy lähes kokonaan tämänpuoleiseen elämään ja jättää kuoleman ja kuolemanjälkeisyyden buddhalaisuuden alueeksi. Siksi shintolaisuuden ja buddhalaisuuden välillä ei Japanissa

esiinny mitään jännitettä. Ne ovat kaksi japanilaisen uskonnollisuuden ilmenemismuotoa. Kysymys on tietenkin kansanbuddhalaisuudesta, sillä alkuperäinen buddhalaisuus on selkeästi ristiriidassa shintolaisen animismin, henkienpalvonnan kanssa.

Syy luonnonpalvontaan

Kohdatessaan luonnonhenkien palvonnan tai muun epäjumalanpalveluksen, lähetystyöntekijän täytyy yrittää ymmärtää sen olemusta ja vastata sen haasteeseen kristillisen evankeliumin totuudella. Jos ihminen ei tunne elävää Luojaa tai ei halua tunnustaa Jumalaa, niin kuin meillä Suomessa asian laita pitkälti on, hän ennemmin tai myöhemmin ajautuu jonkin muotoiseen luonnonpalvontaan.

Kun hindu katselee lehmän lempeitä silmiä, häntä ei voi tyydyttää se selitys, jonka tieteellis-materialistinen malli antaa. Lehmä ei ole vain maitoa, lihaa ja nahkaa tuottava mielenkiintoisella vatsasysteemillä varustettu kemiallinen tehdas. Lehmän elämään kätkeytyy salaisuus, joka ylittää ihmisen käsityskyvyn. Jos siis elävää Jumalaa, joka on tämän elämän luonut ja ylläpitää sitä, ei tunneta, on eräässä mielessä johdonmukaista kumartaa lehmään kätkeytyvän elämän salaisuuden edessä.

Meillä kotoisessa luonnonsuojeluliikkeessä on paljolti ajautettu samaan luonnon palvontaan, koska kristinuskosta on paljossa luovuttu. Tietysti kristityn tulee toki täyttää Jumalalta saamansa tehtävä viljellä ja varjella luontoa, mutta hänen lähtökohtansa on Jumala, joka on kaiken luonut.

Idän rukous

Rukoileminen on yleisinhimillistä luonteeltaan. Niin shintolaisuudessa kuin buddhalaisuudessaakin rukoilaan paljon. Kuitenkin idän rukous eroaa merkittävästi kristillisestä. Idän rukouksessa rukoilija itse päättää, mitä hän tarvitsee. Jos hän esimerkiksi sairastuu eivätkä lääkärit enää kykene auttamaan, hän kääntyy jumalten ja buddhien puoleen. Mitä useamman puoleen kääntyy, sitä suurempi on todennäköisyys, että apu saadaan.

Rukoilijan on kuitenkin lähestyttävä jumalia, henkiä tai muita epämääräisempiä yliluonnollisia voimia oikealla tavalla ja oikein menetelmin. Hänen on ensiksikin ollut pidettävä yllä tietyn tasoista palvontasuhdetta rukoustensa kohteisiin. Sitten hän voi rukouksin, uhrein, pyhiinvaelluksin tai ammattilaisten (shinto-pappien, buddhalaisten pappien tai shamaanien) avustuksella vaikuttaa jumaliin ja henkiin. Jos jumalat tai buddhat lainaavat voimansa - niin kuin rukoilija toivoo - niin hän saa haluamansa avun. Hän parane sairaudestaan.

Avun saatuaan hän kokee helpottumista ja kiitollisuutta: "On erittäin hyvä asia, että on jumalat ja buddhat". Jos apua ei syystä tai toisesta tule, rukoilija yleensä lähtee etsimään apua uusilta jumaliilta tai toisista uskonnoista. Jos hän on saanut avun ja joku kysyy, mikä jumala tai buddha auttoi, hän ei osaa vastata. Itse asiassa hän ei ole edes kiinnostunut siitä, sillä pääasia oli, että hän parani. Ihminen itse asiassa käyttää yliluonnollisia voimia hyväkseen.

Kristillinen rukous

Kristityn ja Jumalan suhde on toisin kuin idän uskonnollisuudessa aina henkilökohtaista luonteeltaan. Jumala on persoona, henkilö, joka puhuu ihmiselle ja rakastaa häntä. Ääretön ja pyhä Jumala ei kuitenkaan koskaan suostu ihmisten hallittavaksi, ei paikallistettavaksi, eikä hyväksikäytettäväksi. Jumala on itsensä ilmoittanut ja voimme Jeesuksen Kristuksen kautta aina tietää ja tuntea **kenen** kanssa olemme tekemisissä.

Kun Jeesuksesta Kristuksesta sanotaan, että hän on Herra, se sisältää myös tosiasian, että hän päättää, mikä on meille hyväksi ja mitä hän tekee. Kun olemme kristittyjä rukouksemme ei ole yritystä taivuttaa Jumalaa omalle puolellemme ja tekemään niin kuin me tahtoisimme, vaan oman tahtomme taivuttamista Herran tahtoon ja luottavaista jäämistä hänen käsiinsä, koska tiedämme, kuinka hyvä hän meille on.

Kristillinen rukous voi varsinaisesti alkaa vasta sitten, kun ihminen on päässyt persoonalliseen rakkaussuhteeseen taivaallisen Isän kanssa. Se tapahtuu, kun hän saa Jeesuksen Golgatan uhrin tähden anteeksi rikkomuksensa ja yhteys Jumalaan syntyy. Siinä yhteydessä ei ole ratkaisevaa, milliasia vastausia kristitty saa Jumalalta (kielteinen vastauskin on vastaus), vaan se, että hänen ja Jumalan välinen rakkaussuhde syvenee. Kristitylle Jumala itse on perimmäinen vastaus, ei se mitä hänelle tapahtuu.

Idän uskonnollisuudessa rukoukset ovat hyvin pitkälle oman edun tai oman perheen edun tavoittelua. Taloudellinen menestys ja aseman saavuttaminen ovat osoituksia saaduista vastauksista. Kristillisen rukouksen tuntomerkki on Jumalan nimen kirkastumisen, Jumalan valtakunnan tulemisen ja Jumalan tahdon tapahtuminen. Esirukous toisten puolesta on siinä keskeistä. Kun idän rukouksessa vastaukset riippuvat käytetystä menetelmästä ja siitä, että jumalien ja henkien palvonta on suoritettu asianmukaisella tavalla, siitä saattaa puuttua lähes kokonaan moraalinen ulottuvuus. Gangsteriliigan johtaja voi odottaa rukouksiinsa vastauksia siinä missä hartain buddhalainen munkkikin.

.USKONNON VAIKUTUS KULTTUURIIN JAPANISSA

Harmonia eli wa

Japanilaiseen kulttuuriin vaikuttaa toisaalta shintolaisuus ja buddhalaisuus, josta lisää jatkossa, ja toisaalta maantiede, ilmasto, elinkeinorakenne, lähihistoria, läntinen teknillinen kulttuuri ja kristinuskokin osaltaan. Uskonnollisesti maa on synkretistinen, valmis ottamaan uusia vaikutteita vastaan pyrkien samalla sopeuttamaan ne japanin alkuperäiseen shintolaisuuteen.

Japanin muinainen nimi on **Yamato**. Se muodostuu merkeistä, jotka tarkoittavat suurta sopusointua eli suurta harmoniaa. Harmonia onkin eräs japanilaisen kulttuurin peruspylväitä. Sen taustalla on osaltaan shintolainen tarve päästä sopusointuun luonnonhenkien kanssa, jotta välttyttäisiin luonnonkatastrofien seurauksilta. Esimerkiksi talot pyrittiin vanhastaan rakentamaan sopusointuun luonnon kanssa.

Harmonian tavoitteluun vaikuttaa myös buddhalainen tarve pysyä sopusoinnussa vainajahenkien ja perheen kesken, jotta välttyttäisiin pahojen henkien kostolta. Harmoniaan pyrkiminen ei tietenkään tarkoita sitä, että japanilainen kulttuuri olisi siihen päässyt. Pikemminkin sen sisällä on jatkuvia syviä jännitteitä ja konflikteja, mutta jopa niiden ilmaisussa pyritään muotoihin, jotka näyttävät harmonialta. Esimerkiksi päätöksenteossa pyritään pääsääntöisesti konsensusratkaisuihin. Asioista keskustellaan niin pitkään, että käy ilmi mikä mielipide saa laajimman kannatuksen. Kun sitten asiasta äänestetään, niin vastakkaisella kannallakin olleet antavat äänensä enemmistöpäätökselle. Näin vastuu päätöksenteosta tulee lähes aina kollektiiviseksi. Jos ratkaisu oli väärä, seurauksetkin kannetaan kollektiivisesti.

Ryhmäkeskeinen kulttuuri

Harmonian tarvetta korostaa myös ryhmäkeskeinen kulttuuri. Yksilöllisyyttä ei rohkaista. Yksilö löytää identiteettinsä asemastaan ryhmästä. Ryhmän sisällä vallitsee selkeä pystysuora hierarkia. Ihmissuhteet ovat lujia ylös- ja alaspäin, mutta heikkoja vaakatasolla. Ryhmän ylimpänä oleva henkilö yhdistää sen. Ylempänä olevilla on selkeä velvollisuus huolehtia alempana olevista ja alempana olevilla velvollisuus seurata ylempänä olevia. Päätöksenteko ei kuitenkaan tapahdu ylhäältä alas, vaan pikemminkin alhaalta ylös. Ylhäältäkin tulevat aloitteet viedään ensin alimpaan tasoon ja tuodaan kaikkien portaiden kautta takaisin ylös.

Eri ryhmiin kuuluvat ihmiset suhteuttavat ensin keskinäiset ryhmänsä ja vasta sen jälkeen löytävät suhteen toisiinsa. Suuryrityksen autonkuljettaja voi olla ratkaisevasti korkeammalle arvostettu kuin pienen yrityksen johtaja. Ryhmien sisällä pyritään ylläpitämään perheen kaltaisia ihmissuhteita. Ryhmän yhteenkuuluvuutta korostamaan käytetään koulupukuja, yhtenäisiä työasuja jne.

Ryhmän sisällä saatetaan turvautua varsin avoimesti *amae*-nimiseen riippuvuuteen. *Amae* on tyypillinen kodin sisäinen ilmiö myös länsimaissa. Vanhemmat sallivat lapselleen varsin paljon kiukuttelua, rakkauden kättämistä ja antavat helposti lastensa kolttoiset anteeksi. *Amae*-riippuvuuden hyväksyvä japanilainen työyhteisökin sallii varsin pitkälle vanhempi - lapsi suhteita keskuudessaan.

Yhteistyökyvyn tausta

Ryhmäyhteiskunta, jossa yksilöllisyyttä tukahdutetaan, joutuu hyvin voimakkaasti korostamaan harmoniaa. Japanin vanha elinkeinorakenne edellytti myös hyvin pitkälle kehitettyä yhteistyökykyä kyläläisten välillä. Riisinviljely edellyttää keinokastelua, jossa kastelukanavat saattavat olla kymmenien kilometrien pituisia. Kalastus valtamerissä edellytti myös koko kalastuskylän keskinäistä yhteistyötä.

Ihmissuhdeongelmat

Jos hyvien ihmissuhteiden tarve maassa on ollut aina hyvin ilmeinen, käytännössä sellaisten ylläpito on kuitenkin erittäin vaikeaa. Syy on tietysti yleisinhimillinen. Jokaisen ihmisen sydäimestä löytyy aimo annos itsekkyyttä, kateutta ja ylpeyttä. Naapureihin kohdistunut kateus synnyttää vihaa ja katkeruutta, joista voi kehittyä masennuksen ja epätoivon kierre. Epätoivoiset ihmiset ajautuvat sitten helposti itsetuhoon tai rikoksiin. Siksi ihmiset kaikissa kulttuureissa ovat kehittäneet menetelmiä tämän kierteen katkaisemiseksi, ennen kuin se johtaa tuhoisiin seurauksiin. Japanilaisillekin ihmissuhdevaikeudet on eräs merkittävä syy, miksi he hakeutuvat kristillisiin kirkkoihin etsimään apua.

"Impivaaraan"

Tyypillinen länsimainen ja myös suomalainen tapa kierteen katkaisemiseen on katkaista ihmissuhde, joka aiheuttaa katkeruutta. Suomen avara maa tarjosi vuosisatojen saatossa myös siihen hyvät mahdollisuudet. Jos kyläkunnan kanssa ei pärjätty, lähdettiin "Impivaaraan". Jostain löytyi aina sellainen paikka, johon voi raivata itselleen uuden kaskan ja uudet pelot. Kainuun korvista tai Lapin saloilta löytyi viimeistään se paikka, jossa kukaan ei ollut "puhaltamassa niskaan". Modernimpi versio tässä kansallisessa kuviossamme on vaihtaa työpaikkaa, asuinpaikkaa niin jopa puolisoa. Jos omaa rauhaa ei enää voidakaan taata maantieteellisesti, niin tehdään se privatisoimalla oma elämä. Käynnit kesämökkien pikku "Impivaaroissa" edustavat samaa mekanismia yrittää selvittää ihmissuhteiden luomista vaikeuksista.

Kulissit ja todellisuus

Japanilaisella ei juuri ollut käytettävissään "pois juoksemisen" vaihtoehtoa. Kaikki viljeltäväksi kelpaava maa oli ollut jo satoja vuosia riisipeltona. Maasta lähtö olisi ollut ainoa vaihtoehto, mutta valtameri tai fuuneineen ei erityisesti houkuttellut siihenkään. Jos konfliktin naapurien kanssa päästi avoimeksi, niin he saattoivat helposti estää vedensaannin riisipelloille. Se olisi merkinnyt nälkäkuolemaa.

Siksi japanilaiselle ei oikeastaan jäänyt muuta vaihtoehtoa kuin yrittää elää sovussa hankalienkin naapureiden kanssa. Sitä varten he kehittivät kuuluisan idän hymyn ja kohteliaan kumarruksen. Naapureita ei päästetä eteistä pidemmälle. Siksi oman kodin "linnassa" saatetaan naapureita parjata ja haukkua, mutta heti ulos astuttua heille hymyillään ja kumarretaan kohteliaasti. Julkisivu ja sisäinen todellisuus erotettiin kauas toisistaan. Tuloksena kyettiin jatkamaan hengissä pysymisen kannalta välttämätöntä yhteistyötä hankalien naapurien kanssa.

Pysyvät ihmissuhteet

Suomalainenkin osaa tiettyyn määrään asti näyttellä ystävää, mutta hän ei kovin kauaa sitä halua eikä jaksata jatkaa ja lähtee "lätkimään" vaikeasta suhteesta. Japanilaistenkin konfliktit saattavat kehittyä avoimiksi, mutta huomattavasti myöhemmin kuin täällä lännessä. Seurauksena on japanilaisten hämmästyttävä sitkeys pitäytyä itselleen hyödyllisiin ihmissuhteisiin vaikeissakin olosuhteissa. Ihmissuhteiden pysyvyyttä korostavassa japanilaisessa kulttuurissa - työpaikkoja ei esimerkiksi juuri vaihdeta - ihmissuhteiden sujuvaan toimintaan joudutaan kiinnittämään erittäin paljon huomiota. Ihmisten peruskateuden ja itsekkyyden vaikutuksia pyritään eliminoimaan mm siten, että työntekijöitä kierrätetään yrityksen eri osastoilla noin kerran kolmessa vuodessa. Näin pyritään tarjoamaan vaihtelua ihmissuhteisiin.

Menestyksen salaisuus

Kun suomalaiset ja japanilaiset ovat suurin piirtein yhtä hyvin koulutettuja ja yhtä ahkeria, mistä johtuu Japanin häikäisevä taloudellinen menestys. Asiaan tietysti vaikuttaa monikin asia, mutta yksittäisistä syistä selvästi merkittävin on japanilaisten kyky yhteistyöhön. Sen he ovat siis saavuttaneet rankassa puristuksessa, jossa on ollut pakko tehdä työtä vastenmielistenkin ihmisten kanssa.

Oikea vaihtoehto

Niin aito suomalainen malli, jossa lähdetään pakoon hankalista suhteista, kuin japanilainen malli, jossa yhteistyötä jatketaan kulissien avulla, ovat Raamatun mittapuun mukaan vääriä. Edellinen tuottaa yksinäisiä ja katkeria ihmisiä, jälkimmäinen loputonta kilpailua ja halua näyttää oma paremmuutensa toiselle ja usein syvää väsymystä.

Mutta on olemassa kolmas malli, kristillinen malli. Sen vaikeana mutta vapauttavana lähtökohtana on se, että tunnustetaan tosiasiat omasta itsestä. Vaikeiden ihmissuhteiden syy löytyy ei toisesta, vaan omassa sydämessä asuvasta kateudesta, ylpeydestä ja itsekkyydestä. Kun ne tunnustetaan ja pyyde-

tään apua Jeesukselta Kristukselta, joka yksin kykenee sydämen syvyydet käsittelemään ja hoitamaan, saadaan apu. Oma syyllisyys saadaan anteeksi. Se voidaan nyt tunnustaa toisellekin ja pyytää anteeksi. Voidaan sopia asiat pohjiaan myöten, niin ettei enää tarvitse juosta pois eikä liioin näytellä. Kristuksen evankeliumi tuo todellisen sovinnon, kun sen annetaan vaikuttaa omaan sydämeen.

Yhteistyöllä saavutettu rikkaus

Japanilaisten ahkeruus, korkea koulutustaso, uskonnollis-nationalistinen motivaatio ja yhteistyökykyisyys teki heistä maailman rikkaimman kansakunnan. Teollisuuden automaatioaste, robottien käyttö ja tietotekniikan taso ovat suhteellisesti ottaen useammalla alueella huipputasoa kuin missään muualla maailmassa. Maa on noussut koko Aasian mallivaltioksi - sehän kykeni saavuttamaan vaurauden kääntymättä kristinuskoon! Maahan virtaa ulkomaalaisia laillisesti ja laittomasti tekemään työtä ja oppimaan japanilaisilta. Laatuhintasuhteeltaan parhaat tuotteet ovat taanneet japanilaisen jatkuvan rikastumisen.

Raha ei tee onnelliseksi!

Mutta jos missä niin Japanissa näkee, että ihmistä ei raha kykene tekemään onnelliseksi. Taloudellisen kukoistuksen tyhjäksi jättämät japanilaiset juoksevat kilvan uususkontojen syliin. He etsivät janoisina todellista sisältöä elämäänsä. Vaikka japanilainen mittaakin helposti toisen ihmisen arvoa rikkaudella ja yhteiskunnallisella asemalla, hän ei syvimmiltään tunne omaa arvoaan. Juuri siinä piilee hänen onnettomuutensa. Lompakko on paksu, mutta sydän on tyhjä. Arvottomuuden tunnot ovat japanilaisilla usein syviä ja piiskaavat heitä kovaan suorituspaineeseen.

Syrjintä

Kun omaa ihmisarvoa ei tunneta, sitä pyritään pönkittämään rakentein. Siitä johtuen japanilainen yhteiskunta on erittäin syrjivä luonteeltaan. Sehän rakentuu pystysuorista suhteista. Ylimpänä on keisari, sitten johtava ja rikas aristokratia, sitten suuryhtiöt, sitten suuri keskiluokka ja alimpana ovat syrjityt. Heitä on japanilaisista noin 4-5% eli noin 5 miljoonaa. He ovat Japanin kastittomat, joille ei anneta hyviä työpaikkoja eikä heidän kanssaan mennä naimisiin. He joutuvat yhdessä korealaisen ja kiinalaisen sekä muiden pienempien vähemmistöjen kanssa monissa tilanteissa ahdistavan ja painostavan syrjinnän kohteiksi.

Lainsäädäntö kyllä kieltää syrjinnän ja erilaisin toimenpitein syrjittyjä tuetaan (valtaväestön suureksi kauteudeksi). Kouluissa annetaan syrjinnän vastaista opetusta, mutta ongelma ei ole väistymässä. Jokainen japanilainen koululainen tietää kyllä, että ihmiset ovat tasa-arvoisia, mutta kysymykseen, kuinka arvokas sitten ihminen on, hän ei osaa vastata. Jos omaa arvoa ei tunneta tai sitä pidetään nollassa, ei toisellekaan käytännössä löydy muuta kuin väline arvoa.

Karma ja ihmisarvo

Vuosisatoja jatkuneen syrjinnän taustalla on poliittisia ja uskonnollisia syitä. Idän suuret uskonnot hindulaisuus ja buddhalaisuushan eivät väitäkään ihmisiä tasa-arvoisiksi. Kastijako muodossa tai toisessa kuuluu asiaan. Jälleensyntyminen ja karman laki pitävät ihmisiä tiukassa otteessaan. Vaikka shintolaisuuden vaikutuksesta jälleensyntymisoppi ei Japanin kansanbuddhalaisuudessa olekaan keskeisellä paikalla, uudemmat buddhalaistyyppiset uskonnot korostavat sitä jälleen voimakkaasti. Joka tapauksessa karma ajattelu on erittäin syvällä Japaninkin kulttuurissa.

Karman lain mukaan olet nyt sitä, mitä olet, sen seurauksena mitä edellisissä syntymisissäsi teit hyvää tai pahaa. Kansan buddhalaisuudessa asia voidaan ilmaista niinkin, että esi-isiesi karma määrää tämän hetken kohtalosi. Kristillinen opetus: "Mitä ihminen kylvää, sitä hän niittää", viittaa tulevaan tuomioon eikä siihen, mitä ihminen on nyt.

Karma voi siirtyä

Useissa buddhalaisryhmittymissä uskotaan, että tietyissä tilanteissa toisen ihmisen karma voi siirtyä toiseen. Siksi ei ole ollenkaan viisasta olla liian läheisessä suhteessa köyhien, sairaiden ja kärsivien kanssa. Heidän huono karmansahan voi siirtyä auttajiin. Siksi esimerkiksi Kalkutan kaduilla köyhyydessään ja sairauksissaan kuolevia eivät auta hindut, vaan äiti Teresan kristillinen järjestö. Sopivalla mietiskelytekniikalla hindu tai buddhalainen onnistuu jopa pyyhkimään tietoisuutensa ulkopuolelle sen, että naapurissa joku on kuolemassa nälkään. Japanissakin vammaiset ja sairaat pyritään yhä kätkemään niin, ettei kukaan ulkopuolinen heistä tiedä. Perheenjäsenen vammaisuus voisi muuten koitua perheen muiden jäsenten normaalien ihmissuhteiden esteeksi. Huonon karman vaikutusta pelätään.

Itsekkyys ja länsimainen jälleensyntyminen

Läntisessä uushenkisyydessä jälleensyntyminen tapahtuu vain ihmisestä ihmiseen tai ylöspäin - idässä myös alaspäin eläimiin. Lännessä jälleensyntyminen on hieno asia - idässä se on kierre, josta pyritään vapaaksi. Syy uususkonnollisen jälleensyntyminen ja karman lain suosioon Suomessa ja muualla lännessä löytynee osaksi siitä, että se antaa näennäsvastauksen kuoleman ja kärsimyksen kysymykseen, mutta vapauttaa ihmiset samalla täysivaltaiseen itsekkyyteen. Toisen kohtalosta ei tarvitse välittää. Eihän toisen karmaa kuitenkaan voi muuttaa. Riittää kun huolehdiin omasta hyvinvoinnistani ja oman karman parantamisestani. Syyllisyydestäkään ei juuri nyt tarvitse välittää, koska sehän selvitetään vasta seuraavassa elämässä.

Ihmisarvon perusta

Syrjinnän pohjimmaisena syynä on kuitenkin se, että ei tunneta ihmisen todellista arvoa. Niin Japanissa kuin täällä lännessäkin kyllä saatetaan toistaa, että ihminen on tavattoman arvokas. Mutta mitään mitaa ihmisarvolle ei löydy.

Ihmisarvo löytyy vasta evankeliumin sanomasta. Ensinnäkin ihminen on Jumalan luoma ja siksi hänen arvonsa määrää se, kuka on Tekijä. (Evoluutiousko on tuhoisa ihmisarvolle.) Toiseksi Jumala mittasi vielä syntiin langenneenkin ihmisen arvon Golgatan ristillä. Hän pani vaa'an toiseen kuppiin synnissään Jumalasta poisjuosseen ja kapinallisen ihmisen ja toiseen kuppiin oman rakkaan Poikansa, synnittömän ja täydellisen. Hänen rakkautensa punnitustulos oli, että syntinen ihminen osoittautui arvokkaammaksi kuin synnitön Jeesus. Jeesus lyötiin ristille, hänelle annettiin hylkäystuomio ja rangaistus kaikesta siitä, mikä olisi kuulunut syntiselle. Syntinen ihminen taas vapautettiin, hänen syntinsä annettiin anteeksi ja hänelle lahjoitettiin iankaikkinen elämä. Niin suunnattoman arvokas syntinen ihminen on Jumalan silmissä. Hänellä on se arvo silloinkin, kun hän vielä makaa kirjaimellisesti tai kuvaannollisesti katuojassa. Kristitty näkee oman ja toisten arvon tässä valossa eikä voi jättää kärsivää oman onnensa nojaan. Hän lähtee kärsivän luo ja jakaa rakkautta. Kristitty haluaa aina johtaa ihmisen Jumalan rakkauten kokemiseen. Siinä niin syrjityinkin kuin syrjijäkin löytää arvon elämälleen.

Luopuessaan kristinuskosta länsimaat ovat myös menettämässä käsityksen ihmisarvosta. Asiahan näkyy esimerkiksi siinä, että kärsivän ihmisen auttamista on ruvettu mittaamaan hyvin pitkälle rahalla. Mikä kannattaa taloudellisesti ja mikä ei? Eutanasiaa ja abortteja saatetaan puolustaa taloudellisin perustein. Näin ollaan myymässä halvalla pois koko länsimaisen kulttuurin peruspilaria: kristillistä ihmisarvoa.

Kauneuden kulttuuri

Japanilainen kulttuuri on monella tavalla kaunista. Japanilainen luonto luo sille erinomaisen taustan. Puutarhat, kukka-asetelmat, teeseremoniat, kimono ja elegantti käytös ovat maailmankuuluja. Japanilainen kirjallisuus on mestarillista ihmisen tunne-elämän liikkeiden kuvauksissaan. Kauniin kulttuurin taustalla vaikuttaa shintolainen ajattelu, joka pitää kaunista jumalallisena. Sitä ruokkii myös pyrkimys sopusointuun luonnon kanssa ja tiedostettu kuolemanpelko, jonka vastapainona halutaan viettää ohi kiihtävät hetket mahdollisimman kauniissa ympäristössä.

Läntisen kulttuurin rumuus

Viimeaikaisen länsimaisen populaarikulttuurin rumuus on hätkähdyttävä verrattaessa sitä Japanin perinteiseen kulttuuriin. Olen ehkä väärässä, mutta pelkään, että läntiset kauhu-, porno- ja väkivaltaelokuvat, pimeä rock, "ihana" grafiittitaide jne kertovat länsimaisen ihmisen torjutusta kuolemanpelosta. Kun pelottavaa kuolemaa ei uskalleta katsoa silmästä silmään, sitä käydään pimeässä pelon kulttuurissa koko ajan lävitse. Ja kuitenkin meillä olisi Raamatun vastaus saatavilla. Jeesus Kristus kukisti kuoleman ruumiillisella ylösnousemuksellaan.

.HINDULAIKUUS

Hindulaisuuden vaikutus on levinnyt viime vuosisadan lopun ja tämän vuosisadan alkupuoliskon reformiliikkeiden ja uushenkisyyden liikkeiden muodossa niin laajalle, että islamilaisia maita lukuun ottamatta siihen törmätään jossain muodossa kaikkialla maailmassa. Siksi sen jonkinasteinen tunteminen on

lähes välttämättömyys lähetystyössä. Hindulaisuus on myös buddhalaisuuden taustalla ja varsinkin mahayana buddhalaisuuteen sisältyy myös suuri joukko hindujumaluuksia.

Kuva lännessä

Hindulaisuus samaistettiin lännessä vielä 1960-luvulle asti varsin pitkälle Vivekanandan ja Mahatma Gandhin ns. reformihindulaisuuteen, jossa vanhaa hindulaisuutta on pyritty uudistamaan kristinuskon ja läntisen tieteellisen maailmanselityksen herättämien kysymysten valossa siihen suuntaan, että hindulaisuuden lukemattomat jumalat ovat saaneet jäädä taka-alalle ja kaikkea yhdistävää panteistista Brahman-jumaluutta ja siinä löytyvää ykseyttä on korostettu. Mutta TM:n ja eräiden muiden jooga-liikkeiden ja guru-liikkeiden marssi länteen on sotkenut kuvaa.

Intialainen todellisuus on varsin kaukana Mahatma Gandhin ihanteellisesta hindulaisuudesta. Sitä leimaavat vahvasti neljällä eri tasolla esiintyvien jumalien palvonta, pahojen henkien torjunta, astrologia, rituaaliset palvontamenot lukemattomille jumalille ja jumalina pidettäville guruille. Voimakkaan läntisen vaikutuksen alla kastilaitos pitää vahvasti pintansa, vaikka onkin guru-systeemin avulla muovautumassa tiettyyn suuntaan. Hindulaisuuden sisällä esiintyy epälukuisa määrä liikkeitä, joita puhdasoppinen hindulaisuus kauhistuu, mutta joiden merkitys varsinkin läntisessä myynnissä on ollut voimakasta. Tästä on esimerkiksi tantrismi ja siihen liittyvä kundaliini jooga. Tantrismen joissakin ryhmittymissä harjoitetaan joko symbolisesti tai käytännössä joogaa, joka lähtee liikkeelle rituaalisesta yhdynnästä ja sitä kautta etenee korkeamman ekstaasin alueelle.

Keskeisin kirjallisuus

Hindulaisuudella on pitkä historia ja siihen on aina vaihe vaiheelta tullut uusia kerrostumia mukaan. Varhaisin hindulainen kirjallisuus, myyttiset Veda-hymnit kirjoitettiin noin Mooseksen aikoihin eli 1400 - 1000 eKr. Välillä 800-500 eKr. metsien filosofit braminiit kirjoittivat Upanishadit, filosofiset selityksensä Veda-teksteihin. Ajanlaskumme molemmin puolin saivat kirjallisen asunsa Dharma shastra, sosiaalista käyttäytymistä saneleva kirjoituskokoelma, Bhagavad Gita, Krishnan palvontaan liittyvä erittäin suosittu teksti ja Yoga Sutat. 300-1600 jKr. saivat Purana-myytit muotonsa. Niissä kuvataan eri hindujumaluuksien vaiheita ja edesottamuksia. Tantrismi kehittyi 500-1700 jKr. Noin 700 jKr. Sankara-niminen bramini laati eräänlaisen ortodoksisen hindulaisuuden oppirakennelman, jonka hän julkaisi Vedanta-kirjallisuutena.

Hindulaisuudella on todella monet kasvot. Voidaan puhua lähes jokaisen maaseutukylän omasta hindulaisuudesta, vaikka toki yhteiset elementitkin löytyvät kaikkialta Intiasta. Historiallisen kehityksensä kuлуessa siihen on muodostunut kolme toisistaan selvästi erottuvaa, mutta sisäkkäin esiintyvää kerrostumaa.

Uhri hindulaisuus

Alimman kerroksen muodostavat lukemattomiin jumaliin kohdistetun palvonnan uhrimenot, *puja*, joiden toimittamisessa braminiineilla, ylimmän kastin papistolla on suuri merkitys.

Filosofinen hindulaisuus

Brahman

Seuraavan tason muodostavat Upanishadien filosofia, jossa keskeisiä sanoja ovat *Brahman*, *atman*, *maya*, *karma* ja *samsara*, jälleensyntyminen. Brahman on panteistinen jumaluus, joka käsittää kaiken. Mitään rajaa kaikkeuden ja jumaluuden välille ei voi vetää. Jumaluus sulkee sisäänsä kaiken universumissa, myös sen mikä on kristillisin mittapuun syntiä ja väärää. Raamatun Jumala taas on Luoja, joka on riippumaton luomastaan. Brahmanilla ei ole mitään ominaisuuksia. Hindulaisuudessa on kyllä vuosikatojen saatossa ollut kovaa painetta persoonallista jumaluus, mistä on osoituksena lukematon joukko alempia jumaluuksia ja eräitä hindulaisuuden ryhmittymiä, joissa on selkeä dualistinen luonne. Hindulaisuuden kehittyminen monismiksi on ollut pitkä prosessi.

Atman

Atman on ihmisen sielu, joka ei pohjimmiltaan ole erillinen vaan osa jumaluutta. Sielu on ihmisen syvin olemus, mutta se ei ole olemukseltaan yksilöllinen. Kun ihminen tajuaa sielunsa todellisen luonteen osana jumaluutta, hän pääsee vapaaksi jälleensyntymisen kehästä.

Maya

Koska todellisuuden varsinainen luonne on ykseyttä jumaluudessa, kaikki moninaisuus ympärillämme on vain näennäistä. Kaikki inhimillinen aistihavainto on siis mayaa eli illuusiota. Brahmania ei voi saavuttaa havaintotiedon eikä ajattelun keinoin. Vastaus löytyy omasta sisimmästä.

Karma

Karma ja jälleensyntyminen muodostavat hinduajattelun kulmakiven. Vaikka muutoin se esiintyy mitä moninaisimmissa ilmiöissä, karma ja jälleensyntyminen on kaikkialla yhteisenä maaperänä. Karma sisältää sen, että kaikilla tahdonalaisilla teoilla on seurauksensa. Mitä ihminen kylvi, sitä hän niittää. Myöhemmin kun astrologian vaikutus hindulaisuuteen voimistui ja ihmisten kohtalo voitiin päätellä syntymähetken tähtien asennolla, karman vaikutusta lievennettiin, niin että vain sellaisilla teoilla, joiden halutaan nimenomaan vaikuttaa karmaan, on vaikutusta siihen, muilla teoilla voi kyllä muuten olla omat seurauksensa. Tosin Gita opettaa, että uskonnolliset velvollisuudet (*dharma*) tulee suorittaa ajattelematta, mitä vaikutusta niillä on.

Dharma on mitta, jolla teot voidaan jakaa hyvää tai huonoa karmaa tuottaviin. Karman tehtävänä on jakaa ihmisille oikeutta vaikka tekojen vaikutukset eivät välttämättä tulekaan näkyviin ennekuin seuraavassa tai seuraavissa jälleensyntymisissä.

Karma määrää kolme asiaa ihmisen elämässä: hänen kastinsa, hänen elämänsä pituuden ja sen kokemukset. Karman laki vaikuttaa kumulatiivisesti, huonot teot muodostavat kasvavaa huonoa karmaa ja sitä voidaan vähentää hyvillä teoilla. Mitään yksityistä onnettomuutta elämässä ei voi selittää jostain tietystä pahasta teosta käsin vaan kasaantuneen karman määrästä käsin. Päästäkseen jälleensyntymisen kierteestä vapaaksi karman täytyy tyhjäntyä kokonaan pois. Ongelmaksi jää sitten, miten tällainen nol-lakarman tila voitaisiin säilyttää.

Samsara

Jälleensyntyminen (*samsara*) nostattaa hindulaisuutta jakavan kysymyksen ihmisen minuuden varsinaisesta luonteesta. Miten ja mikä minuudessa oikein siirtyy jälleensyntymisessä? Onko sielulla jonkinlainen siirrostila, kun se siirtyy seuraavaan ruumiillistumiseen.

Vaikka buddhalaisuus omaksui karman ja jälleensyntymisen hindulaisuudesta, puhdas buddhalaisuus hylkäsi koko ajatuksen sielusta, siinä vain karma siirtyy. Mutta kansanbuddhalaisuudelle, jopa zenbuddhalaisuudelle, se on ollut liian vaikea pala nieltäväksi. Senkin mukaan tietty sielun ja karman synnyttämä kimppu joko hyviä tai pahoja taipumuksia siirtyy seuraavaan ruumiillistumiseen. Puhtaan buddhalaisuuden taustalla on tietenkin ateistinen ajattelu, jossa mitään jumaluutta ei ole tai ei ainakaan tarvita. Puhtaassa buddhalaisuudessa karman laki muutenkin ajetaan totaalidemmin ihmistä hallitsevaksi kuin hindulaisuudessa. Kansanbuddhalaisuudessa kuvioon tuli sitten myös mielenkiintoinen ilmiö karman siirtymisestä henkilöltä toiselle ja tietty perheiden tai yhteisöjen kollektiivinen karma.

Karma-ajattelua puolustetaan seuraavilla väitteillä:

1. Karma selittää synnynnäiset taipumukset ihmisillä koska *atman* ei siirry koskaan tyhjänä, vaan karma mukanaan. Perinnöllisyystiede on kuitenkin osoittanut, että eläinten vaistotoiminnot ovat periytyviä. Ongelmaksi muodostuu myös täydellinen menneiden ruumiillistumisten muistamisen puute.
2. Karma selittää erilaisuuden perheen lasten luonteissa ja lahjoissa johtuvan edellisten ruumiillistumien erilaisilla kokemuksilla. Saman asian selittää paremmin nykyinen perinnöllisyystiede.
3. Karma selittää, miksi elämässä on niin suuria eroja onnen ja epäonnen ja kärsimyksen suhteen. Ongelmaksi kuitenkin muodostuu, miksi suuret persoonat kuten Buddha, Jeesus ovat kovin harvinaisia historiassa. Heidän uusien ruumiillistumiensa pitäisi olla vielä suurempia. Selitys, että he siirtyvät pois karman kierrosta ei tee asiaa yhtään helpommaksi. Jeesus kohtasi kysymyksen sokeana syntyneen kohdalla (Joh. 9:1-7) ja hylkäsi karmamallin ja antoi esimerkin parantavasta ja palvelevasta rakkaudesta, joka lopulta oli valmis kärsimään ja kuolemaan rakkautensa kohteen pelastamiseksi.
4. Karman katsotaan rohkaisevan ihmisiä moraalisesti hyvään elämään, täyttämään *dharman* eli uskonnolliset velvollisuutensa. Tämä väite on kuitenkin pohjimmiltaan itsekes. Koska karmaan eivät muut kuin asianomainen itse voi vaikuttaa, anteeksiantamukselle ja aidolle rakkaudenpalvelulle ei löydy paikkaa. Vaikean ja hindujen paljon pohtiman kysymyksen muodostaa myös se, miten karman laki toimii silloin, kun uskonnollisen velvollisuuden *dharman* noudattaminen tuottaa muille tuskaa ja kärsimystä.

5. Karma synnyttää kaikkinaista elämän kunnioittamista, koska myös eläimillä ja hyönteisilläkin on hengellinen "sielu". Uushenkisyyden liikkeissä karmasta iloitaan myös todellisen tasa-arvon antajana, koska ihminen voi jälleensyntyä vuoroin miehenä ja vuoroin naisena.

6. Kun kristityiltä kysytään usein, miten rakastava ja kaikkivaltias Jumala voi sallia pahan maailmassa, karma poistaa tällaisen kysymyksen, sillä jumalan ei hindulaisuudessa tarvitse tuomita ketään. Mutta tällainen jumala on moraalisesti välinpitämätön ja etäinen olento eikä voi olla rakastava jumala. Tuomio ja rakkaus liittyvät toisiinsa Raamatun Jumalassa.

7. Karma antaa merkityksen joogan harjoittamiselle, sillä ihminen voi tulla tietoiseksi syvemmästä olemuksestaan ja luoda itselleen tavoitteen ja oman kohtalonsa, koska karma vie prosessia eteenpäin. Tätä väitettä on helppo kritisoida sen itsekkästä luonteesta, vaikka joogan harjoittajat väittävätkin sen vaikuttavan myönteisesti myös koko yhteisöön.

Karma on koko hindulais-buddhalaisuuden perusaksiooma, jonka varaan molemmat uskonnot vankasti rakentavat. Kun vertaamme kristillistä maailmankuvaa hindulaiseen, emme voi sitä sivuuttaa.

Dharma (velvollisuus)

Hindulaisuuden uskonnolliset velvollisuudet määräytyvät siitä, minkä kastin, *varnan* alakastiin *jatiin* ihminen syntyy. Siinä hän pysyy koko elämänsä loppuun. Kasteja on neljä ja niillä on lukuisia alakasteja, *jat*, jotka määräytyvät perinnäisten ammattien mukaan. Ylimmän kastin muodostavat bramiinit, joihin kuuluivat perinnäisesti maanomistajapapit ja papit. Seuraava kasti on *kshatriya*, johon kuuluvat maanomistajasotilaat. Kolmas kasti on *vaishya*, johon kuuluvat kauppiaat. Neljänteen kastiin *shudra* kuuluvat puusepät, sepät, kultasepät, parturit, savenväläjät ja maanviljelijät. Kokonaan kastisysteemin ulkopuolisiin, *dalitteihin* saastaisiin, kuuluvat korientekijät, nahkurit ja siivoajat.

Avioliitot voidaan solmia vain kastinsisäisesti ja jokaisella kastilla on omat ruoka ja puhtaussääntönsä. Kastijako ei tänään tarkoita sitä, että ylimmillä kasteilla olisi välttämättä taloudellinen ja poliittinen valta. Kysymys on uskonnollisesta arvojärjestelmästä, joka kyllä heijastuu myös sosiaaliseen valtaan. Kunkin *jatin* jäsenen edellytetään noudattavan *jatin* sääntöjä. Keskinäisissä konflikteissa toimii sovittelijana kastin paikallinen vanhimisto, *panchayat*.

Uususkonnollisuus on pyrkinyt erottamaan karman lain intialaisesta kastijärjestelmästä, koska kastilaitos on läntiselle ihmiselle vastenmielinen, mutta hindulaisuudessa samoin kuin buddhalaisuudessaakin kastit kuuluvat olennaisena osana karman lain toimintaan.

Elämän päämäärät

Uskonnollisella elämällä, joka samaistuu yhteisön normaaliin arkielämään, on *dharman* mukaan kolme päämäärää: *artha*, *kama* ja *moksha*. *Artha* tarkoittaa rahan ansaitsemista rehellisin keinoin perheensä elatukseksi. *Kama* tarkoittaa elämästä nauttimista, mikä sisältää aistillisesta seksistä nauttimisen. *Moksha* taas merkitsee pääsemistä vapaaksi jälleensyntymisen kehästä.

Jumalat, henget ja pahat henget

Kansanhindulaisuudessa esiintyy neljän tasoisia jumaluuksia. Korkeimmalla tasolla on persoonaton kaikenkäsittävä jumaluus, Brahman, jota kutsutaan usein myös nimellä Bhagvan (Herra). Käytännössä tätä jumaluutta ei palvota millään rituaalilla, koska sen uskotaan olevan ihmisiltä saavuttamattomissa. Ihmisen kohtalon ratkaisee Bhagvan jopa niin, että kohtalo ja tämä jumaluus usein samaistuvat toisiinsa.

Toisella tasolla korkein todellisuus Bhagavan ruumiillistuu jumaliksi, *deva*, joita palvellaan. Koko Intiasa palvellaan rituaalein ja juhlin Vishnua, Sivaa, Ramaa, Krishnaa, Ganesaa, Burgaa jne. Periaatteessa ihminen voi valita, mitä jumaluutta hän haluaa palvoa. Kuitenkin nämäkin jumalat koetaan etäisiksi, koska ne keskittyvät hoitamaan lähinnä maailmankaikkeuden asioita.

Paikallisella tasolla palvonnan kohteeksi muodostuvatkin kolmannen tason jumaluudet *devatat* (pikkujumalat) tai *gramadevatat* (suojelusjumalat). Usein kullakin jumalalla on oma erityistehtävänsä. Merkittävän joukon devata-jumaluuksia muodostavat naispuoliset *mata*-jumalattaret.

Neljännän tason jumaluuksia muodostavat toisaalta demonit ja toisaalta *bhut*-jumaluudet, jotka suoraanaisesti puuttuvat kyläläisten elämään. Kullakin kastilla on omat *bhut*-jumalansa.

Bhut-jumalten vaikutusta ovat yleisesti esiintyvät riivaukset eli *bhutin* asettuminen asumaan johonkin ihmiseen. Jos *bhut* asettuu asumaan ihmiseen vastoin hänen tahtoaan, kyse on vahingollisesta riivauksesta, mutta jos ihminen haluaa *bhutin* itseensä vapaaehtoisesti, hänestä tulee *oja* eli parantajashaamani. Transsi liittyy yleisesti *bhutin* asettumiseen ihmiseen.

Bhutin asettuminen asumaan johonkin henkilöön on erotettava *deva*-jumalten ruumiillistumisista. Niissä ei juuri esiinny transsia, vaan yleensä joku guru katsotaan jumalan ruumiillistumaksi. *Deva*-jumalten ruumiillistuminen voi tapahtua yhtä hyvin myös johonkin jumalankuvaan, joka ei vain ole kuva jumalasta vaan itse patsaaseen tiivistyy koko kaikkeuden jumaluus. Patsas ei siis vain edusta jumalaa vaan sitä itseään palvellaan jumalana (sille saatetaan syöttää ruokaa ja sitä saatetaan hoitaa kuin elävää olennot). Tällaiset ruumiillistumat saattavat olla luonteeltaan joko pysyviä tai lyhytkestoisia.

Kun on kysymys jumalan ruumiillistumisesta johonkin ihmiseen, kysymys on jostakin tunnetusta syvästi uskonnollisesta ja kunnioitetusta henkilöstä. Tällaista henkilöä kutsutaan pyhäksi. Hän ei siis ole jumaluuden välittäjä vaan itse jumaluus. Hänen jumalallisuutensa katsotaan ikuisiksi ja hänellä katsotaan olevan kyvyn välittää tätä jumaluuttaan edelleen seuraajiinsa. Toinen tapa millä nainen voi päästä jumaluuteen on *sati* eli se, että hänet poltetaan elävältä kuolleen miehensä hautajaisissa. Hänestä tulee jumalallinen ikuinen vaimo.

Bhutin asettuminen ihmiseen ja *deva*-jumalan ruumiillistuminen on taas erotettava *avatar*-ilmiöstä, jossa on kysymys jumalan tulemisesta joksikin ajaksi näkyvään hahmoon.

Bhakti hindulaisuus

Kolmannen tason hindulaisuutta muodostavat sitten persoonallisiin jumaliin kohdistettu palvonta *bhakti*, jossa hyvin keskeisiksi nousivat kaksi jumalaa: Vishnu ja hänen kymmenen *avatar* -ilmestymistään eri muodoissa pelastamaan maailma demonien voimistuneilta häiriöiltä. Vishnu-jumaluuden ilmestymisistä on merkittävin Krishna. Siva-jumaluus taas sisältää erittäin voimakkaan ristiriitaisuuden, koska se esiintyy toisaalta ankarana askeettina ja mietiskelijänä, toisaalta tanssin jumaluutena ja lopulta äärimmäisen seksuaalisena jumaluutena, jonka palvonnan symbolina on erektoitunut penis. Siva jumaluuteen liittyy jooga ja tantrismi.

Bhakti, jumaluudelle osoitettu rakkaus ja palvonta, on hyvin persoonallista luonteeltaan ja se kohdistuu käytännössä usein juuri jonkin *deva*-jumalan ruumiillistumaan, joko jumalankuvana tai guruna. Kun hindulaisuuden reformiliikkeet ovat pyrkineet palaamaan puhtaaseen monismiin, niin ongelmaksi muodostuu: Miten ihminen, jonka *atman*, sielu on oikeastaan osa kaikkeuden jumaluutta voi ikää kuin siitä erillisenä kohdistaa palvontaa - ja vielä erittäin persoonallista - itsensä ulkopuoliseen jumaluuteen? Kristinuskon kannalta asiassa ei ole mitään ongelmaa, mutta hindufilosofialle kylläkin. Persoonallinen ja hyvin emotionaalinen palvonta on kuitenkin ihmiselle niin luovuttamatonta, että hindulainen todellisuus kulkee vastoin filosofiaansa.

Juuri *bhakti* vetoaa myös läntisiin ihmisiin, koska siinä on ajoittain lähes ekstaasiin nousevaa jumalan rakkauden ja hyvyyden palvontaa ilman, että ihmisen tarvitsisi kuitenkaan olla mitenkään moraalisessa suhteessa jumalaan. Raamatun Jumalan loukkauskivi on parannusvaatimuksessa.

Krishna

Bhagavad Gita, joka keskittyy Krishna-avataarin ympärille, on hindulaisuuden suosituin kirja ja myös länessä varsin tunnettu. Krishna-myytti vetoaa voimakkaasti ihmisen tunteisiin ja vaikka asiaa ei voikaan todistaa pitävästi näyttää olevan ilmeisiä vaikutteita myöskin kristinuskosta - vaikka erotkin ovat ilmeiset. Juuri siinä *bhakti* tarjotaan kolmanneksi vaihtoehdoksi saavuttaa hengellinen tila. *Bhakti*-palvoja voi olla varma jumalan armosta. Se ei edellytä kalliita bramiini-rituaalien uhreja eikä joogien äärimmäisten ankaria harjoituksia. Siihen liittyy usein pitkää ja toistuvaa jumalan nimen lausumista niin kuin esimerkiksi Hare Krishna liikkeessä. Mutta se on enemmän kuin mekaaninen suoritus, se edellyttää antautuneen ihmisen jatkuvaa tietoisuutta jumalasta ja rakkautta jumalaan. Kun ankara karman laki osoittautui

tavallisille ihmisille liian vaikeaksi tieksi, *bhakti* tarjoaa ikuista rauhaa jopa pahoille ihmisille, kunhan he omistautuvat Krishnan palvontaan.

Vastaava ilmiö esiintyy myös buddhalaisuuden puolella. Siellä karman kierteestä vapautumiseksi tarjotaan armahtavia Amida-buddhaa, jotka ovat keränneet niin paljon hyvää karmaa, että hän voi jakaa sitä niille, jotka toistavat hänen nimeään.

Siva

Siva on Vishnun jälkeen toiseksi suosituin jumala hindulaisuudessa. Sivassa yhdistyvät vastakohtat: hän on suuri askeetti ja toisaalta hillitön eroottisuudessaan, luoja ja tuhoaja, elämä ja kuolema. Juuri siksi, että Sivassa yhdistyvät olevaisuuden suuret vastakohtat monet pitävät sitä viimeisenä jumaluutena. Läntisen tarkkailijan ei ole helppo ymmärtää Sivan askeettisuutta ja hillitöntä eroottisuutta. Mutta toisin kuin buddhalaisuudessa, jossa askeettisuus merkitsee eroottisuuden kuolettamista, hindulaisuudessa askeettisuus merkitsee pikemminkin eroottisten voimien varastointia. Varsinkin tantrismissa ja kundaliini joogassa seksuaaliset voimavarat toimivat jumalallisten energioiden vapauttamisprosessin lähtökohtana. Siksi intialaisten askeettien erityisenä palvonnan kohteena ovat olleet Sivan tempeleissä sijaitsevat erektoidun peniksen patsaat.

Jumalattaret

Hindulaiset jumalat esiintyvät yleensä mies- ja naisjumala pareina. Sivan parina esiintyy Parvati jumalatar. Heidän lapsensa Ganesa, elefanttipäinen jumala, on erittäin suosittu ja hyväntahtoinen viisauden ja oppineisuuden jumala. Sivan palvontaan liittyy maaginen voima *shakti*, joka personoituna esiintyy aina

jumalattarena. Kun askeettina Siva vetäytyy syrjään maailmasta, Paraviti on aktiivinen huolehtiessaan siitä, että elämä saisi tarvitsemansa voiman ja energian. Hänet samaistetaan näin luontoon kun taas Siva puhtaaseen henkeen. Näin kaikki mikä jumaluuksissa on feminiinistä, tulee lähelle elämää. Jumalattaret ovatkin hindulaisuudessa hyvin keskeisen palvonnan kohteena - "äiti maa" asetelman mukaan. Jumalattarten joukossa Laksimi edustaa perinteistä kauneutta ja hedelmällisyyttä ja mallikelpoista hinduvaimoa. Jumalattarista oudoin on musta Kali, verenhimoinen ja mielivaltainen. Kali edustaa epäsoviaalista käytöstä ja esiintyy usein alastomana Sivan peniksen yläpuolella. Hindulaisuus on erittäin feministinen uskonto eikä ole ihme, että uushenkisyyden liikkeissä myös feminiinisyys korotetaan maskuliinisuutta paremmaksi ominaisuudeksi.

Jooga

Jooga tekniikoiden tarkoitus ei ole saavuttaa maagisia voimia, vaan saavuttaa passiivisuuden tila. Ihminen hylkää tämän elämän, koska hän tietää, että on jotain muuta, joka on kasvun, ajallisuuden ja kärsimyksen tuolla puolen. Joogassa pyritään eroon tietoisuuden tiloista, joita ovat esimerkiksi illuusiot kuten unet, hallusinaatiot ja harhat sekä normaali valvetila. Ne korvataan joogalla tuotetuilla rationaalisuuden ulkopuolisilla tietoisuuden tiloilla.

Joogassa tarvitaan ainakin seuraavat kahdeksan harjoitusmuotoa:

1. *Yama* - pidättäytyminen vahingoittamasta muita
2. *Niyama* - fyysinen ja mielen puhtaus
3. *Asana* - fyysiset harjoitukset
4. *Pranayama* - hengitysharjoitukset, joilla saadaan elinvoima hallintaan
5. *Pratyahara* - poisvetäytyminen aistitunteuksista
6. *Dharana* - keskittyminen, mielen kiinnittäminen yhteen kohteeseen
7. *Dhyana* - mietiskely
8. *Samadhi* - kyky nähdä tarkasteltava kohde sellaisena kuin se todella on

Nämä kahdeksan kohtaa sisältyvät useimpiin joogan lajeihin ja muodostavat Raja joogan. Muita lännessä esiintyviä joogan muotoja ovat *tantrismi*, *hatha*, *jnana*, *karma* ja *bhakti*.

Hatha joogan mukaan hengityksessä on kaksi toisiaan vastaan työskentelevää voimaa "kuu" impulssi ja "aurinko" impulssi. Niiden välinen harmonian puute aiheuttaa levottomuuden mielessämme ja ruumiissamme. Kun nämä impulssit saadaan tasapainoon, ihminen kykenee keskittymään todelliseen itseensä. Näin keskittymisenergia saadaan työnnettyksi alimpaan *chakraan* (henkisen energian keskukseen) selkäytimen alapäähän. Näin saadaan selkäytimen alapään kanava, *sushumna*, avautumaan ja henkinen energia alkaa vapautua ylöspäin seitsemää *chakra*-pistettä myöten.

Jnana jooga on viisauden joogaa ja muodostuu henkisistä harjoituksista. Siihen liittyy Veda-kirjallisuuden mietiskelyä ja ympäristön olosuhteiden ajattelua. Kun normaalilla loogisella ajattelulla ei päästä perille ja joudutaan absoluuttiseen epätoivoon, korkeimman tason tietoisuus avautuu.

Karma jooga on taas jokapäiväisen työn joogaa. Se tulee lähelle *dharma* velvollisuuden suorittamista ilman, että ollaan kiinnostuneita teoilla saavutettavista tuloksista. Mahatma Gandhi edusti tätä joogaa. *Bhakti* joogassa visualisoidaan jokin palvonnan arvoinen kuva sisimpään ja toistetaan mantraa.

Tantrismi

Kun *Raja* jooga sivuutti ruumiilliset prosessit, erityisesti seksuaalisen yhdynnän, jonka katsottiin heikentävän hengellistä voimaa, tantrismissa pitkitetyt yhdynnät nähdään tienä valaistuksen. Niissä syntyy seksuaalisen energian virta partnerien välillä niin, että molemmat pääsevät kokemaan todellisuuden viimeistä ykseyttä. Monille ortodoksihinduille tällaiset käsitykset ovat kauhistuttavia, mutta varsinkin lännessä tantrismissa on ollut voimakasta vaikutusta. Tosin hindut tekevät eron "oikean käden" ja "vasemman käden" tantrismin välillä. "Oikean käden" suuntaus on maltillisempaa ja hyväksyttävämpää myös tavalliselle hindulle. Tantristit panevat paljon painoa magiaan ja rituaaleihin. Tantrismissa Siva ja Kali ovat pääjumalat, mutta Kali hallitsee paria.

Vaikka tantrismi on varsin pitkälle käytännöllistä, se on kehittänyt kaksi merkittävää käsitettä:

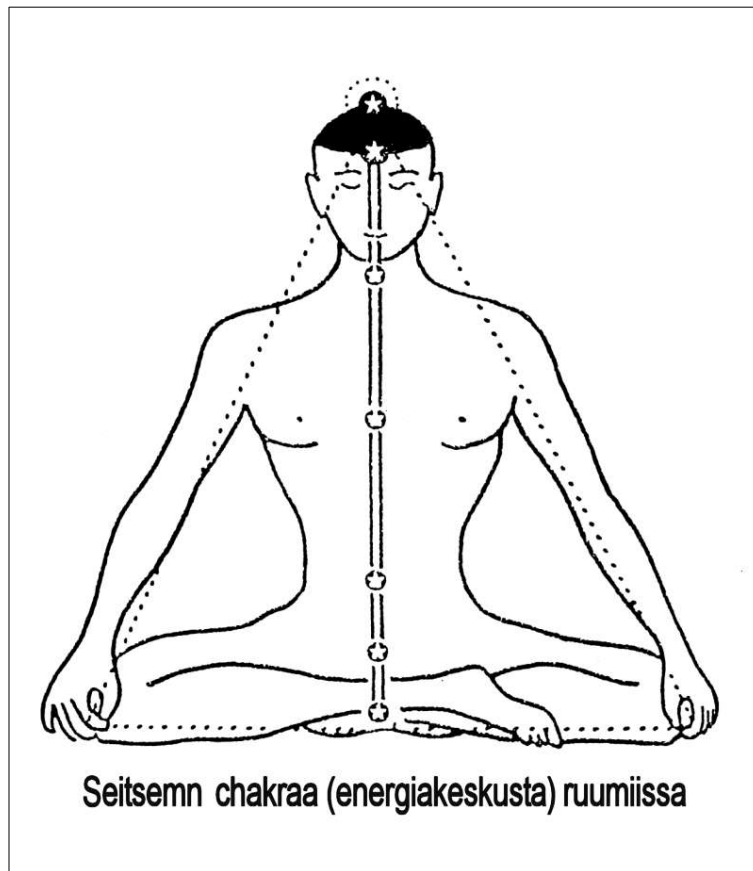
Ensiksikin viimeisessä todellisuudessa on kaksi puolta: *Siva* (maskuliinisuus) ja *Shakti* (feminiinisyys). Shaktia pidetään kosmisena voimana, joka on korotettu jumalallisen äidin asemaan. Se ylläpitää koko universumia ja kaikkia sen eläviä olentoja. Siitä taas seuraa, että jokainen nainen on Shaktin ruumiillis-

tuma. Shakti voima on sama kuin kosminen tietoisuus, joka savutetaan "vasemman käden" tiellä seuraavin keinoin:

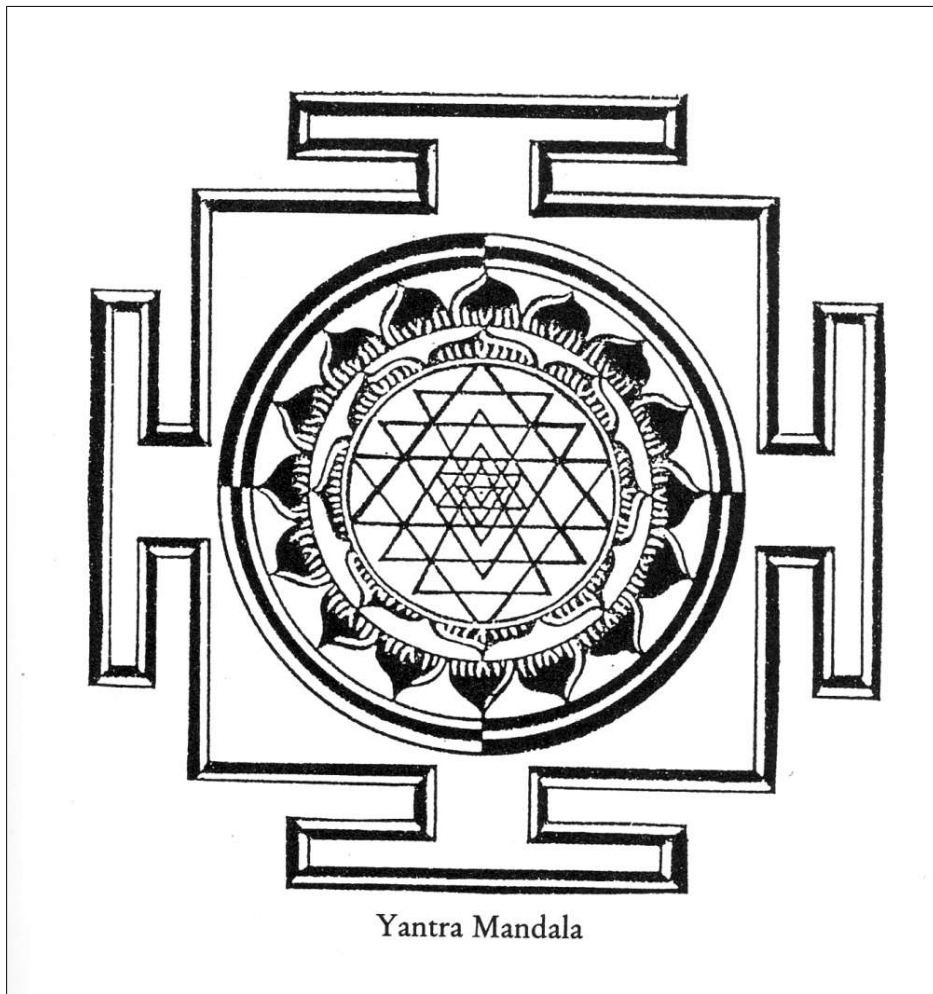
1. *Mamsa* - lihan syöti
2. *Madya* - alkoholin ja huumeiden käyttö
3. *Matsya* - kalan syöti
4. *Mudra* - hienonnettu vilja
5. *Maithuma* - seksuaalinen yhdyntä

Yhdyntä symboloi Siva-Shakti käsitettä. Sitä ei pidetä eroottisena aktina vaan joogan harjoituksena. Tie hengelliseen edistykseen ei löydy pidättymällä halusta, vaan muuntamalla ne, niin että niistä tulee vapautuksen keinoja.

Toinen tantrismin käsite sisältää sen, että ihmisen ruumis on koko kaikkeuden mikrokosmos. Selkäydin edustaa kaikkeuden keskusta. Shaktia kutsutaan myös *kundaliiniksi*, mikä tarkoittaa kierukkaa. *Kundaliini* on käärmeen lailla kierukalla alimman *chakran* kohdalla. *Kundaliini* joogalla tämä energia pyritään vapauttamaan niin, että se *chakrojen* kautta nousee ylemmäs aina Sivaan asti. Siva-Shakti-ykseys tuottaa onnellisen kokemuksen kaiken ykseydestä.

Tantrismin harjoitus vaihtelee ryhmittymästä toiseen ja siitä kuka on guru, mutta seuraavat piirteet ovat yleisiä: *diksa*, *mantra*, *nyasa* ja *mandala*. *Diksa* on seremonia, jolla uusi harjoittaja johdetaan sisään tantrismiin. Se tapahtuu kahdenkeskisessä kohtaamisessa gurun kanssa. Siinä hän saa myös oman mantransa. *Mantran* tehtävä on helpottaa keskittymistä joogan harjoittamisessa ja auttaa sisäistämään liturgiset rituaalit. *Nyasan* tarkoituksena on visualisoimalla jumaluus löytää ykseys sen kanssa. "Et voi palvoa jumalaa, ellet ole yhtä sen kanssa". Tyypillinen rituaali on piirtää mandala, monimutkainen kolmioista ja ympyröistä piirretty kuvio, joka kuvaa kosmosta ja siinä olevien maskuliinisten ja feminiinisten voimien ykseyttä. Mandalan sisällä eri kasteihin kuuluvat voivat vastoin ortodoksista hindulaisuutta suorittaa edellä lueteltuja rituaaleja yhdessä. *Asana* on taas gurun määräämässä paikassa tapahtuva kahden henkilön rituaalinen yhdyntä, jossa nainen edustaa siis jumaluutta.

Yantra Mandala

Gurut

Hindulaisuudessa guru tarkoittaa monia asioita, mutta kolmea niistä on tyypillisiä. Ensimmäisen käsityksen mukaan guru on sama kuin itse ehdoton jumaluus. Toinen perinnäinen monistinen näkemys on se, että guru on pitemmällä tiellä kohti täydellistä sulautumista jumaluuteen kuin hänen oppilaansa. Guru on siis niin kuin jumala muttei vielä itse jumala. Kolmannen dualistisen käsityksen mukaan guru ei koskaan sulaudu jumaluuteen. Häntä voidaan palvoa kuin jumalaa, mutta hän ei silti ole jumala.

Gurujen nousu näin korotettuun asemaan on suhteellisen myöhäinen ilmiö hindulaisuudessa, se liittyi *bhakti* joogan leviämiseen. Sant Kabir kirjoitti (1500): "Guru ja jumala ovat seisomassa, kumman jalkaa kosketan ensin? Kosketan sinua oi guru, sillä sinä ilmoitit minulle jumalan." Gurusta tulee siis oppilaiden palvonnan kohteita ja oppilaan tehtävä on alistua kokonaan gurun hallintaan. Kun läntinen opettaja jakaa tietoaan oppilailleen ikään kuin jotain tuotetta, guru jakaa oman elämänsä oppilailleen. Guru itse on hänen opetuksensa, se mitä hän tekee ja on eikä niinkään se, mitä hän opettaa. Gurut ovat usein niin "karismaattisia" persoonia, että oppilaat kokevat lähes ekstaasia hänen ympärillään. Aidon gurun on osoitettava hengellisyytensä kokemustensa määrällä ja voimakkuudella.

Gurut ovat käytännössä sivuuttaneet bramiinit uskonnollisina auktoriteetteina. Gurujen merkityksen kasvuun on vaikuttanut joukko Intian yhteiskunnan piirteitä ja sosiaalisia paineita. Eräs niistä on perheen ehdoton patriarkalisuus. Pojan on käytännössä koko elämänsä toimittava isänsä tahdon mukaan. Tässä gurut ovat tarjonneet pakotien. Gurut ovat itse valittuja isiä. Intialaisessa puritaanisessa yhteiskunnassa miehet ja naiset elävät toisistaan erillään, mikä on johtanut luonnollisten tunteiden tukahduttamiseen. Homoseksuaalisuus ja gurut ovat muodostuneet teiksi tunteiden ilmaisemiselle. Näin gurujen palvontaan liittyy usein voimakkaita seksuaalisten tunteiden siirtoa. Kolmas merkittävä gurujen *ashramien* suosion kasvuun vaikuttava tekijä on se, että gurujen palvonnassa eri kastien edustajat saattavat löytää

toisensa modernissa teollistuvassa yhteiskunnassa, jossa kastilaitos on todellinen rasite. Gurujen suosio lännessä on vaikuttanut myös heidän arvostuksensa lisääntymiseen Intiassa.

Voiko jooga olla kristillistä?

Voiko kristillisyyden ja joogan yhdistää? Intialainen **Vishal Mangalwadi** vastaa:

- On selvää että ihminen tarvitsee liikuntaa ja kylmissä maissa harjoitukset, jotka voi tehdä sisällä, ovat toimivia. Mutta jooga ei ole vain fyysinen asia. Joogan tavoitteena ei ole fitness vaan sielun sulautuminen "olevaiseen".

Mangalwadi muistuttaa, että hindulaisessa ajattelussa ihmisen ongelmana nähdään kehon ja sielun yhteys. Kehoa pidetään illuusiona ja keho nähdään pahana. Joogan tavoitteena on eristää sielu kehon vankilasta. Kristinuskossa sekä sielu että keho nähdään Jumalan hyvänä luomistyönä. Kehon arvo näkyy uskossa ruumiilliseen ylösnousemukseen. Ja kun kristitty mietiskelee, tavoitteena ei ole tyhjentää mieli, vaan täyttyä Pyhällä Hengellä ja Jumalan sanalla.

Kristillinen jooga ottaa fyysiset harjoitukset hindulaisuudesta, mutta ei ymmärrä mitä hindulaisessa joogassa tai buddhalaisessa mietiskelyssä todella tapahtuu. Todellisuudessa kristillinen jooga on synkretismiä. Sen sijaan, että totuus muuttaisi kulttuuria, kulttuuri on muuttanut totuuden.

Fyysisten harjoitusten sijaan mies kehottaa helpottamaan stressiä paneutumalla sen juurisyihin. *Asanat* eivät yksin laukaise kireyttä ihmissuhteissa.

- On helppo nauttia joogasta länsimaan suojassa, kun ei tarvitse ottaa koko pakettia. Tulkaa Intiaan ja katsokaa, mitä hindulainen filosofia todella tuottaa: lahjontaa, ihmisarvon polkemista, likaisuutta.

.Ex-joogi löysi taivaan tien Virpi Kurvinen, Uusi Tie

Tommi Hekanaho työskentelee kouluisäntänä Helsingin kristillisessä koulussa.

- Joogasta voi löytää mielenrauhaa, mutta yksin Jeesus Kristus voi lahjoittaa ihmiselle rauhan Jumalan kanssa, tiivistää ex-joogi Tommi Hekanaho. Tommi Hekanaho, 46, oli nuoruuden seurustelusuhteessaan uskon ja se avasi ovet monien uusien valheiden maailmaan.

- Riippuvuudet "kävelivät" elämäni sisälle. Enkä kokenut minkäänlaista vastustamisenkaan tarvetta, Hekanaho muistelee.

Hän kuvailee noita aikoja elämässään Sananlaskujen sanoin: "Jumalattoman vangitsevat hänen rikoksensa ja hän tarttuu oman syntinsä pauloihin. Kurittomuuteensa hän kuolee ja suistuu harhaan suuressa hulluudessaan (Snl. 5:22-23).

Itämaista "lääkettä" pahaan oloon

Asepalveluksessa Hekanaho tutustui buddhalaiseen kaveriin, joka suoritti omaa asevelvollisuuttaan aseettomana palveluksena.

- Minua kosketti hänen rauhallisuutensa ja se kun näin hänet metsäleirillä puukeppi kädessään meidän rynnäkkökivääreillä aseistettujen varusmiesten keskellä.

Tämän episodin seurauksena Hekanaho lainasi ja luki itämaista uskontoa käsittelevän kirjan.

- Buddhalainen opetus lupasi ratkaisua pahaan oloon. Siksi tartuin siihen, hän selittää.

Valaistuminen olisi mahdollista saavuttaa mielentyhjennysmeditaation kautta. Hekanahosta tuli teosofi. Hän omaksui uskon karman lakiin ja jälleensyntymään. Se tarkoittaa, että ihmisen on omilla hyvillä teoillaan sovitettava pahat tekonsa.

Nuori mies oli tosissaan etsiessään elämälle mieltä ja tarkoitusta. Hän uskoi myös kasvisruokavalion edistävän valaistumisen saavuttamista.

- Vuoden päästä en syönyt enää mitään lihaa, kalaa, enkä edes kananmunia.

Tommi Hekanahon käsiin osui myös joogakirjoja, joissa henkinen polku ja koko elämän tarkoituksen etsintä oli nostettu joogan ydinasiaksi.

- Yhdestä kundaliinijoogakirjasta löysin opetuksen chakroista eli energiakeskuksista. Tämän opin mukaan ihmisessä on navan alapuolelta alkaen päälle kulkien monta erillistä energiakeskusta eli chakraa, Hekanaho valottaa.

Ylimmästä otsa-chakrasta eli kolmannesta silmästä sanottiin, että sen auettua joogaaja oivaltaa todellisen olemuksensa toisin sanoen jumaluutensa.

– Tämän opin mukaan ei ole olemassa taivasta eikä helvettiä, ei persoonallista Jumalaa eikä saatanaa. Itse Hekanaho harrasti joogaa aktiivisesti neljä vuotta, vuosina 1990–1994.

Jotain suurta ja ikuista?

Armeijan jälkeen Tommi Hekanaho alkoi etsiä alaa, jossa voisi auttaa muita.

– Haluni syvimpänä lähteenä oli kuitenkin karman lain vaatimus, hyvän tekemisen pakko, Hekanaho tunnustaa.

Hän aloitti opiskelut kehitysvammaisten opettajaksi Steiner-pedagogisessa seminaarissa.

Keväällä 1993 hän lähti viikonloppuvapaalla meditaatioleirille, jossa harjoitettiin mielentyhjennystä Buddhan patsaan edessä ja palavien suitsukkeiden keskellä.

– Olin jo harjaantunut meditoija, joten odotukseni olivat korkealla. Ehkä tänä viikonloppuna olisi minun vuoroni oivaltaa jotain ikuista ja suurta? Leiri osoittautuikin omalla kohdalleni käänteen tekeväksi, mutta toisin kuin olin itse ajatellut.

Leirin toisena päivänä nuori mies joutui meditaatiossa hallusinaation valtaan.

– Koin jonkinlaisen ruumiista irtautumisen. Ruumiiseeni palattuani minut valtasi kuitenkin voimakas pelko. Luulin hajoavani ja kuolevani siihen paikkaan. Yllättäen koin, miten joku hyvä persoona halusi suojella minua ja varoitti minua jatkamasta mielentyhjennystä.

Samalla hetkellä Hekanaho menetti lopullisesti halunsa tavoitella valaistumista.

– Muutaman viikon päästä olin kylässä kaverini luona. Kesken filosofointimme hänen siskonsa katsoi minua lämpimästi silmiin ja kysyi: ”Tommi, asuuko Jeesus jo sinun sydämässäsi?” Menin sisimmässäni aivan muruiksi ja aloin nyhkyttää hiljaa.

Tuo rakkauden kokemus ei jättänyt seuraavina vuosina Hekanahoa rauhaan.

– Ihanasti se aina silloin tällöin muistutti minua: Jeesus haluaisi tulla luokseni asumaan.

Riutunut totuudenetsijä

Tommi Hekanaho oli 23-vuotiaana 174 cm pitkä ja vain 48,5 kiloa painava riutunut totuudenetsijä.

– Opettajaopinnoistani oli takana vasta kolmannes, mutta olin niin huonossa kunnossa sekä fyysisesti että psyykkisesti, etten voinut jatkaa opintojani.

Kohta tuttu tarjosi mahdollisuutta lähteä vuodeksi kokin hommiin pieneen Steiner-yhteisöön. Hekanaho oli tähän mennessä menettänyt uskonsa siihen, että tiettyjä ruokia syömällä voisi varmistaa oman henkisen kehityksen kasvun.

– Yhtenä päivänä jälleen söin kalaa ja sitä seuraavana päivänä makkaraa, joka maistui käsittämättömän hyvältä.

Kokki lihoi vuoden pestin aikana kymmenen kiloa ja sai kuihtuneeseen olemukseensa lisää voimia ja tarmoa.

– Vastauksia sydämeni levottomuuteen en edelleenkään kuitenkaan löytänyt. Olin etsinyt kiihkeästi Jumalaa lähinnä omasta sisimmästäni jo kolmen vuoden ajan. Lopputuloksena oli täysi hämmennys. Sanoin itselleni: ”No, kun kerran en löydä Jumalaa mistään, niin elän sitten ilman sitä tai häntä, miten vaan.”

– Myöhemmin, tultuani uskoon aloin vähitellen ymmärtää, että vasta kun luovutin Jumalan etsimisen itsestäni, alkoi taivaan isä puhutella, koskettaa ja kutsua minua luokseen.

Aseista riisuvaa rakkautta

Vuoden 1999 talvella Tommi Hekanaho masentui silloisen seurustelusuhteen päätyttyä.

– Ajattelin, että kirkosta en vielä ollut hakenut apua. Seuraavana päivänä lähdin Tuomas-messuun sieluntuskaa tuntien. Olin häpeissäni kaikesta itsessäni, elämästäni ja monista tuhoisista valinnoista, jotka kyllä ymmärsin vääriksi, mutta joita silti koko ajan toistin.

Hekanahoa puhutteli voimakkaasti laulu, jossa ylistettiin Jeesuksen veren voimaa.

– Pyhä Henki kosketti minua, ja ymmärsin Jeesuksen ristinkuoleman merkityksen. Ymmärsin, että ihmiset eivät ole syntisiä siksi, että he tekevät syntiä, vaan he tekevät syntiä siksi, että he ovat syntisiä. Koin Jeesuksen kysyvän, saako hän asettua sydämeeni asumaan. Jumalan rakkaus oli niin vastustamatonta, että en ajatellutkaan tarjouksesta kieltäytymistä. Vastasin Jeesukselle: ”Kyllä. Annan itseni kokonaan sinulle. Tee minulle, mitä haluat.” Seuraavassa hetkessä kuulin kutsun ehtoollispöytään, ja lähes juoksin sinne.

Ainoa tie Jumalan luokse

Tommi Hekanaho tietää, että jooga kiehtoo monia kristittyjäkin. Hän itse ajattelee, että lopulta on olemassa vain kaksi eri uskontoa, toinen, jossa ihmisestä tulee jumala ja toinen, jossa Jumalasta jo tuli ihminen.

Hän uskoo, että Jeesus on ainut tie Jumalan luokse.

– Synkretisti puolestaan uskoo, että eri uskonnot ovat kuin pyramidin eri sivuja, joita kiipeämällä saavutaan lopulta samalle huipulle.

Eikö joogaa voisi harrastaa pelkästään liikkumisen ilosta?

– Jos ymmärrämme joogan vain liikuntana, se ei mielestäni enää ole joogaa. Jooga merkitsee minulle henkistä tietä ja polkua, jonka tavoitteena on oivaltaa, että olemme jumalia.

Hekanaho kuitenkin muistuttaa, että vain Jumalaa tulee pelätä, ei joogaa, eikä joogea.

Rukous – luottavaista hapuilua

Mitä entinen meditoija ajattelee rukouksesta?

– Rukous merkitsee minulle mahdollisuutta olla jatkuvassa yhteydessä Jeesukseen, Vapahtajaani.

Tommi Hekanahon mielestä tärkeintä rukouksessa on rehellisyys.

– Psalminlaulajan tavoin voin vuodattaa rukouksessa sydämeni Jumalalle. Tosin joskus rukoilen lyhytsanaisesti tai hiljaa itseseni kielillä puhuen. Jos haluan olla varma, ettei rukouksestani puutu mitään, rukoilen Jeesuksen opettaman Isä meidän -rukouksen. Siinä on kaikki tarvittava. Mielestäni valmiinkin rukouksen rukoileminen voi olla aivan yhtä vapaata ja Jumalan puoleen luottavaisesti hapuilevaa kuin omin sanoinkin rukoileminen.

Raamatun lukemisen suhteen ensimmäiset kuusi uskossa valettua vuotta olivat Hekanaholle erämaata.

– Vuonna 2005, samana kesänä kun rakastuin nykyiseen vaimooni, Katriinaan, rakastuin myös Raamattuun. Jumalan sana on uskovon hengellistä ruokaa, jota ilman hän kuihtuu hengellisesti tai voi eksyä ainakin väliaikaisesti. Raamatun lukeminen ravitsee aina lukijaansa, vaikka tunteet tai kokemus väittäisivät aivan päinvastaista. Jumalan sana myös synnyttää uskon ihmisen sydämessä.

.BUDDHALAISUUS

Buddhalaisuus on Magadhassa (nyk. osa Intiaa) n. 500-luvulla eKr. syntynyt uskonto. Sen perustaja on yleensä historiallisena henkilönä pidetty prinssi Siddhartha Gautama, joka kuitenkin luopui rikkauksistaan ja tuli myöhemmin Buddhaksi eli valaistuneeksi (Buddha, kirj. "herännyt"). Buddha itse opetti olevansa tavallinen ihminen, ei jumala tai profeetta.

Alkuperäinen buddhalaisuus voidaan tiivistää käsitteisiin *neljä totuutta* ja *jalo kahdeksanosainen tie*.

"Neljä jaloa totuutta" tarkoittavat totuutta kärsimyksestä, totuutta kärsimyksen syystä, totuutta kärsimyksen lakkaamisesta ja totuutta tiestä kärsimyksen päättymiseen.

- "Totuus kärsimyksestä": Kun ihmisen elämää katsellaan tutkien, se osoittautuu pelkäsi kärsimykseksi.
- "Totuus kärsimyksen syystä": Kaikenlaisen karman kasaantumisen viimeinen syy on halu. Se on kaiken harhan aiheuttaja. Ihmiselämä on täynnä kärsimystä, mutta se johtuu kiintymyksestä. Se juontaa taas halurakkauteen, joka syntyy tietämättömydestä.
- "Totuus kärsimyksen lakkaamisesta": Kärsimyksen vähentämiseksi pitää tuhota kiintymys. Kiintymyksen tuhoamiseksi pitää tuhota halu. Halun tuhoamiseksi tulee katkaista tietämättömyys. Buddha loi periaatteen, jota sovelletaan kärsivään ihmisolentoon.
- "Totuus tiestä, joka johtaa kärsimyksen lakkaamiseen": Se kertoo, miten totuudet pannaan käytännössä toimeen. Se on jalo kahdeksanosainen tie.

Syntymä, vanheneminen, sairaus ja kuolema - neljä kärsimystä

"Kärsimys" sanskritiksi *dukha* merkitsee epämiellyttävää ja sellaista, mikä ei mene mielen mukaan. Yhdellä sanalla "kärsimys" kuvataan siis sellaista, mille omin voimin ei voi mitään. "Syntymää, vanhenemista, sairautta ja kuolemaa, näitä neljää ihminen ei voi hallita vapaalla tahdollaan, siksi ne ovat kärsimystä. Millainen on se, millä näistä neljästä kärsimyksestä voi vapautua? Se ei ole sitä, että pääsisi tilaan, jossa voisi täysin halunsa mukaan hallita niitä. Eivät vain ihmiset vaan kaikki elollinen myös kasvit joutuvat kokemaan näitä neljää kärsimystä niin pian kuin ne ilmaantuvat tähän maailmaan."

Toisin sanoen syntymä, vanheneminen, sairaus ja kuolema toistavat itseään loputtomasti kuin luonnon rytminä, tätä toistoa ja jatkumista nimitetään *samsaraksi* (olemassaolon kiertokulkuksi, jälleensyntymiseksi). Kaikilla maailmankaikkeuden kuudella buddhalaisella tasolla *samsara* tuottaa toistuvasti elämää ja kuolemaa, jonka vallassa ei päästä harhasta valaistukseen. Se on kuin pyörä, jota ei voi pysäyttää. Tämän hetkinen olemassaolo on vain *samsaran* yksi pyyhkäisy ja sikäli kuin olemassaolo jatkuu *samsaran* sisällä, ihminen ei voi vapautua kärsimyksestä. Se, että syntyy tiettyyn muotoon, on kärsimystä. Vasta kun ihminen vapautuu jälleensyntymisestä, hän pääsee vapaaksi kärsimyksestä.

Nirvana on kärsimyksestä vapautumista ja se merkitsee pääsyä pois jälleensyntymisen kierteestä. Buddha tavoitteli juuri sitä lopullisena leponaan. Se on siis vapautta jälleensyntymisestä. Ikuinen lepo löytyy siitä, että tämän elämän jälkeen ei enää tarvitse palata kokemaan tämän maailman syntymää, vanhenemistä, sairautta ja kuolemaa.

Mikä sitten aiheuttaa nämä neljä kärsimystä eli syntymän, vanhenemisen, sairauden ja kuoleman? Jos ihminen Buddhan mukaan pääsee tajuamaan niiden juurisyyn, hän pääsee ikuisen rauhaan. Buddha julistaa, että syy, miksi ihmisiä vaivaavat nuo neljä kärsimystä, on siinä, että ihmiset ovat tietämättömiä ne aiheuttavan syyn ja seurauksen laista eli *karmasta*.

Kun ihmiset eivät tiedosta eivätkä oikein havainnoi sitä, että kaikki asiat syntyvät ja häviävät karman voimasta, he tarrautuvat niihin itsekkäästi. Kun ihmisillä syntyy halu toimia oman mielihalunsa mukaan tai taipumus omistaa, he joutuvat kokemaan kärsimystä. Loppupäätelmä on siis, että tietämättömyys karmasta on neljän kärsimyksen syy.

Karman lain mukaan kaikki asiat syntyvät keskinäisessä riippuvuussuhteessa ja myös häviävät samalla tavalla. Tapahtumapaikka on maailma ja se ilmenee *samsarana* eli jälleensyntymisenä. Karman laki on buddhalaisuuden yleispätevä totuus. Se, joka ymmärtää tämän totuuden oikein ja omaksuu sen olemukseensa, on totuuteen herännyt, valaistunut ja häntä nimitetään buddhaksi. Syyn ja seurauksen suhdetta kuvataan ”kahdellatoista toisistaan riippuvalla renkaalla”. Karman lain paremmin ymmärtämiseksi selitän niitä, vaikka se on hiukan monimutkaista.

Tietämättömyys aiheuttaa *karmiset* muodostumat. Ne taas synnyttävät tajunnan (arvostelukyvyn ja tunteet). Tajunta luo nimen ja muodon. Nimi ja muoto aiheuttavat kuusi aistiperustaa (silmät, korvat, nenä, kieli, tunto). Ne taas synnyttävät kosketuksen ja se aistimuksen. Aistimus synnyttää halun, se taas kiintymyksen. Kiintymys (tarrautuminen) aiheuttaa tulemisen (olemassaolon) ja se taas jälleensyntymän. Syntymä luo vanhuuden ja kuoleman, murheen, säälin, ahdistuksen ja tuskan. Niistä muodostuu kärsimys. Tämä aiheuttaa kohtalon.

Jotta siis pääsisi vapaaksi neljästä kärsimyksestä ja saavuttaisi rauhan valaistuksessa, tietämättömyyden poistaminen on tärkeää. Buddha opettaa siis, että nähdessään ja tuntiessaan karman, ihminen lopulta näkee ja tuntee itsensä, silmien avautumista omalle olemukselleen. Se on sen näkemistä ja tietämistä, millainen ihmisen tulee olla ja asioiden todellisen luonteen. Kun se sitten avautuu, ihminen vapautuu kaikista haluista (kiintymyksistä). Kun taas se pääsee tapahtumaan, hänen ei enää tarvitse syntyä uudelleen toistamaan vanhenemistä, sairautta ja kuolemaa. Näin hän saavuttaa ikuisen rauhan.

Sivuhuomautuksena todettakoon, että kristinuskoa sanotaan rakkauden uskonnoksi, mutta buddhalaisuutta armeliaisuuden uskonnoksi. Usein annetaan ymmärtää, että sana ”rakkaus” ei sovi buddhalaisuuteen, sillä rakkautta pidetään halujen lähteenä. Siksi siitä käytetään nimitystä ”halurakkaus”. Lisäksi ajatellaan sen olevan voiman, joka saa janoisen ihmisen etsimään tyydytystä ja sitä nimitetään myös ”janorakkaudeksi”. Eräässä sutrassa sanotaan: ”Janorakkautta on vaikea tyydyttää, se on kuin yrittäisi juoda meri tyhjäksi.” Siitä varoitetaan, koska se luo pohjattoman halun.

Harjoitusjärjestelmä

Millaisia käytännöllisiä harjoituksia sitten piti suorittaa saavuttaakseen ikuisen levon? Buddha opetti siihen kahdeksanosaisia tietä, jota nimitetään ”jaloksi kahdeksanosaiseksi poluksi”. Sen muodostavat:

Viisaus

- Oikea näkemys tai oikea ymmärrys, oikea perspektiivi: ”*Tieto kärsimyksestä, sen syntymästä ja sen loppumisesta, ja tieto harjoituksesta, joka johtaa kärsimyksen loppumiseen.*”

- Oikea aikomus tai aie tai oikea päättäväisyys, oikea ajattelu: *"Ja mitä on oikea aie? Pyyteetön, vapaa pahantahtoisuudesta ja vahingoittamisesta: tätä kutsutaan oikeaksi aikeeksi."*

Moraali

- Oikea puhe: *"Valehtelemisestä, eripuraa luovasta, hyväksikäyttävästä tai turhasta puheesta pidättäytyminen: tätä kutsutaan oikeaksi puheeksi."*
- Oikea toiminta: *"Toisen elämän riistämistä, varastamisesta tai siveettömyydestä pidättäytyminen: tätä kutsutaan oikeaksi toiminnaksi"*
- Oikea elinkeino: *"On tapaus, jossa jalojen opettama, hylättyään epärehellisen elinkeinonsa jatkaa elämäänsä oikeaa elinkeinoa harjoittaen: tätä, munkit, kutsutaan oikeaksi elinkeinoksi."*

Meditaatio (henkinen kehitys)

- Oikea ponnistus, oikea yritteliäisyys: *"(i) On tapaus, jossa munkki herättää halua, ponnistelee, luo sitkeyttä, ylläpitää ja toteuttaa aiettaan jotta vielä nousemattomat pahat, taitamattomat ominaisuudet eivät nousisi. (ii) Hän herättää halua, ponnistelee, luo sitkeyttä, ylläpitää ja toteuttaa aiettaan hylätäkseen pahat, taitamattomat ominaisuudet, jotka ovat jo nousseet. (iii) Hän herättää halua, ponnistelee, luo sitkeyttä, ylläpitää ja toteuttaa aiettaan jotta vielä nousemattomat hyvät, taitavat ominaisuudet nousisivat. (iv) Hän herättää halua, ponnistelee, luo sitkeyttä, ylläpitää ja toteuttaa aiettaan jo nousseiden hyvien, taitavien ominaisuuksien ylläpitämiseksi, ymmärtämisen selkeyttämiseksi, lisäämiseksi, kehittämiseksi ja kulminoimiseksi: tämä on oikeaa yritteliäisyyttä"*
- Oikea tarkkaavaisuus, oikea valppaus: *"(i) On tapaus, jossa munkki pysyy keskittyneenä kehoon kehossa — tietoisena ja valppaana — luopuen maailmaan liittyvästä himosta ja vastenmielisyydestä. (ii) Hän pysyy keskittyneenä tunteisiin tunteissa — tietoisena ja valppaana — luopuen maailmaan liittyvästä himosta ja vastenmielisyydestä. (iii) Hän pysyy keskittyneenä mieleen mielessä — tietoisena ja valppaana — luopuen maailmaan liittyvästä himosta ja vastenmielisyydestä. (iv) Hän pysyy keskittyneenä mielen kohteisiin mielen kohteissa — tietoisena ja valppaana — luopuen maailmaan liittyvästä himosta ja vastenmielisyydestä. Tätä kutsutaan oikeaksi tarkkaavaisuudeksi."*
- Oikea keskittyminen, oikea meditaatio: *"(i) On tapaus, jossa munkki — vetäytyneenä aistinautintoista, vetäytyneenä taitamattomista (mielen) ominaisuuksista — tulee ensimmäiseen dhyanaan: vetäytymisestä syntyvään mielihyvään ja iloon, johon liittyy suunnattua ajattelua ja tarkastelua. (ii) Ajattelun ja tarkastelun vaiettua hän tulee toiseen dhyanaan: keskittymisestä syntyvään mielihyvään ja iloon, tietoisuuden yhdentymiseen johon ei liity suunnattua ajattelua ja tarkastelua — sisäiseen vakuuttumiseen. (iii) Ilon hälvettyä hän pysyy tyynessä tasapuolisuudessa, tietoisena ja valppaana sekä tietoisena fyysisestä mielihyvästä. Hän tulee kolmanteen dhyanaan, josta Jalot sanovat: 'Tyynenä ja tarkkaavaisena, hänellä on mieluisa asumus.' (iv) Ylitettyään niin mielihyvän kuin kärsimyksenkin — kuten aikaisemmin katosivat ilo ja vastenmielisyys — hän tulee neljanteen dhyanaan: tyyneyden ja valppauden kirkkauteen, jossa ei ole mielihyvää eikä kärsimystä. Tätä on oikea keskittyminen."*

Viimeksi mainitussa "oikeassa keskittymisessä" on kyse harjoituksesta, jossa hiljaa istuen suuntaudutaan mielentilan vakauttamiseen, yleispätevään lakiin, katselemaan karman lakia. Se ei ole pelkkää jalat ristissä zen-mietiskelyä, vaan siinä harjoitetaan keskittymistä Buddhan ja hänen opetuksensa näkemiseen. Keskittymisen seurauksena saadaan viisautta. Se taas luo oikeaa näkemystä. Viisaus on yksi buddhalaisuuden avainsanoista.

"Viisaus" on sydämen toimintaa, jossa asioita tarkastellaan hyvin ja ajatuksella. Samalla tavalla kuin puhtaan peilin näyttäessä kaiken oikein ei tule jäädä peilikuvan vangitsemaksi, asioita pitää tarkastella niin kuin ne todellisuudessa ovat. Viisas tiedostaa, että asioilla ei ole todellista olemusta, ne ovat "tyhjiyttä". Siksi on viisautta, kun mieli ei kiinny mihinkään asioihin. Tällaisen viisauden saavuttanut ihmistä sanotaan buddhaksi.

Buddhaksi päässyt ihminen havaitsee, miten kaikki elävät olennot ovat yhä käsistään ja jaloistaan tietämättömyyden verkkoon sidottuja eivätkä pääse siitä irti. Siksi hän ojentaa auttavan kätensä. Viisaus synnyttää armeliaan sydämen ja siitä alkavat uudestaan buddhalaiset harjoitukset kaikkien elävien olentojen pelastamiseksi. Näin viisauden suuri tunnusmerkki on halu auttaa ihmismassoja valaistukseen. Buddhalaisuus on siis missionäärinen uskonto.

Koska karman oivaltaminen edellyttää oikeaa näkemystä, ilman kahdeksanosaisen tien harjoittamista ei karmaa voi nähdä oikein eikä myöskään ymmärtää Buddhan opetusta. Siksi ilmaisujen ”karman näkeminen”, ”opetuksen näkeminen” ja ”itsensä näkeminen” taustalla on se, että ne voidaan nähdä vain harjoittamalla kahdeksanosaista tietä. Ymmärtämiseen ei riitä siis sanat ja niiden pohtiminen, vasta harjoituksella saavutetaan näkeminen. Siksi vain kahdeksanosaisen tien kautta päästään tuntemaan karma oikein ja tullaan buddhiksi. Buddhaksi päässyt taas jatkaa innokkaasti askeettisuuttaan ja vannoo tekevänsä kaikkensa kaikkien elävien pelastamiseksi jälleensyntymisen kehästä.

Järjen ja valaistuksen uskonto

Niin kuin edellä sanotusta selvinnee, Buddhan opetus perustuu siihen, että tunnustetaan ihmisen järjellisyys. Buddha ei missään vaiheessa luopunut järjestä ja etsi tietä viisauden avulla. Se on syy, miksi buddhalaisuutta kutsutaan järjen, valaistuksen ja viisauden uskonnoksi. Rohkaistakseen oppilaitaan Buddha sanoi näin:

”Sitten munkit, eri keinot valaistuksen saavuttamiseksi ovat epävarmoja. Keskittykää vain sellaiseen sydämenne toimintaan, joka torjuu mielestään väärät tiet ja viljelee oikeata opetusta.”

Edelleen Buddha vertasi maallisia haluja rikkaruohoihin, jotka pois leikkaamisen jälkeen kasvavat heti uudestaan: *”Maalliset halut ovat kuin liekki, joka syttyy heti uudestaan, kun luuli sen jo sammuneen. Niiden hävittämiseksi ei hetkeksikään saa antaa periksi. Voitte saavuttaa voiton vain loppumattomalla pontistelulla ja keskittymällä sydämenne toimintaan, joka torjuu mielestään väärät tiet ja viljelee oikeata opetusta.”*

Sanotaan, että itse Buddhakin jatkoi harjoituksia loppuun asti. Hän kuoli 80 vuoden ikäisenä ruokamyrkytykseen, kun hän söi erään munkin kerjuuvasussa tuomaa ruokaa, jonka uskovaiset olivat uhranneet vainajahengille. Ennen kuolemaansa hän kumartui lähimmän oppilaansa Aanandan puolen ja sanoi, että hänen tietään kuvaa parhaiten opetus:

”Siispä Aanada, pidä itseäsi valaistuna. Luota itseesi. Älä nojaa muihin. Pidä minun opetukseni valonasi, luota opetukseeni, elä turvautumatta muihin.” Eräessä toisessa sutrassa sama asia ilmaistaan näin: ”Ole itse oma turvasi. Älä turvaudu mihinkään muuhun. Kun tutkit ja hallitset itsesi, saavutat turvapaikan, johon ihmisen on vaikea päästä.”

Puhdas buddhalaisuus ei ole kiinnostunut jumaluuksista, koska se keskittyy vain siihen, mikä on järjellisesti käsitettävissä. Vastaavasti Buddhalla ei ollut mitään selkeää sanottavaa kuoleman jälkeisyydestä. Tosin alusta lähtien kansanbuddhalaisuuteen sekoittui monenlaisia hindujumaluuksia ja käsityksiä paratiisista ja helvetistä. Munkit käyttivät uskonnollisia käsitteitä johtaakseen kansan Buddhan opetukseen. Varsin pian se johti kuitenkin siihen, että Buddhaa itseään alettiin palvomaan jumaluutena.

Noin ajanlaskumme alun tienoilla buddhalaisuus jakautui munkkijohtoiseksi hinayama suunnaksi, joka omi Buddhan suullisena perintönä syntyneet sutrat itselleen, ja maallikkojohtoiseen mahajana suunnaksi, joka menetettyään alkuperäiset sutrat alkoi luoda omiaan. Buddhalaista kirjallisuutta on 2500 vuoden aikana syntynyt suunnaton määrä. Kaikkiaan sutria on 11970 rullaa, ja jokaisessa rullassa 100 sutraa.

.MAHAYANA BUDDHALAISUUS JAPANISSA

Intian ja Kiinan kautta

Nykyinen Japanin buddhalaisuus eroaa alkuperäisestä. Se on Intiasta Kiinaan tullutta ja siellä muodostunutta tuontitavara. Se rantautui Japaniin 600 luvun keskivaiheilla. Saavuttuaan siihen sekoittui monimutkaisesti Japanin kansallisaatetta ja kansanuskonnollisuutta sekä teoria ”myöhempien aikojen rapiosta”. Niistä kehittyi Japanin buddhalaisuus.

Intian buddhalaisuudessa ei esiintynyt erilaisia suuntauksia niin kuin Japanissa. Pääryhmittymät Japanissa ovat Tendai, Shingon, Puhtaan maan buddhalaisuus (Joodo), Rinzain zen-koulukunta, Tosi puhtaan maan buddhalaisuus (Joodo Shinshu), Sootoo zen-koulukunta, Nichiren koulukunta, Oobaku, Jishuu, Muuntunut Amida-buddhalaisuus, Hoosoo, Kegon, Ritsu jne. Nämä voidaan jakaa karkeasti kahteen ryhmään: toisessa pelastus tapahtuu omin avuin ja toisessa ulkopuolisen voiman avulla. Kullakin niistä on omat koulunsa ja opetustapansa. Ne eroavat usein niin paljon toisistaan, että joutuu ihmettele-

mään, ovatko ne tosiaan samaa buddhalaisuutta. Kun kristinuskossa Raamattua pidetään ainoana uskon perustana, kukin buddhalaisuus on valinnut sutrien valtavasta joukosta muutamia uskonsa pohjaksi.

Buddhalaisuus jakautui siis suuntauksiin, joissa toisessa usko on ymmärrykseen perustuvaa harjoittamista ja toisessa luottamusta toisen antamaan apuun. Mutta niiden opettaman pelastustien näkökulmasta, edellistä kutsutaan "pyhäksi tieksi" ja jälkimmäistä "puhtaan maan tieksi". "Pyhä tie" noudattaa Buddhan opetusta, silmien avautumista viisaudelle, kahdeksanosaista tietä valaistukseen. Se on "valaistuksen tie", jolla edetään oman voiman varassa. Sitä noudattavat muun muassa Tendai, Shingon, Nichiren, Zenin Rinzai ja Sootoo suunnat. "Puhtaan maan tie" opettaa "pelastusta", joka perustuu ulkopuoliseen voimaan. Sitä kutsutaan myös "Amidan nimen avuksi huutamisen tieksi". Sitä noudattavat muun muassa Puhtaan maan buddhalaisuus eli Joodo ja Tosi puhtaan maan buddhalaisuus eli Joodo Shinshu.

Kuvat ja patsaat

Toisin kuin shintolaisuudessa, jossa ei ole jumalankuvia, japanilainen buddhalainen palvonta tapahtuu Buddhan kuvan tai patsaan äärellä. Erilaisten buddhalaisten patsaiden määrä hämmästyttää Japanissa matkailevaa. Buddhalaisuuden ja shintolaisuuden yhteiselo näkyy esimerkiksi siten, että buddhalaisella temppeleillä saattaa olla shintolaisia vartijajumalia. Buddhalaisuuteen on omaksuttu myös suuri joukko hindujumalia, joiden patasaita palvotaan yhdessä Buddhan kuvien kanssa. Kaikissa buddhalaistempeleissä on patsaita, mutta niitä voi olla lähes missä vain teiden ja polkujen varrella.

Kirsikan kukan maa

Japania nimitetään usein "kirsikankukan maaksi", vaikka maan kansalliskukka onkin krysanteemi. Kirsikankukalla on maan kulttuurissa hyvin syvä symbolinen merkitys. Lukemattomia kertoja kuulee japanilaisten toistavan ilmaisua: "Ihmiselämä on kuin kirsikan kukka."

Ensi kertaa ilmaisun kuultuani nousin mielessäni kapinaan, niin kuin ehkä suomaiskansalliseen reagoimistapaan kuuluukin. Suomalaisethan ottavat perinnäisesti uuden asian vastaan siten, että he ensin torjuvat sen, mutta myöhemmin ajateltuaan saattavat sitten hyväksyä ainakin osan kuulemastaan totuutena. Japanilainen tapa reagoida on lähes päinvastainen. Kaikki uusi otetaan nyökytellen vastaan, mutta myöhemmin sopivan harkinnan jälkeen tai asiaan liittyneen tunnelatauksen haihduttua saatetaan hylätä asia tai osia siitä. Lopputuloksen kannalta suomalaisella ja japanilaisella reagoitavalla ei ole suurta eroa, mutta länsimaiset ihmiset tekevät erittäin helposti väärä johtopäätöksiä japanilaisten tavasta ottaa uusia asioita vastaan.

Ajattelin siis: "Elämä ei totisesti ole niin kaunista kuin kirsikan kukka!" Mutta itse asiassa olin ymmärtänyt sanonnan väärin. Japanilainen ei tarkoita, että elämä olisi niin kaunista kuin *sakuran* kukinto. Kun ensi kertaa näin, miten kirsikkapuu kukkii vain viikon verran ja ensimmäisessä kevätsateessa kaikki terälehdet karisevat pois, tajusin, mistä oli kysymys. Kirsikkapuu puhuu elämän hetkellisyydestä ja katoavaisuudesta. Se on ohi pienen hetken kuluttua eikä mitään jää siitä jäljelle.

Sanonta on osoitus japanilaisen kulttuurin eräästä merkittävästä pilarista. Se on tiedostettu kuoleman pelko. Kuolemanpelko sinänsä on yleisinhimillistä. Kaikki ihmiset kaikissa uskonnoissa ja kaikissa kulttuureissa pelkäävät kuolemaa samasta syystä. Tuntematon, jonka takana aavistellaan omantunnon vaatimaa tuomiota ja rangaistusta, pelottaa. Ajatus omasta kuolemasta on siksi yhtä vastenmielinen suomalaiselle ja japanilaiselle. Mutta ero heidän välillään on siinä, että kun molemmat pyrkivät torjumaan kuoleman mielestään, suomalainen onnistuu siinä suhteellisen hyvin, mutta japanilainen ei. Suomalainen kyllä tietää kuolevansa, mutta ei usko omaan kuolemaansa. Toisin sanoen hän torjuu kuoleman ajatuksen tiedostamattomaan ja yrittää vakuuttaa itselleen, että asia ei ole hänelle ajankohtainen ainakaan lähimmän 50 vuoden aikana. Japanilainen tekisi täsmälleen samalla tavalla, mutta ei kykene neljästä syystä.

Rajut luonnon voimat

Ensimmäiset kolme ovat ulkoisia syitä. Vuosittain Japanin ylitse pyyhkii 3-5 pyörremyrskyä eli taifuunia, joissa tuulen nopeus saattaa nousta 200 km tunnissa ja muutamassa päivässä saattaa satanut jopa 1-2 metriä vettä. Yhtä voimakasta taifuunia kohti maanvyöryissä ja tulvissa kuolee 30-100 henkeä.

Toimivat tulivuoret eräiden suurkaupunkien kupeessa muistuttavat jatkuvasti elämän uhanalaisuudesta. Suurimman uhan muodostavat kuitenkin maanjäristykset. Tokion alueella on toistunut 70-100 vuoden välein suurmaanjäristys, jossa viimeksi vuonna 1923 kuoli 148.000 henkeä lähinnä tulipaloissa. Pienempiä maanjäristyksiä esiintyy alueesta riippuen kerran pari kuukaudessa. Koskaan talon alkaessa heilua ei voi tietää, onko kyseessä pieni vai suuri järistys. Kuolemanpelon voi unohtaa, mutta korkeintaan kuukaudeksi kerrallaan.

Kuoleman uskonto

Kun shintolaisuus keskittyy elämään liittyviin asioihin, japanilainen kansanbuddhalaisuus on lähes yksinomaan kuoleman uskonto. Värikkäiden ja kauniiden shinto-temppelein vastakohtana buddhalaiset temppeilit muistuttavat väreiltäänkin kuolemasta. Lisäksi mustat ja kalliisti kullalla koristetut buddhalaiset kotialttarit, kaapit, joissa vainajahenkien katsotaan asustavan, vaativat joka aamu ja ilta hoitoa. Vainajahengille on uhrattava uutta keitettyä riisiä ja vihreätä teetä joka aamu. Aamuin ja illoin vainajahenkiä on lisäksi rukoiltava. Lisäksi hautausmailla on käytävä kevään, kesän ja syksyn juhlilla rukoilemassa ja uuraamassa. Näin buddhalaisuus muodostaa päivittäisen muistutuksen kuolemasta samalla, kun se pyrkii omalla tavallaan hämärtämään kuoleman rajaa. Kuolleiden henget jäävät suhteeseen elävien maahan ja niiden kanssa ollaan kosketuksessa.

Kun joku on kuollut, kutsutaan buddhalainen pappi hoitamaan hautajaiset. Vainajahengen tila on varsinkin 49 ensimmäisen päivän aikana hyvin rauhaton ja se vaatii erityisen paljon palvontaa. Mutta sen jälkeenkin säännöllisin väliajoin koko suvun on kokoonnuttava *hooji* nimisiin palvontaseremonioihin normaalin päivittäisen palvonnan lisäksi. Vainajahenki joutuu käymään läpi monien vuosien tuskallisen tien, buddhalaisen kiirastulen, siihen asti, että hän lopulta keskimäärin 50 vuoden kuluttua (eri buddhalaisissa ryhmittymissä aika vaihtelee 30 ja 50 vuoden välillä) vapautuu tuskasta ja sulautuu esi-isien henkiin. Tuskastaan vapautuneen vainajahengen voidaan siis katsoa siinä vaiheessa pääsevän buddhalaiseen paratiisiin tai yhtä hyvin muuttuvan shinto-hengeksi.

Buddhalainen kiirastuli

Kuoleman jälkeisen tuskan määrä riippuu siitä, kuinka hyvää tai huonoa elämää ihminen on viettänyt eläessään. Jotkut harvat voivat jo eläessään muuttua buddhiksi ja välttävät kiirastulen samoin kuin sodassa kaatuneet sotilaat. Ns. kamikaze-lentäjille oli emotionaalisesti erittäin palkitsevaa tietoa siitä, että kuolema keisarin ja maan puolesta varmisti heille suoran pääsyn shinto-hengeksi ilman tuskallista buddhalaista välivaihetta.

Häpeä vai syyllisyys

Kuoleman jälkeisen tuskan taustalla on japanilaisen omantunnon toiminta. Japanin kulttuuria on luonnehdittu häpeäkulttuuriksi länsimaisen syyllisyyskulttuurin vastapainoksi. Tämä amerikkalaisen *Ruth Benedict* nimisen antropologin teoria on ajat sitten osoitettu vääräksi, mutta se elää erittäin sitkeästi oppikirjoissa. Häpeä ja syyllisyys ovat saman asian eri puolia eikä toista ole ilman toista. Japanilainen kulttuuri kieltämättä ilmaisee häpeän puolta enemmän kuin syyllisyyttä, mutta syyllisyyden sovittaminen on erittäin vahva käytevoima koko japanilaisessa vainajahenkien palvonnassa.

Apu jälkeen jääviltä

Vainajahenget joutuvat siis kärsimään syyllisyytensä vuoksi kuoleman jälkeen keskimäärin elämän pituisen ajan. Jälkeen jäävät voivat kuitenkin rukouksillaan lohduttaa ja uhreillaan vahvistaa henkiä, niin että ne selviävät lopulta vapaaksi kärsimyksistään. Jos vainajahenkien palvonta laiminlyödään, henget eivät ehkä koskaan pääse rauhaan. Niistä voi tulla rauhattomia eli pahoja henkiä. Näin laiminlyödyt vainajahenget voivat kostaa saamansa kohtelun sukulaisilleen aiheuttamalla heille sairautta, onnettomuuksia ja jopa kuolemaa.

Kaimyoo

Vainajahengen osaa kuolemanjälkeisyydessä voidaan helpottaa myös hautajaisten yhteydessä ostamalla buddhalaisesta temppeleistä heille uusi nimi *kaimyoo*. Mitä kalliimpi nimi, sitä paremmat olot vainajalla on kuoleman jälkeen. Japanilaiset ovat valmiit maksamaan tuhansia jopa kymmeniä tuhansia euroja rakkaidensa tilan helpottamiseen.

Alun perin ajattelu lähti liikkeelle siitä, että jokaisen tuli eläessään viettää aikaa buddhalaisissa temppeleissä uskonnollisia harjoituksia suorittaen. Tietty jakso vastasi tiettyä kohoavaa asemaa buddhalaisen "pyhyden" hierarkiassa. Kun maalliset työt estivät ihmisiä tekemästä tätä, he saattoivat palkata jonkun toisen suorittamaan tarvittavat uskonnolliset harjoitukset heidän sijastaan. Lopulta kehitys vei siihen, että riitti, kun summan maksoi suoraan temppeleille. Näin buddhalaisuudesta tuli hautajaismenojen suorittamisen uskonto. Samalla siitä muodostui temppeleille varsin kukoistava taloudellinen järjestelmä.

Vainajien palveluksen motiiveja

Vainajahenkien palvelusta ylläpitää rakkaus omaisia ja sukulaisia kohtaan. Heille halutaan tehdä palveluksia kuoleman jälkeen. Samalla voidaan myös yrittää sovittaa syyllisyyttä, jota vainajien suhteensa on heidän eläessään päässyt syntymään. Pelko vainajahenkien laiminlyönnistä aiheutuvasta kostosta on niin todellinen, että ensimmäisiä kysymyksiä, jonka elämässään vaikeuksiin joutunut yleensä tekee, kuuluu: "Minkähän vainajahengen palveluksen olen laiminlyönyt?" Vastausta mennään sitten kysymään temppeleistä, joista näyttää aina myös löytyvän vastaus kysymykseen. Kenelläkään japanilaisella ei ole siis varaa jättää vainajahenkien palvelusta hoitamatta. Jos se ei jostain käytännöllisestä syystä mitenkään onnistu, niin temppelet antavat jälleen sopivaa maksua vastaan apuaan hoitamalla palvelun maksajan sijasta.

Vainajahenkien palvelusta liittyy perheen jäsenet tiukasti perheeseen. Jos joku perheen jäsenistä kieltäytyy esi-isien henkien palveluksesta, hän käytännössä sanoutuu irti omasta perheestään. Ongelma on kristityiksi tulleille todellinen ja kipeä, koska he eivät haluaisi hylätä perheitään, mutta eivät voi myöskään osallistua palvelusmenoihin. Nehän edustavat epäjumalanpalvelusta.

Vastaus kuoleman ongelmaan

Lähetystyössä idän kulttuureissa joudutaankin panostamaan erittäin paljon kuoleman kysymykseen. Mutta juuri siihen kristillinen evankeliumi antaa kaksitahoisen vastauksen. Toisaalta se kertoo, että Jeesus Kristus kanto Golgatan ristillä kaikkien ihmisten syntien rangaistuksen loppuun asti, niin ettei yhdenkään, joka turvaa häneen, tarvitse kuoleman jälkeen kärsiä, vaan saa iankaikkisen elämän, onnen ja autuuden. Toisaalta Jeesuksen ylösnousemus on vastaus itse kuoleman ongelmaan. Evankeliumi ei ole vain opetusta kuoleman jälkeisestä tilasta, vaan voitto itse kuolemasta. Kuolema on jo kukistettu eikä sillä ole Herran oman yli enää mitään lopullista valtaa.

Syyllisyyden nimet

Eräät Japanin ns. uususkonnoista pyrkivät käsittelemään syyllisyyden ongelmaa jo täällä ajassa. Tyypillinen tässä suhteessa on shintolaistyyppinen Tenrikyo. Vaikka se shinto-taustastaan käsin kieltääkin ihmisen syntisyyden ja uskoo ihmisen pohjimmaiseen hyvyyteen, se joutuu kuitenkin tunnustamaan, että ihmisen sydämen päälle kertyy synnin pölyä. Tietyllä rituaaleilla ja puhdistamalla uskonnon päätemppelein latioita uskonnon kannattajat toivovat pääsevänsä vapaaksi tästä pölystä. Syyllisyydelle voidaan siis antaa monenlaisia nimiä, mutta todellista vastausta ei löydy kuin Jeesuksen uhrilla hankitussa syntien anteeksi saamisessa ja ihmisen paluussa itse elämän lähteen luo.

.MIKKYOO

Shamanismin pohjavirta

Shinto ja buddhalaisuus muodostavat Japanin ns. seremoniauskonnot, mutta niiden voimanlähteenä toimii mikkyoo niminen uskonto. Mikkyoo on tyypillistä shamanismia, mutta se liittyy saumattomasti seremoniauskonnollisuuteen. Osa shinto- ja buddhalaispapeista toimii samalla shamaaneina tai meedioina. Lisäksi on erittäin suuri määrä muita shamaaneja, jotka esiintyvät monenlaisilla nimikkeillä. Tyypillisiä ovat ennustajat, henkiparantajat ja ns. rukoilijat.

Japanin uususkonnollisuuden nousu

Koko sodanjälkeinen aika aina vuoteen 1995 asti muodosti Japanissa voimakkaan uususkontojen leviämisvaiheen. 1980-luvun keskivaiheilta maahan levisi useita meedio-shamaanin johtamaa uususkontoa. Ehkä nopeimmin levisi Koofuku no kagaku (Onnen tiede) niminen uskonto, jolla oli 1989 noin 15.000 kannattajaa, 1991 jo 1,5 miljoonaa ja 1993 jopa 5 miljoonaa. Uususkontojen johtajat saatta-

vat saada ilmoituksia esimerkiksi Buddhan, Kristuksen, Muhammedin tunnettujen maailmanuskontojen perustajien hengiltä ja rakentavat niistä oman synkretistisen uuden oppinsa.

Äidin hengen rakkaus

Japanin uususkonnoissa tapahtuu jatkuvasti hämmästyttäviä määriä parantumishmeitä, kielilläpuhumista, tulevaisuuden ennustusta ja lukematon määrä muita selittämättömiä ilmiöitä. Pari esimerkkiä ilmiöistä kertoo jotain niiden luonteesta:

Eräs ystävänäi Naruton kaupungista alkoi jutella kokemuksiaan. Hän oli rakastunut ja aikeissa mennä naimisiin. Hän oli kouluvuosinaan käynyt jonkin verran kirkossa ja oli jopa saanut kristillisen kasteenkin, mutta oli sittemmin luopunut kristinuskosta vakuuttaen, ettei koskaan mihinkään muuhunkaan uskontoon liittyisi. Nyt hän oli kuitenkin alkanut osallistumaan erään japanilaisen ns. uus-uuskonnon palvontamenoihin ja kokouksiin, koska hänen morsiamensa sattui kuulumaan sellaiseen. Joitakin viikkoja myöhemmin hän itse oli kokenut syvän uskonnollisen kokemuksen ja oli itsekin liittynyt kyseiseen uskontoon. Hän kuvaili kokemaansa seuraavaan tapaan:

"Aina silloin kun sukulaiset olivat saapuneet elokuussa vuotuisen vainajahenkien juhlaan ja kun siinä yhteydessä oli kokoonnuttu buddhalaisen kotialttarin ääreen uhraamaan, suitsuttamaan ja rukoilemaan edesmenneitten vainajien sieluja, olin tietysti ottanut osaa näihin menoihin, niin kuin jokaisen hyvän ja perhettään tärkeänä pitävän japanilaisen tuki tulee tehdäkin. Mutta mitään sen kummempaa nuo toimitukset eivät olleet minulle koskaan merkinneet. Mutta kun kuulin morsiameni uskonnossa korostettavan esi-isien palvonnan tärkeyttä, niin ajattelin, että toella pitkästä ajasta, niin itse asiassa ensi kerran lähes vuosikymmeneen, voisin ihan omasta aloitteestani rukoilla kotialttarin ääressä. Avasin alttarikaapin ovet, sytytin kynttilät ja suitsuketta, ja aloin rukoilla äitini henkeä, äitini, josta en muista mitään, koska hän kuoli minun ollessani aivan pieni. Silloin se tapahtui. Ikään kuin lämmin voimavirta olisi käynyt kehoni läpi pääläestä aina kantapäihin asti. Kyyneleet alkoivat valua silmistäni, minun tuli tavattoman hyvä olo ja sieluni sisimmässä aloin tuntea, kuinka syvästi edesmennyt äitini oli minua rakastanut."

Parantajashamaani

Eräs munuaissairaudesta kärsinyt rouva kysyi minulta, olisiko hänen viisasta mennä erään ns. yliluonnollisin voimin ihmisiä hoitavan parantajan luokse, kun lääkärit eivät häntä kykene auttamaan. Kun tiesin yhtä ja toista kyseisestä parantajasta ja ylipäänsä parantajashamaaneista, varoitin häntä menemästä. Hän meni siitä huolimatta. Ensimmäisellä käynnillä parantui kertaheitolla hänen likinäköisyytensä, mikä tietysti rohkaisi häntä jatkamaan käyntejään. Ne eivät kuitenkaan hänen tapauksessaan johtaneet hänen toivomaansa tulokseen, koska shamaanin mielestä rouva ei maksanut hänelle riittävän hyvin.

Pelastuneen shamaanin todistus

Eräessä kongressissa kuuntelin, miten eräs Okinawalta kotoisin oleva 60 -vuotias entinen shamaani, jota nimitetään siellä *yutaksi*, kertoi omista kokemuksistaan. Henki, joka oli asettunut häneen asumaan, sai aikaan monenlaista sellaista, mikä antoi hänelle mainetta, mutta ajan mittaan hän huomasi joutuneensa sen täydelliseen orjuuteen. Keskellä yötä se usein herätti hänet ja antoi hänelle moninaisia tehtäviä ja määräyksiä. Hänen oli pakko niitä noudattaa, mennä hautausmaalle uhraamaan jne. Lopulta hän uupui sen alle perin juurin ja alkoi eri uskonnoista kysellä, voisiko hän päästä vapaaksi hänessä asuvasta ja häntä orjuuttavasta shinto-hengestä, niin kuin hän asia silloin tulkitsi. Eräs Sooka Gakkai nimisen buddhalaisen uususkonnon edustaja vastasi hänelle: "Meillä ei kyllä pääse hengestä vapaaksi, mutta ehkäpä kristinuskossa." Hän otti vihjeestä vaarin, meni kristilliseen kirkkoon ja pyysi apua. Hän sai kuulla evankeliumin synnin, kuoleman ja pimeyden vallan voittaneesta Jeesuksesta. Hänen puolestaan rukoiltiin ja henki lähti hänestä. Hän menetti kyllä kaikki yliluonnolliset kykynsä parantaa ja ennustaa, mutta kuvasi uutta vapauttaan riemullisin sanoin. Muutos hänessä oli niin rajua, että lyhyessä ajassa noin 50 hänen sukunsa jäsentä tuli saman Jeesuksen luo kuin hänkin.

Shamanismin suosion salaisuus

Mikä on sitten pohjimmainen syy siihen, että shamanismi on aina ollut suosittua ja on nousussa myös Suomessa. Luulen, että asiaan antaa valoa se, mitä eräs entinen buddhalainen nunna **Keiko Fujii** kertoi kristityksi tulonsa jälkeen. Hän oli lukiossa ollessaan päässyt tutustumaan sekä kristinuskoon että buddhalaisuuteen ja joutui tekemään valinnan näiden väliltä. Valinta ei ollut vaikea. Ilman muuta hän valitsi buddhalaisuuden. Ja miksikö? Kristinuskon olisi merkinnyt nyt ikuista alamaisuutta ja Jumalan palvelijaksi suostumista, mutta sen sijaan buddhalaisuus lupasi sellaista ikuista tietoa, jolla saattoi saada koko

maailmankaikkeuden salaisuudet omaan hallintaansa. Eli muutettavat muuttaen: Ihminen on ylpeydessään aina halukkaampi hallitsemaan kuin hallittavaksi, vaikka se lopulta merkitsisikin täydellistä vapauden menetystä.

Ristin sanoman vapauttava voima

Kristillinen lähetystyö kohtaa shamanismissa sellaisen voimakentän, että siihen ei valistustoiminta tai pinnallinen tieteisusko pure. Shamanismin on historiassa voittanut ja tänäänkin voittaa vain Raamattuun lujasti perustuva kristillisuus, joka elää Jumalan voimasta. Jumalan voima taas on sanoma ristiinnaulitusta ja ylösnousseesta Kristuksesta. Tämä evankeliumi murtaa pimeyden voimat.

.JAPANILAISEN KÄSITYS KUOLEMASTA Masanori Katsumoto

Buddhalainen vaikutus

Japanilaisen käsitys elämästä ja kuolemasta on saanut erittäin voimakkaita vaikutteita buddhalaisuudesta. Lähes kaikki hautajaiset maassa tapahtuvat buddhalaisin menoin. Mutta kysymykseen buddhalaisuuden opetuksesta elämästä ja kuolemasta ei helposti saa selkeää vastausta.

Buddhalaisuuden historia ulottuu 2500 vuoden päähän. Sen perustaja Gautama Buddha ei pitänyt kuolemaa ihmiselämän loppuna vaan valaistusta eli buddhalaista pelastusta tavoittelevan ihmisen siirtymisenä uuteen vaiheeseen. Siksi hautajaiset eivät merkinneet hänelle paljontaan ja muodot olivat yksinkertaiset. Hän oli pikemminkin kiinnostunut siitä, miten ihminen elämänsä aikana eli ja miten hän jatkuvasti pyrki vapautumaan jälleensyntymisten ja kärsimysten kierteestä. Mutta pikku hiljaa buddhalaisuuden painopiste alkoi siirtyä elämäntavasta kuolemaan ja hautajaisiin. Kun buddhalaisuus levisi Kiinan kautta Japaniin 650 -luvulla, sen painopiste oli jo kokonaan siirtynyt ihmisen oman elämän ja kuoleman kysymyksestä siihen, miten edesmenneitten perheenjäsenten vainajahenkiä palveltaisiin oikein.

Pää haarat Japanissa

Tänä päivänä buddhalaisuuden piirissä esiintyy karkeasti ottaen kolme erilaista käsitystä elämästä ja kuolemasta. Zen-buddhalaisuus haluaa Gautama Buddhan tavoin keskittyä tähän käsillä olevaan elämään ja vaikenee hyvin pitkälle kuolemanjälkeisyydestä.

Lotus-sutraan keskittyvän buddhalaisuuden tuntomerkinä on pyrkiä saavuttamaan "valaistus" eli buddhaksi tuleminen nyt elämän aikana, jotta kuoleman jälkeen voisi elää ikuisesti buddhana.

Puhtaan maan buddhalaisuus taas lähtee liikkeelle siitä, että nykyiseen elämään sisältyy niin paljon kärsimystä ja harhaa, että vasta tulevassa elämässä uskonnollisin harjoituksin voidaan päästä buddhiksi.

Kuolema on luonnollinen

Japanilainen ei juuri kysele, minkä näistä buddhalaisuuden muodoista hän valitsisi itselleen. Sen sanelee käytännössä perhe, johon hän on sattunut syntymään. Tosiasiassa hänen käytöstään ohjailevat erilaisten uskonnollisten rituaalien noudattaminen ja ajattelutapa, joka juontaa juurensa buddhalaisuuden tuloa edeltäneeseen vanhaan esi-isien henkien palvontaan.

Elävät ja kuolleet yhteydessä keskenään

Alun perin japanilaiset ajattelivat, että tämä maailma ja kuoleman jälkeisyys liittyvät toisiinsa. Toisten mielestä ne muodostivat kaksi toisiaan muistuttavaa maailmaa, toisten mielestä kaksi täysin erilaista maailmaa. Ratkaisevaa oli kuitenkin, että molemmat liittyivät läheisesti toisiinsa. Näin ollen kuolemaa pidettiin luonnollisena asiana. Ajatus kuolemasta synnin rangaistuksena ei ollut vakiintunut. Siksi uuden vuoden ja kesän obon-juhlien aikana esi-isien henget saapuivat koteihinsa, missä heitä palveltiin uhrein ja juhlamenoin. Juhlien päätteeksi ne saatettiin takaisin asumuksilleen vuorille ja merelle.

Vanha elää buddhalaisuuden sisällä

Vaikka buddhalaisuus levisikin Japaniin, ajatus elävien ja kuolleiden jatkuvasta vuorovaikutuksesta, keskinäisestä avunannosta ja siihen liittyvät palvontamenot jäivät elämään sen keskellä. Buddhalaisuus liitti kyllä japanilaisen kuvaan elämästä ja kuolemasta karman lain, käsityksen siitä, että edellisen elä-

män hyvät ja pahat teot vaikuttavat nykyiseen, käsityksen siitä, että kaikki ihmisen ponnistelu on pohjimmiltaan harhaa, ja opetuksen kaiken olevaisuuden harmonisesta ykseydestä. Samalla buddhalaisuus avasi palvontaritualeillaan tien, jolla sen sisään voitiin vaivatta sisällyttää vanha esi-isien henkien palvonta.

"Kuolema on synnin palkka"

Raamatun liittää kuoleman syntiin. Synti tuotti kuoleman seurauksenaan. Vanha japanilainen uskonnollisuus selitti siis kuoleman luonnolliseksi asiaksi, mutta toisaalta myös buddhalaisuus sisällyttää sen yhdeksi kärsimyksen lähteeksi yhdessä elämän, vanhenemisen ja sairauden ohella. Tässä kohden ero on siis suuri.

"Kuten synti tuli maailmaan yhden ihmisen kautta ja synnin mukana kuolema, niin kuolema on tullut kaikkien ihmisten osaksi." (Room. 5:12)

Raamatun kuvaamaa elämää ei siis voida mitenkään saavuttaa, ellei kuoleman palkkanaan tuottavaan synnin todellisuuteen löydetä ratkaisua. Ilman ratkaisua syntikysymykseen kukaan ei voi elää onnellisena eikä rauha sydämessään. Mutta toisaalta ihmisen on mahdotonta elää tekemättä syntiä. Miten sitten on mahdollista päästä elämään, joka ei päättyisi Jumalan tuomiona tulevaan kuolemaan?

Jeesuksen risti ja ylösnousemus

Tässä on syy, miksi Jumala lähetti Jeesuksen Kristuksen. Jumala antaa syntimme anteeksi Herran Jeesuksen Kristuksen sijaisenaamme kärsimän ristinkuoleman tähden. Hän todisti sen herättämällä Jeesuksen kuolleista. Jeesus sanoi: *"Minä olen ylösnousemus ja elämä. Joka uskoo minuun, elää, vaikka olisi kuollut."* (Joh. 11:25) Jos elämämme päättyy kuolemaan, anteeksiantamuksella ei ole mitään muuta merkitystä kuin antaa jonkinlaista helpotusta elämään. Ylösnousemuksen tähden syntien anteeksiantamus on varma ja me pääsemme tämän elämän jälkeen osalliseksi Jumalan luona hänen valtakunnassaan ikuisesta ylösnousemuselämästä. Jumalan valtakunnassa saamme elää meille valmistetussa uudessa ylösnousemusruumiissa.

Suunta vainajahenkiin vai Jumalaan

Vanha japanilainen uskonnollisuus samoin kuin buddhalaisuus lähtevät liikkeelle kysymyksestä, miksi ihmisen on pakko kuolla. Ne suuntautuvat sitten elämän laadun parantamiseen ja elämään yhdessä esi-isien henkien ja buddhalaisten vainajahenkien kanssa. Mutta me kristityt suuntaamme mieleemme Jumalaan ja kiitämme häntä, joka aikanaan huolehti meidän esi-isistämmekin ja on nyt antanut meille elämän. Saamme arkielämän keskellä maistaa Jumala läsnäoloa kanssamme. Saamme kiittää Jumalaa siitä, elämästä, jonka hän on meille antanut, ja kasvaa hänen tuntemisessaan.

.AIKAMME YLEISUSKONTO Maria-Kaarina Marttila

Raamatun tuntemus eurooppalaisessa kulttuurissa heikkenee ja sen myötä erilaiset muut totuudet ja uskonnot nousevat täyttämään arvotyhjiyttä. Seurakunnissa on messun rinnalla joogaryhmiä viikolla ja joissakin rukoillaan yhdessä eri uskontojen tekstejä lukien. Tavoitteena on kehittyä kohti uskontojen yhteensulautumista.

Kirjassaan Jeesus ja muut jumalat (Perussanoma 2016) **Ravi Zacharias** kirjoittaa maailman uskonnoista ja niiden johtajista. Uskontoihin kuuluu tarkkoja elämänohjeita: Zarathustran puoleen ei käännyttä vaan häntä kuunnellaan. Buddha ei ole pelastaja, vaan hänen löytämänsä neljä jaloa totuutta opastavat totuuden etsijää. Muhammed ei muuta sisintäsi, vaan Koraanin kauneus taivuttaa sinut puolelleen.

Pintaa raaputtamalla huomaamme, että aikamme yleisuskonto on buddhalaisuus. Se määrittelee itsensä myötätuntoa ja hyvää elämää korostavaksi elämäntavaksi, jossa ei ole jumalaa ja jonka harjoittaja ei kuulu mihinkään uskontoon, vaan suvaitsee kaikki totuudet. Juuri buddhalaisuus on uskonnoista monimutkaisin. Neljä totuutta kärsimyksestä ja sen lakkaamisesta ovat vain esipuhe, jonka jälkeen siirytään kahdeksanosaiselle polulle, joka päättyy kärsimyksestä vapautumiseen ja maailmankaikkeuden ykseyteen yhtymiseen. Ennen sitä harjoitetaan tuhansia tunteja tietoisuusharjoituksia ja pyritään nou-

dattamaan arkisessa elämässä tarkkoja sääntöjä koskien ruokavaliota, kehon ja mielen hallintaa ja eettisiä valintoja.

Asuin lähes kymmenen vuotta buddhalaisessa maassa ja tapasin siellä teurastajan. Hän kertoi, että eläimen lihan syöminen tuo ihmiselle raskauttavaa karmaa, josta voi kuitenkin hyvillä keinoilla päästä eroon, mutta eläinten teurastaminen on vienyt hänet kaiken toivon ulkopuolelle. Hänellä ei ole enää mitään mahdollisuutta edes kaikki vuorokauden tunnit meditoiden tai omastaan jakaen päästä eroon taa-kasta, jota hän kantaa ammattinsa vuoksi.

Buddhalaisuus on uskonto, jossa etiikka eli oikein eläminen on kaiken keskuksessa. Tämän perinteen yleisessä anteeksipyyntörukouksessa anotaan vapautusta neljästä surun tasosta, kolmesta viitsauksesta, kahdeksasta väärästä tilanteesta, viidestä vihollisesta, neljästä heikkoudesta, viidestä vastoinkäymisestä ja ”anna minun pian saavuttaa polku, täyttymys ja nirvanan jalo laki”. Vilpittömin etsijä saattaa elää moraalisesti näillä ohjeilla, mutta opetus itsessään ei saa aikaan muutosta etsijässä. Hän katsoo li-kaisin kasvoin peiliin, joka on opetus, mutta peili ei pese hänen kasvojaan.

Jeesuskin opetti ja julisti sanomaansa. Hän sanoi tullessaan todistamaan totuuden puolesta. Mutta ennen kaikkea hän itse on totuus, jota hän julisti. Hänessä on jumaluus ruumiillistunut koko täyteydes-sään. Hän ei vain osoittanut oikeaa tietä, vaan sanoi olevansa tuo tie. Hän on ainoa tie. Hän pesi ope-tuslastensa jalat ja pesee sen kasvot, joka katsoo hänen opetustensa peiliin. Hän kutsui ristillä riippues-saan häneen turvautuneen ryövärin mukaansa paratiisiin, vaikka ryöväri ei ehtinyt elämässään toteut-taa yhtäkään Jeesuksen eettistä opetusta. Jeesus sanoo itsestään: ”Minä olen hyvä paimen, joka etsii kadonneen. Minä olen ylösnousemus ja elämä. Minä olen se, joka olen.”

.MINDFULNESS - länsimaalaisille jalostettua buddhalaista meditaatiota Maria-Kaarina Marttila

Mindfulness eli tietoinen läsnäolo tai sen harjoittelu on tullut osaksi arkipäiväämme. Yhdysvalloissa pu-hutaan jo tietoisuuden vallankumouksesta. Time-lehti julkaisi vuonna 2014 numeron otsikolla The Mind-ful Revolution, joka esitteli mindfulnessin perusidean ja miten sitä käytetään Yhdysvalloissa lähes kaikil-la elämänalueilla hoitokeinona stressinhallinnassa, mielenterveyden ylläpitämisessä ja kivun lievityk-sessä. Työpaikoilla ja kouluissa ohjatut mindfulness-harjoitukset ovat tulleet tavaksi pitää taukoja ja pa-rantaa keskittymistä.

Suomessa mindfulness on vähitellen levinnyt psykologien, liikunnanohjaajien, terveydenhuollon ammat-tilaisten ja eri alojen opettajien keskuudessa. Mistä siinä on kyse?

Osallistuin itse vastikään täydennyskoulutukseen suomalaisessa korkeakoulussa ja lähijakson aluksi kyseisen korkeakoulun lehtori ohjasi meidät opiskelijat mindfulness-harjoitukseen, jonka tavoit-teena oli hallita kiireen tuntua, laittaa sivuun mielessä pyörivät työtehtävät ja helpottaa keskittymistä lä-hijakson aiheeseen. Istuimme silmät kiinni, kuuntelimme hengitystämme vartin ajan ja sitten saimme ohjeeksi poimia mielestämme kaikki tekemättömät työt ja mieltä raskauttavat tapahtumat ja laittaa ne pieneen veneeseen. Mielikuvaharjoituksena vene laskettiin sitten jokeen, joka vei kaikki nämä tietoi-suuttamme häiritsevät tekijät kauas pois kohti valtamerta.

Mitä mindfulness on?

Mindfulness-ideologiaa voidaan arvioida eri näkökulmista alkaen arkisesta rentoutusharjoituksesta, jat-kaen terapiamuotoon tai psykologiseen näkökulmaan ja päätyen sen välittämään ihmiskäsitykseen ja maailmankuvaan. Hyväksyvän tietoisien läsnäolon menetelmä (mindfulness) on omaksuttu osaksi kog-nitiivista psykoterapiaa. Sillä tarkoitetaan, että ihminen on läsnä nykyhetkessä, suuntaa tarkkaavaisuu-tensa käsillä olevaan hetkeen hyväksyvällä tavalla, seuraa itseään, tuntemuksiaan ja ympäristöään ar-vottamatta eli suhtautuen myötätuntoisesta siihen, mitä havaitsee tai tuntee. Tässä terapiasuuntaukses-sa tietoinen läsnäolo mielletään asennoitumiseksi ja taidoksi, jota harjoitellaan päivittäin. Läsnäolon saavuttamisen ja tarkkaavuuden suuntaamisen apuna käytetään hengitystä, aistihavaintoja ja kehon ja mielen tapahtumien seuraamista. Kognitiivisen psykoterapian piirissä tiedostetaan mindfulness-harjoi-

tusten buddhalaiset juuret, mutta vaikuttaa siltä, että ei tiedosteta sitä ihmiskäsitystä, jonka tämä meditaatiotraditio tuo mukanaan.

Lähestyn seuraavassa aihetta teologina, joka on asunut ja työskennellyt lähes kymmenen vuotta Aasiassa, tarkemmin sanottuna Mongoliassa, joka on buddhalaisuuden ja erityisesti Tiibetin buddhalaisuuden sydänmaita.

Mindfulness lupaa kaikkea tarpeellista

Mindfulness on kasvattanut suosiotaan länsimaissa. Se lupaa kaikkea, mitä nykyajan ihminen kaipaa. Arkipäivämme on hyvin kuormittavaa. Kireät aikataulut, suorituspaineeet, jatkuva uudistumisen vaatimus, etenemisen mahdollisuuksien metsästäminen, perheen tai omaisen hoidon sovittaminen työelämän vaatimuksiin, mutkistuneet ihmissuhteet ja oman imagon luominen sosiaalisessa mediassa ovat monen ihmisen todellisuutta. Tähän oravanpyörään etsimme jotakin, jossa minulta ei vaadita mitään. Kaipaamme lepoa. Nykyajan ihmisen on vaikea rauhoittua olemaan hiljaa yksikseen. Mindfulness on tullut tähän tarpeeseen, sillä se antaa valmiin kaavan, miten olla hiljaa yksikseen. Se ruokkii ihmisen tarvetta hallita kaikkea, myös itseään.

Jon Kabat-Zinnin nimi yhdistetään monissa artikkeleissa mindfulnessin varhaisimpiin muotoihin. Hän on yhdysvaltalainen mikrobiologi, joka perusti vuonna 1979 keskuksen nimeltä Center for Mindfulness in Medicine, Health Care and Society. Kabat-Zinn esitteli mindfulness-based-stress-reduction-menetelmän, joka on meditaation ja hatha-joogan yhdistelmä. Tavoitteena on auttaa henkilöitä stressin, kivun ja sairauksien kestämisessä päivittäisillä noin puolen tunnin harjoituksilla, joihin kuuluvat tietyt asennot, hengitystekniikat ja keskittyminen tietoisuuden tiloihin ja ruumiin aistimuksiin.

Monet buddhalaiset itse tunnistavat mindfulness-tekniikassa oman uskontonsa perusmeditaatioharjoituksia.

Tietoisuuden käsite buddhalaisuudessa ja Dalai Laman opetuksessa

Mindfulnessin perusidea on buddhalaista ihmisen pyrkimystä hallita mieltään ja sitä kautta omaa elämänsä. Buddhalainen meditaatio-opetus lähtee liikkeelle ajatuksesta, että ihminen elää jonkinlaisessa valveudessa eli että olemme vain hämärästi selvillä siitä, mitä ympärillämme ja meissä itsessämme tapahtuu. Emme näe maailmaa, koska olemme itsekeskeisiä ja elämme valheessa. Uuteen valppauden tilaan pyritään meditaatiolla. Tuhansien tuntien harjoituksella pyritään siihen, että saavutetusta tilasta tulee pysyvä olotila. Meditaatioharjoituksessa huomio kiinnitetään eri kohteisiin, joihin ei saa matkan varrella kiintyä, jos ne ovat miellyttäviä eikä niitä saa torjua, vaikka ne ovat vastenmielisiä. Tavoitteena on pysyä elämänsä ja oman itsensä puolueettomana myötätuntoa kokevana sivustakatsojana, joka tietää. Tätä tarkoittaa buddhalainen perusilmaus tietoisena oleminen.

Tarkkaavaisuusmeditaatio on buddhalaisen meditaation varhaisin muoto. Tarkkaavaisuus voidaan kääntää myös tietoisuus ja juuri tämä meditaatiomuoto oli Buddhan opetuksen kulmakivi. Sitä sanotaan varhaisbuddhalaisessa kirjallisuudessa ainoaksi tieksi valaistumiseen. Tarkkaavuuden kohteita on neljä - ruumis, tunteet, mielentilat ja ilmiöt. Kun ihminen harjoittaa tarkkaavuuttaan, hän alkaa nähdä selvemmin.

Dalai Laman miljoonia kappaleita myynyt kirja ”Maailmankaikkeus atomissa, Tieteen ja hengen läheneminen” sisältää kolme lukua tietoisuuden teemasta. Luvut on nimetty ”Tietoisuuden kysymys”, ”Kohti tietoisuuden tiedettä” ja ”Tietoisuuden koko kirjo”. Tietoisuuden käsite onkin mindfulnessin ja buddhalaisuuden yhteistä ydinaluetta.

Buddha näki tietoisuuden avaintekijänä inhimillisen onnen ja kärsimyksen määrittämisessä. Ihmisen ja muun luomakunnan eroa ei tunnusteta buddhalaisuudessa, vaan kaikki elävä on yhtä ja samaa tietoisuuden virtaa. Dalai Laman mukaan tietoisuus koostuu vaihtelevista ja usein kiihkeistä mielentiloista. Tietoisuutta ovat uskomukset, muisti ja huomio sekä mieltä liikuttavat tilat kuten tunteet, tahto ja motivaatio.

Kyse on siis buddhalaisen kahdeksanosaisen tien viimeisestä kohdasta, jossa pyritään oikeaan meditaatiotekniikkaan. Buddhalaisen meditaation perimmäinen tavoite voidaan määritellä ilmauksilla *dhyana*, joka tarkoittaa meditaation tai syventymisen astetta. Buddhalaisuudessa jaotellaan neljä meditaatio-

tilaa. Ensimmäiseen meditaatiotilaan, joka on siis kevyin, sisältyy ajattelua ja tarkastelua sekä mielensaasteista vapautumisesta aiheutuvaa iloa ja mielihyvää. Juuri tähän tilaan mindfulnessin alkuvaiheessa pyritään. Toinen aste on meditaatiotila, jossa ajatustoiminnot ovat vaienneet ja jota luonnehtivat rauha ja mielen yksipisteisyys. Kolmannessa meditaatiotilassa ilon tunne on hälvennyt ja siihen kuuluu järkkymättömyys, valppaus ja täydellinen tietoisuus. Neljäs meditaatiotila on tyyneyden ja valppauden puhdas tajunnankirkkaus, jossa niin mielihyvä kuin kärsimyskin on ylitetty.

Kristinuskossa rauhaa ei etsitä omasta sisimmästä

Buddhalaisuudessa ei ole Luojaakaan eikä Luojansa kanssa suhteeseen luotua ihmistä, joka on paitsi Luojan rakkauden kohteena myös vastuussa hänen edessään. Buddhalaisuudessa ei myöskään ole persoonallista paha. Buddhalaisuuden ei ole mahdollista nähdä ristin tapahtuman tärkeyttä siinä asemassa, jossa se on kristinuskossa.

Pääero mindfulnessin ja kristillisen rukouksen välillä on siinä, että mindfulness suuntautuu omaan itseen, etsii rauhaa ja tasapainoa omasta tietoisuudesta. Raamatun mukaan taas *"juuri ihmisen sisältä, sydäimestä, lähtevät pahat ajatukset, ja niiden mukana siveettömyys, varkaudet, murhat, aviorikokset, ahneus, häijyys, vilppi, irstaus, pahansuopuus, herjaus, ylpeys ja uhmamieli. Kaikki tämä paha tulee ihmisen sisältä ja saastuttaa hänet"* (Mark 7.)

Vaikka kuinka usein ja pitkään meditoisi ja kuuntelisi omaa tietoisuuttaan ja siellä risteileviä tuntemuksia - myös syyllisyyden tunnetta, siitä ei vapautuisi laittamalla sitä pois mielestään. Parempi on tunnustaa asia Jumalalle. Tärkeää on myös tunnustaa sille henkilölle, joita asia koskee ja pyytää anteeksi. Jumalan sana vakuuttaa, että *"jos me tunnustamme syntimme, niin Jumala, joka on uskollinen ja vanhurskas, antaa meille synnit anteeksi ja puhdistaa meidät kaikesta vääryydestä"*.

Toinen perusero buddhalaisen meditaation ja kristityn uskon välillä on siinä, mitä Jeesus sanoi: *"Minä olen viinipuu, te olette oksat. Se, joka pysyy minussa ja jossa minä pysyn, tuottaa paljon hedelmää. Ilman minua te ette saa aikaan mitään"* (Joh. 15.) Paavali opettaa kristittyjen yhteydestä, että kantakaa toistenne kuormia, niin te täytätte Kristuksen lain (Gal. 1). Pietari kirjoittaa, miten meidän tulee suhtautua siihen, että kristittyinäkin joudumme kärsimään. *"Kun siis Kristus on ruumissaan kärsinyt, niin olkaa tekin valmiita kärsimään"* (1. Piet. 4). Seuraavassa luvussa hän myös antaa suunnan itsestä ulospäin kärsimyksen ja murheen kantamisessa. *"Heittäkää kaikki murheenne hänen päällensä, sillä hän pitää teistä huolen"* (1. Piet. 5).

"Mindfulness on yksinäistä puuhaa"

Ihminen on luotu elämään suhteessa Jumalaan ja suhteessa toisiin ihmisiin. Myös elämämme suurimmat ongelmat ovat juuri ihmissuhteissa, kuten myös ratkaisut ja yhteyden, mielihyvän, ilon ja täyttymyksen tunteet. Yhteisö antaa voiman jaksamiseen. Yhteisössä saa huomata tarvitsevansa muita ja kokea olevansa itsekkin edes jollekin ihmiselle tärkeä. "Mindfulness on tosi yksinäistä puuhaa", totesi eräs pitkään sitä harrastanut tuttavani.

Kolmas ero mindfulness-ideologian ja kristillisen ihmiskuvan välillä liittyy ihmisen osaan luotuna. Jumala asetti ihmiselle rajat ja siksi myös tietoisuutemme on rajallinen. Syntiinlankeemuksen kiusaus on olla niin kuin Luoja - tietää hyvä ja paha sekä hallita kaikkea (1 Moos 3). Tiede ja tekniikka ovat tuoneet monet ennen hallitsemattomat asiat ja ilmiöt ihmisen hallintaan. Esimerkiksi säätä voidaan ennustaa jo melko tarkasti ja ennen tappavia tauteja kuten malariaa tai ruttoa voidaan nyt hoitaa lääkkeillä. Mutta arkipäivässämme joudumme edelleen jokainen kamppailemaan epämieluisien työtehtävien, hankalien läheisten ja työtovereiden, syyllisyyden ja riittämättömyyden tunteiden kanssa. Niitä emme saa hallintaamme, niiden kanssa täytyy elää. Saamme huutaa tuskaamme Jumalalle eikä meidän tarvitse hyväksyä kokemaamme vääryyttä ja etsiä mielenrauhaa myötätunnon kautta. Meitä kehoitetaan rakastamaan lähimmäistämme niin kuin itseämme. Ei siis auta vain mietiskellä myötätunnon ajatuksia, vaan niitä pitäisi alkaa myös toteuttaa.

Tietoisuuden treenaaminen vierasta kristinuskolle

Mindfulness ja rukous ovat aivan eri asioita. Rukous on sydämen puhetta Jumalan kanssa. Siinä ihminen yksin tai yhdessä seurakunnan kanssa suuntautuu dialogiin Luojansa kanssa. Rukous on vastaus Jumalan puheeseen Raamatussa. Vain synnintunnustuksessa voimme sanoa katsovamme itseem-

me. Rukouksessa ei tyhjennetä mieltä vaan kuuntelemme Jumalan puhetta, tutkimme sanaa ja annamme sen puhua.

Kun opetuslapset kysyivät, miten meidän tulee rukoilla, Jeesus opetti Isä meidän -rukouksen. Siinä ei ole yhtäkään pyyntöä, joka voitaisiin jotenkin rinnastaa mindfulness-tyyppiseen oman tietoisuuden harjoittamiseen. Tietoisuuden treenaaminen on täysin vieras ajatus kristilliselle rukoukselle. Isä meidän -rukouksen pyynnöt suuntautuvat itsestä ulospäin, kuten heti alun puhuttelussa sanomme, Isä meidän, joka olet taivaassa, ei siis minussa.

Kun mietimme suhdettamme mindfulnessin tietoisuusharjoitteisiin, voimme ottaa ohjenuoraksi Paavalin sanat Korintin seurakunnalle, jonka piirissä oli runsaasti erilaista henkisyttä: *”Kaikki on minulle luvallista, mutta ei kaikki ole hyödyksi; kaikki on minulle luvallista, mutta minä en saa antaa minkään itseäni vallita.”*(1. Kor. 6:12) Voiko kristitty siis osallistua mindfulness-harjoituksiin? En suosittelen ottamaan niitä päivittäiseen ohjelmaan. Alku voi näyttää viattomalta, mutta vuosien myötä ihminen kietoutuu buddhalaiseen maailmankuvaan, joka alkaa hallita omaa ajattelua ja todellisuuden tulkintaa. Oman ruumiin ja sen aistimusten kuuntelu voi joskus olla tarpeen, mutta siitä on hyötyä vain ajalliseen. Sen sijaan hiljainen tauko Jumalan sanan ääressä on erinomainen tapa, josta on ikuista iloa.

.Kirjallisuutta:

Gurun kuolema, Rabindranath R. Maharaj, Dave Hunt, Päivä 2017
Vapaaksi Paholaisen vallasta, Tormond Engelsviken, PerusSamoma 2008
Henkivallat, Juho Sankamo, PerusSanoma 2014
Sielun piilevä voima, Nee Watchman, Kivioja/Päivä 2003

Englanninkielisiä kirjoja:

The Spirit of Hinduism: A Christian perspective on Hindu thought David Burnett, Monarch Books 2007
Karma 'n' Chips The New Age of Asian Spirituality, Ram Gidoomal, Mike Fearon, Wimbledon Publishing Company 1994
The Spirit of Buddhism: A Christian perspective on Buddhist Thought, David Burnett, Monarch Books 2003
Unearthly Powers: A Christian's Handbook on Primal and Folk Religions, A Division of Thomas Nelson Publishers 1992
Dawning of the Pagan Moon: An investigation into the rise of Western paganism, Monarch Books 1991
God's Power Over Demon Power, Beryl Wickramaratne, The Lord Jesus' Ministries International 1987
Christian Apologetics, Norman L. Geisler, Baker Book House 1990
Conversational Evangelism, Norman L. Geisler, David Geisler, Harvest House Publishers 2009